

VALI NAMANA LUKA NA ETALOATO

Luka vega-matagaina kilara

Luka ia toketa talimana, ia maki talima gerevagina. Ia ati Iesu gena melo gagalana ruala (12) vekarawarai talimana ta, na ia Paulo goti gelakakouto talimana.

Luka na eVali Namana Teofilo gena etaloato. Etaloato rigolona gagala taulatoitoi (60) pene ago gagala taulatoitoi imaima (65) vekarawarai Iesu ekwaregato mulinai.

Luka gena ririwa kamuna Teofilo e Grik talimara e taunilimalima maparara maki pia ripa, Iesu Palagu na evega-taunataunaato, e talima nama iwavagina, e taunilimalima na Palagu gena vevega-maguli pia gapia ulanana erugaporogirato, gaurai geria rakava evuarato, satauro ai ekwaregato, e Iesu geregena genaimo Palagu gena vevega-maguli taunilimalima na pia vaia.

Luka gena talotalo evetaina ewareato:

1. Iesu keina na pene ago evekamuto valina (*tenu 1:1–4:13*)
2. Iesu gena vetugunagi inagulura ekalarato valira (*tenu 4:14–21:38*)
3. Iesu gena vitiviti e gena kwarega valira (*tenu 22:1–23:56*)
4. Iesu gena kuliitiwai, e gena taunilimalima geriai ematagaito, e kupa vanuganai evergeto valira (*tenu 24:1–53*)

Luka na Vali Namana etaloato Teofilo gena

¹ Vele talimamu Teofilo, goi atalo-venimuna. Taunilimalima vogo na Iesu na ekalarato kalara ita vepakarai gaura valira warau getalorato. ² Tovotovonai taunilimalima matara na gegitarato gaura e gevopatagirato valira gelegelerai gevega-riparato. ³ Gaura pakurai au maki atugamagina, namana evetaina, Vele o, rakagau rakagau gewalato gaura veavugara patavu gitagitara, gaurai gewalato gelegelerai ama talorana goi gemu. ⁴ Gaurai ewagumona pono ripa, gevegaripamoto kilara votaunatauna vegata.

Ioane Bapatiso gena wala gekilagi-matagaiato

⁵ Heroda, Iudea tanoparana evele-agiawai lagainai, Rupu Veaga vena ta etaluwai arana Sakaria, Abia gena kwalu talimana. Garawana arana Elisapeta. Ia maki Aarona kalakalana, Rupu Veaga vena geria kwalu garena. ⁶ Ira ruala maki kala roriori talimara Palagu wailanai. Velekou gena rova e vevega-nagi maparaparara gegapi-ragerawai maaora maparara na maki. ⁷ Na ira ruala vou ati naturia, kwalana Elisapeta maki egaerato, e ira ruala maki warauna gevelepara e logeapara-vagito.

⁸ Toma ta Sakaria gena rupu inagulura ekalarawai Palagu wailanai Rupu Veaga aonai, kwalana gena kwalu geria toma pakunai. ⁹ Gaurai Rupu Veaga velera geria kala gelegelenai Sakaria gevirigiato, mulamula maponana namana pene kapua. Gaurai elaka-togato Velekou gena Rupu Veaga aonai, ¹⁰ taunilimalima maparara mulimuli ai gerapaliwai aonai mulamula ekapuato.

¹¹ Aonai Velekou gena aneru ta ia genai ematagaito, mulamula kovuna maponana pata-patana veagana ripana kavanai eruga-tagowai. ¹² Sakaria na egitaato aonai nugana epara-vagito e ekalito. ¹³ Na aneru na evaikilaato, netiwato, “Sakaria, ragai pono kali, kwalana gemu rapali Palagu na pekamonagia. Garawamu Elisapeta na natumu ta pene gapia, pono araa, arana Ioane. ¹⁴ Goi pono verere, mapono verere, taunilimalima vogona na maki ia gena wala pia verere-agia. ¹⁵ Kwalana Velekou wailanai ia maki vele kamu iwavaginai pene mia. Ia maki vine nanuna ati pene niua e niuniu gaura gaokara maki aikina vagi. Ia tinana tinagenai roe voa, Veaga Palaguna na pene vonu. ¹⁶ Ia na Isaraela talimara vogona pene vaiwaikulera Velekou, ira geria Palagu, genai. ¹⁷ Velekou wailanai pene laka Elia peroveta talimana gena kwalimu e gena tiavu vetaina. Tama manatura ia na mapene vega-tanu-koukoura. Karoverave talimarai maki pene vega-tanu-kulera, kala rorirori talimara pia kilagira; ne ia na Velekou gena taunilimalima pene kala maavura.”

¹⁸ Sakaria na aneru evaikilaato, netiwato, “Au raka pana ripa-tiwa? Au velepara vagi, garawaku maki logeapara vagi.”

¹⁹ Aneru na evega-geleato, netiwato, “Au Gaberiela, Palagu wailanai arugana. Palagu na au petuguku, pana vaikilamu evali namana ea pana varamu. ²⁰ Na au geku kila ati ovega-taunataunaana gaurai, goi murumu pene kapu, ati pono kilakila, pene ago ekila ganina peneve

wala tomanai. Akilagirana gaura geria lagani taunataunarai pia wala.”

²¹ Ekala ewalawai gaurai, taunilimalima gevealo-kavato geveroliveroliwai rakagau gaurai Sakaria Rupu Veaga aonai warigi ekwaipo-gitato.

²² Elakatito aonai, ira ati evega-vegupurato, gaurai geripato, ia epoe-karaletu, rakagau kwauta egitaato Rupu Veaga aonai. Gaurai ia gimanaimo ira evega-riparato, ati ekilakilato, kwalana ia muruna ekaputo.

²³ Sakaria gena votoma inagulura Rupu Veaga aonai gaura evega-aikirato mulinai, ewaikuleto gena vanugai. ²⁴ Voia mulinai ia garawana Elisapeta warauna ekuviato, gaurai uve imaima numai etalu-veavugato. ²⁵ Ekilato, “Velekou na penugagivitiku, evetaina au geku ai pekalagia. Geku nugarage taunilimalima wailarai pegapi-pakaa.”

Iesu gena wala aneru na ekilagiato

²⁶ Elisapeta matinagena uve taula toitoi aonai, Palagu na aneru ta arana Gaberiela etuguato vanuga ta Galileia aonai arana Nasareta.

²⁷ Vavine ta vonai. Ia mataogavuna arana Iosepa, Davida gena kwalu. Vovavine arana Maria.

²⁸ Aneru ia genai eagoto, evaikilaato, “Maino goi gemu ai, Velekou goi goti e gena vega-nama para goi gemu ai.”

²⁹ Maria na ekila ekamonagiato aona warigi evekwalavi-gitato, etugamagito evega-nama ganina eerakagau. ³⁰ Aonai aneru na maevaikilaato, netiwato, “Maria, ragai pono kali, Palagu gena vega-nama goi atamu ai petaoa. ³¹ Goi pono kuvia

melo ta pono gapia, pono araa, arana Iesu. ³² Ia arana peneve rage e pia kilagia Goloka Iwavagi Palaguna Natuna. Palagu talutalu na king ai pene vega-agoa, ia kalakalana Davida vetaina. ³³ Ia Vele Taputapu ai pene ago, vele talutalu Iakobo petena geria, gena Basileia ati pene aiki.”

³⁴ Maria na aneru evaikilaato, netiwato, “Eeraka pene wala-tiwa? Au tau ta goti rogoti gara genokou.”

³⁵ Aneru na evega-geleato, netiwato, “Veaga Palaguna goi atamu ai pene kwara, Palagu tiavuna na pene porogimu. Vovetai goi gemu na pene wala melona maveagana Palagu Natunai pia kilagia. ³⁶ Pono ripa, goi vavine kavamu Elisapeta, warauna pelogeapara vagi, na matinagena. Ripamu, taunilimalima na gekilagiawai, ia kapakovago garena negetiiwai, na etoma ia gena uve taula toitoi ea. ³⁷ Kwalana Palagu gau maparara kalakalara ripana.”

³⁸ Maria ekilato, “Au Velekou gena vetugunagi vavineku, pe pokilagia vetainai geku ai pene wala.” Ne aneru na eraokwaniato, elakato.

Maria Elisapeta genai eagoto

³⁹ Oranaimo Maria ekuliitito, Iudea golo vanugana gautai elakato. ⁴⁰ Vonai Sakaria gena numai everageto, Elisapeta evega-namaato. ⁴¹ Elisapeta na Maria gena vega-nama kilana ekamonagiato natuna ia tinagenai ekalavo-kalavoto, aonai Elisapeta Veaga Palaguna na evega-vonuato, mamina egapiato. ⁴² Ne ekila-kamukamuto, netiwato, “Vavine maparara aorai Palagu gena vega-nama

goi atamu ai kamu iwavagi, e pono gapia mel-
 ona atanai maki! ⁴³ Na au geku nama rakagau
 gaurai Velekou tinana au geku ai pevogomai?
⁴⁴ Gemu vega-nama kilana pakamonagia aonai,
 natuku tinageku ai evererena gaurai ekalavona.
⁴⁵ Goi overerena, kwalana ovega-taunataunato,
 Velekou gena kila pene vuvuka notiwato.”

Maria gena verere marina

⁴⁶ Ne Maria ekilato,
 “Au aoku na Velekou evega-rageana.
⁴⁷ Au palaguku na maki au evega-magulikuna
 Palaguna everere-veniana,
⁴⁸ kwalana au, gena vetugunagi vavinena,
 geku talu lealeai roe tugamagi-tagokuna!
 Ewagumona, pene ago, gulu maparara
 Palagu gena vega-nama au ataku ai nepiatiwa,
⁴⁹ kwalana kala kamu iwavagira
 Tiavu Palaguna na au geku ai pekalara.
 Ia arana veaga.
⁵⁰ Gena vetuga ia kalina na gekalina
 talimara atarai pene taoa,
 pene ago gulu maparara aorai.
⁵¹ Ia gimana egapi-itirato tiavuna na
 veagi talimara eako-lovolovorato.
⁵² Ia na vele kamura geria tanutanu
 kapura na eroli-piarigorato,
 na ati gevega-agirana talimara egapi-itirato.
⁵³ Vito talimara maki gau namara na evega-
 vonurato,
 na rinaga talimara ia na gimara kovagora etugu-
 waikulerato.

54 Gena kilagavu ita tupura e gatara Isaraela talimara

geriai ati etugamagi-lekwalekwarato,
e ia evogomaito gena vetugunagi talimara
Isaraela pene veakavara ulanana,

55 kalakalara ekilagavu-venirato gelegelena.

Aperaamo makalakalana
pene vetuga-vanagivanagira, netiwato.”

56 Maria vonai Elisapeta goti uve toitoi getalugirato. Mulinai gena vanugai ewaikule-waito.

Ioane Bapatiso ewalato

57 Elisapeta gena gapi tomana warau ekwarato gaurai, melo ta egapiato. 58 Ne lagana talimara e gena talimana valina gekamonagiato ia ria geverere-koukouto, kwalana Velekou gena vetuga kamu ia genai ewalato gaurai.

59 Toma vega-taula vativatinai melo tauni-parana kopina kiata pia voro-vagia ulanana getanu-kouto. Votoma maki arana pia keaa Sakaria, tamana arana pia kea-vanagia negetiwato. 60 Na tinana ati eririwato gaurai ekilato, “Aikina! Ia arana Ioane.” 61 Ira gekilato, “Na goi na pamili aonai neara aikina!” 62 Aonai irana melo tamana gimaraimo gerenagiato, melo arana rai nepiatiwa. 63 Sakaria na talotalo gauna eririwaato, ekilagiato, geveniato, gaunai evetaina etaloato, “Ia arana Ioane.” Aonai maparara gevevega-kalito. 64 Vonai vou muruna evekalapakato, maena maki evelugato, ne ekilakilato Palagu evega-namaato.

⁶⁵ Aonai lagana talimara maparara gevevega-kalito vokala valina Iudea golo vanugara maparara aorai eraka-lovolovoto. ⁶⁶ Valina gekamonagiato talimara maparara na getugamagiato, gekilato, “Emelo rakavetaina?” Kwalana Velekou gimana tiavuna ia atanai.

Sakaria gena mari

⁶⁷ Ioane tamana Sakaria Veaga Palaguna na evega-vonuato, gaurai Palagu gena kila evegamatagaiato, netiwato,

⁶⁸ “Velekou, Isaraela talimara geria Palagu, ita vega-namaa, kwalana ia gena kwalu talimara evogomai-veniarato pene voi-waikulera e pene vega-magulira ularana.

⁶⁹ Vevega-maguli talimana matiavuna goti etuguato ita gera, ia gena vetugunagi talimana Davida kalakalana.

⁷⁰ Ekilagavu ia gena peroveta talimara veagara na rauvagi gekilagi-matagaiato:

⁷¹ Ita ia na ekilagi-gavurato, gevekuku-venirana e geparu-venirana talimara gimara na pene vega-magulira netiwato.

⁷² Ekilato maki, ita tupura gatara pene vetugara, e gena kilagavu veagana ati pene tugamagilekwalekwaa.

⁷³ Ia na ita kalakalara Aperaamo ekilagavu-veniato,

⁷⁴ netiwato, gevekuku-venirana talimara gimara na pene vaimagulira.

Gaurai vetugunagina pita ago-venia, ati kalira.

75 Wailanai pita laka maveagara e marorirorira maki gera maguli tomara mapararai.

76 Natuku o, goi maki Goloka Iwavagi Palaguna gena peroveta talimanai pia kilagimu, kwalana pono laka-kune Velekou gena raupara pono kala-maavua ulanana.

77 Gena kwalu talimara pono vega-ripara, ia na geria rakava pene tugamagi-piatogara e pene vega-magulira.

78 Kwalana ita gera Palagu gena vetuga kamu ita gerai.

Garo eragena maekana vetaina vevega-maguli ita atarai pene mia.

79 Ne mukunai e kwarega aonai getaluna talimara maeka na pene rala-talira, maino rauparanai pene vaira.”

80 Ioane ekamuto mapalaguna e matiligana. Tanoleanai etaluwai, pene ago Isaraela talimara geriai ematagaito tomana.

2

Iesu gena wala

Mataio 1:18-25

1 Volaganinai Kaisara Augusto, Roma geria vele, na gena kilakila etuguato, tanopara talimara maparara arara pia talora, tentiti (census) pia gapia. 2 Tentiti tovotovona voa, Kurinio na Siria evele-agiawai laganinai gegapiato. 3 Gaura pakurai taunilimalima maparara arara talotalora ularana kwapurakwapura geria vanuga tau-nataunarai gewaikuleto.

⁴ Iosepa maki elakato. Nasareta, Galileia kavana vanugana taa na, Betelehemai eagoto, Iudea kavana vanugana ta, Davida gena vanuga. Vonai eagoto, kwalana ia Davida gena kwalu talimana. ⁵ Vonai arana pia taloa ulanana, ia tao-gavuna Maria goti geagoto. Ia matinagena. ⁶ Ira ruala vonai getaluwai aonai, gena gapi tomana ekwarato. ⁷ Ia egapito, natuna kunena maru, rapuga na ekumuato, polomakau garia ganigani tapilana aonai evega-maoko-rigoato, kwalana wariwari talimara geria numa gevonuto gaurai.

Mamoe gitatagora talimara aneru ria

⁸ Vokapu ai mamoe gegita-tagorawai talimara reketa uraurai getaluwai, pogi airana geria mamoe gegita-tagorawai. ⁹ Aonai Velekou na aneru ta ira geriai ekwarato, Velekou maekana na ewae-talirato; gekali-rakavato, ¹⁰ na aneru na evaikilarato, netiwato, “Ragai pio kali! Vali Namana au na pavuamaia gomi gemi, taunilimalima maparara pene vega-vererera valina. ¹¹ Etoma Davida na vanugai gemi vevega-maguli Velena pewala, Keriso Velekou! ¹² Vegailiana eve-taina, melo ralarala pio rawalia polomakau geria ganigani tapilana aonai emaoko-tagona, rapuga na pege kumua.”

¹³ Ne veganamo kupa anerura gutuma eaneru kwapuna ria gegoto-kwarato, Palagu geveganaamaato, negetiwato,

¹⁴ “Kupa atagaina raimoraimonai Palagu pia vega-ragea,
e tanoparai maino ia na eao-namarana talimara na pia gapia!”

¹⁵ Aneru maparara na geraokwanirato, kupai gewaikuleto mulinai, mamoe gitatagora talimara gekila-kouto, negetiwato, “Ita Betelehemai ita ago, Velekou na pevega-ripara gauna itave gitaa.”

¹⁶ Gaurai gelakato, Maria e Iosepa gerawalirato, melo keina maki polomakau garia ganigani tapilana aonai maokotagonai gerawaliato. ¹⁷ Melo gegitaato, aneru na gevega-riparato vetainai valina gevaravaragiato. ¹⁸ Na gekamonagito talimara maparara mamoe gegita-tagorawai talimara geria kila na nugara evega-keto-vagirato. ¹⁹ Maria na vokilara maparara aonai etaorato e etugamagirawai. ²⁰ Mamoe gegita-tagorawai talimara gewaikuleto, Palagu gevega-rageato, e gevega-namaato, kwalana gekamonagirato e gegitarato gaura taunatauna, aneru na ira evega-riparato gelegelenai.

Iesu gearaato

²¹ Toma taula vativatinai, melo tauniparana kopina kiata pia voro-vagia tomanai, ia gearaato arana, Iesu. Tinana na rogoti ekuviagia aonai, aneru na ekilagiato arana gekeaato.

Iesu Rupu Veaganai gevega-matagaito

²² Melo ewalato toma gagala vativati (40) mulirai, ira geria vekala-aleva tomana ekwarato, Mose gena rova na ekilagiana gelegelenai. Gaurai Iosepa e Maria na Iesu Ierusalem mai gelakagiato, Velekou wailanai pia vega-matagaia ulanana.

²³ Kwalana Velekou gena rova na ekilagiana, “Malita melora maparara veaga Velekou gena.”

²⁴ Velekou gena rova gelegelena veveni gaura pia veni negetiwato, pune natura ruala.

²⁵ Talima ta Ierusalem mai etaluwai, arana Simeona. Ia kala rorirori talimana e Palagu gena rova ekwalanarawai talimana. Ia na Isaraela gena vevega-maguli ealo-tagoawai e Veaga Palaguna na evega-vonuato. ²⁶ Veaga Palaguna na maki evaikilaato, netiwato, ia ati pene kwarega, Keriso (Palagu na ekilagi-gavuato vevega-maguli talimana), pene gitaa vou. ²⁷ Veaga Palaguna na Rupu Veaga aonai Simeona evaitogaato vou, Iesu tamana e tinana na gevaitogaato, rova na ekilagiana kalana pia kalaa ulanana. ²⁸ Gaurai Simeona na melo egapiato, epaniato, Palagu eveganamaato, netiwato,

²⁹ “Velekou, gemu vetugunagi talimana ewagumona vou pono tugu-piatogaku mamainoku pana laka gemu kilagavu gelegelenai.

³⁰ Warauna gemu vevega-maguli tiavuna matakuna na pama gitaa,

³¹ goi na okala-maavurato taunilimalimara maparara wailarai.

³² Maeka ea, ati Iuda talimara vega-maekagira, e goi gemu kwalu Isaraela vega-ragera ulanana.”

³³ Melo tamana e tinana na Simeona gena kila gekamonagiato, gevevega-kalito. ³⁴ Ne Simeona na ira ruala evega-namarato, Maria evaikilaato, netiwato, “Emelo na, Isaraela talimara gutuma vega-ketora e vega-kuliitirai pene ago. Ia vegailia ta Palagu genana, taunilimalima gutuma na pia kilagi-piatogaa, ³⁵ votaunilimalima vetaira aora veavugara gaura maparara piave matagai. Goi, Maria, maki vitiviti ati keikeina pono

rawalia, noowane nugamu garakauna kativana pia kwanua vitina vetaina.”

³⁶ Vonai peroveta garena ta arana Ana. Ia Panuela natuna, Asere gena kwalu garena. Ia evegarawato, rigolo taulatoi kwapuna garawana goti getaluto, ³⁷ ne ewaputo, rigolo gagala taula vativati e vativati (84) etalu-agirato, warauna elogeaparato. Rupu Veaga ati eraokwaniawai, pogi, lagani Palagu ealiruputali-veniawai, erapaliwai e evokawai. ³⁸ Voora kianai ia maki ekwarato, aonai Palagu evega-namaato, Ierusalem vaimagulina gealoawai talimara wailarai emelo valina evaravaragiato.

Nasaretai gewaikuleto

³⁹ Iosepa e Maria Velekou na rova ekilagirato kalara maparara gekalarato mulinai, Galileiai gewaikuleto, geria vanuga Nasaretai. ⁴⁰ Emelo ekamuto makwalimuna maki; Palagu gena aoneka na evonuvonu-rageto e gena vega-nama kamu ia atanai.

Iesu Rupu Veaga aonai

⁴¹ Rigolo mapararai Iesu tamana e tinana Ierusalem gelakawai, Pasova velekwana ulanana. (Iuda talimara kwarega aneruna na elaka-vanagirato, ati evagirato velekwana). ⁴² Iesu rigolona gagalana ruala egapiato matamana e matinana velekwa ulanana gelakato, gekalawai vetaina. ⁴³ Velekwa eaikito mulinai, gewaikule-waito geria vanugai, na ira ati riparia, Iesu Ierusalemai geraokwaniato. ⁴⁴ Ira geria tugamagi Iesu ira ria. Toma kwapuna gelakagiato mulinai, walakavaria e gataria aorai

getavuawai. ⁴⁵ Gevetavuto aonai ati gerawaliato, gaurai gewaikule-waito Ierusalem. Iesu tavutavuna ulanana. ⁴⁶ Toma toitoi mulinai, Iesu gerawaliato Rupu Veaga aonai Iuda talimara geria vevega-ripa talimara ria. Palagu gena kila gekilagirawai, e ekamonagirawai e vokila ganina rakagau, everenagi-agirawai. ⁴⁷ Maparara Iesu gena verenagi e vega-gele kilara gekamonagirato, gevevega-kali-rakavato. ⁴⁸ Iesu tamana e tinana na enai gerawaliato aonai, nugara gepale-vagito, gaurai tinana na evaikilaato, netiwato, “Natuku, rakagau gaurai evetaina pokalamai? Goi tamamu e au goi pakumu ai rauparamai maki pege vekou, raka pomia-tiwa napagatiwa.”

⁴⁹ Iesu na evakilarato, “Rakagau gaurai au gotavukuna? Gomi ati ripami, au tamaku gena numai?” ⁵⁰ Na ira ati ripara, rakagau gaurai Iesu evetaina evega-geleto.

⁵¹ Voia mulinai Iesu matamana e matinana Nasaretai gewaikule-waito. Geria kila maparara ekamonagirato e, ekala-venirato. Egaura gewalato maparara Maria aonai etaorato etugamagi-tagorawai. ⁵² Iesu ekoloato maaonekana maki, Palagu e taunilimalima na maki geririwaawai.

3

Ioane Baptiso evopatato

Mataio 3:1-12; Mareko 1:2-8; Ioane 1:19-28

¹ Tiberia Kaisara, Roma geria vele, rigolo gagalana imaima (15) evele-agirato aonai Pontio Pilato, ia Iudea geria Kavana, Heroda, ia Galileia vena, tarina Filipino, ia Iturea e Trakoniti

kapura geria vele, Lisania, ia Abilene velena.
² Anas e Kaiapa ira Rupu Veaga velera kamura. Volaganinai Palagu na Ioane Sakaria evaikilaato tanoleanai. ³ Aonai Ioane Ioridana waina kapura mapararai elakalakawai, evopatawai, taunilimalima geria rakava aora na pia vetugamagiwai e pia laka-waikule Palagu genai, e bapatiso pia gapia, Palagu na geria rakava pene tugamagi-piatogara ularana. ⁴ Isaia, peroveta talimana, gena pukai etaloato gelegelenai, netiwato,

“Talima ta tanoleanai ekeana, netina,

‘Velekou gena raupara ioalevaa,

gena vogomai rauparana iovega-roriroria.

⁵ Poga maparara pene vega-vonura,

golo kamura e gologolo keira

maparara pene kala gelegelera.

Raupara teetetera maparara pio vega-rorirorira,

raupara ropuropura maki pio vega-vonura.

⁶ Aonai taunilimalima maparara na

Palagu gena vevega-maguli pia gitaa!’ ”

⁷ Taunilimalima gutuma Ioane genai geagoto, pene bapatisora ulanana. Na Ioane na evaikilarato, netiwato, “Gomi warowaro natura, rai na pevaikilami, Palagu gena Kota kamuna tomana genana pio kali-maguli? ⁸ Gemi rakava na pio vetugamagiwai, ne gemi maguli ai vuavua namara pio vega-walara, e ragai pio kila, ‘Aperaamo ai tamamai, (pe Palagu na pene gapi-ragemi).’ Kwalana pio ripa, Palagu matiavuna, Aperaamo natuna evatu geriana pene vega-walara! ⁹ Giro

gautupu kwalarai warau pege taora; gaura pakurai vuavua namara ati gevega-walarana gautupura maparara pia patira, kalovai pia piaragera.”

¹⁰ Tanukou talimara na Ioane gerenagiato, negetiwato, “Na ai rakagau paia kala?” ¹¹ Ia na evega-gelerato, netiwato, “Gomi raira gemi roga-girogagi gaura rualana genai, taarana ati gena talimana pio venia, e magana ganigani talimana maki vovetaina pene kala.”

¹² Takiti koko talimara maki bapatiso pia gapi ulanana Ioane genai geagoto, gerenagiato, negetiwato, “Vevega-ripa talimamu o, ai raka paia kala-tiwa?” ¹³ Ia na evega-gelerato, netiwato, “Rova ekilana rorinimo pio koko.”

¹⁴ Vetali talimara na maki gerenagiato, negetiwato, “Ai maki raka paia kala-tiwa?” Ia na evega-gelerato, netiwato, “Talima geria moni ragai pio verarira e ragai pio vaikila-rakavara. Gomi voimi pakurai maki ragai pio munemune.”

¹⁵ Taunilimalima aorai evetaina getugamagito, “Etalima e Keriso, (Palagu na ekilagi-gavuato vevega-maguli talimana) pa,” negetiwato.

¹⁶ Aonai Ioane na maparara evaikilarato, netiwato, “Au na gomi nanu na abapatisomina, na talima ta pene vogomai, ia gena tiavu na au geku tiavu evanagiana. Au ati gelegele ia gena tamaka walona pana lugaa. Ia na Veaga Palaguna e kalova na pene bapatisomi. ¹⁷ Ia gimanai aleva-aleva gauna, vuiti momona e vuiti ganina genana pene aleva-gitagitara ulanana. Vuiti taokouna numanai pene tao-koua, na vuiti momona vou pene kapua ati eputena kalovanai.”

¹⁸ Ioane na ekilakila e makila reketa aora na Palagu Valina Namana taunilimalima geria evopatagirato, e enogirato, geria rakava aora na pia vetugamagiwai. ¹⁹ Ioane na Heroda, Galileia velenā, maki ekilagi-rakavaato, kwalana ia kakana Filipo garawana etavarariato, e kala rakavara vogovagi ekalarato gaura pakurai. ²⁰ Heroda na vorakava maparara atarai ta maetao-kauato, Ioane tipura numanai ekana-gavuato.

Ioane na Iesu ebapatisoato

Mataio 3:13-17; Mareko 1:9-11

²¹ Taunilimalima maparara Ioane na ebapatisorawai aonai, Iesu maki ebapatisoato. Ne Iesu erapaliwai aonai, kupa evekala-pakato. ²² Veaga Palaguna ema rigoto ia atanai, noo pune vetaina. Karo ta kupa na ekea-rigoto, netiwato, “Goi au Natuku, warigi aulamagi-gitamuna; goi na au maki ovega-vererekuna.”

Iesu kalakalana arara

Mataio 1:1-17

²³ Iesu gena inagulu tovtovona etinaato aonai, ia rigolona gagala toitoi (30). Taunilimalima na gekilagiawai ia Iosepa natuna. Kalakalana ea: Iosepa ia Heli natuna, ²⁴ Heli ia Matat natuna, Matat ia Levi natuna. Levi ia Melki natuna, Melki ia Ianai natuna. Ianai ia Iosepa natuna. ²⁵ Iosepa ia Matatia natuna, Matatia ia Amosa natuna, Amosa ia Nahum natuna, Nahum ia Eseli natuna, Eseli ia Nagai natuna. ²⁶ Nagai ia Mahat natuna, Mahat ia Matatia natuna. Matatia ia Semein natuna, Semein ia Ioseka natuna, Ioseka ia Ioda natuna. ²⁷ Ioda ia Ioanan natuna, Ioanan ia Resa

natuna, Resa ia Serubabele natuna. Serubabele ia Sealtiele natuna. Sealtiele ia Neri natuna. ²⁸ Neri ia Melki natuna. Melki ia Adi natuna. Adi ia Kosam natuna. Kosam ia Elmadam natuna. Elmadam ia Ere natuna. ²⁹ Ere ia Iosua natuna. Iosua ia Eliesere natuna. Eliesere ia Iorim natuna. Iorim ia Matat natuna, Matat ia Levi natuna. ³⁰ Levi, ia Simeona natuna. Simeona ia Iuda natuna. Iuda ia Iosepa natuna, Iosepa ia Ionam natuna, Ionam ia Eliakim natuna. ³¹ Eliakim ia Melea natuna, Melea ia Mena natuna, Mena ia Matata natuna, Matata ia Natan natuna, Natan ia Davida natuna. ³² Davida ia Iese natuna, Iese ia Obed natuna, Obed ia Boas natuna, Boas ia Salmon natuna, Salmon ia Nasona natuna. ³³ Nasona ia Aminadab natuna, Aminadab ia Admin natuna, Admin ia Areni natuna, Areni ia Hesron natuna, Hesron ia Perese natuna, Perese ia Iuda natuna. ³⁴ Iuda ia Iakobo natuna, Iakobo ia Isaako natuna, Isaako ia Aperaamo natuna, Aperaamo ia Tera natuna, Tera ia Nahoro natuna. ³⁵ Nahoro ia Serug natuna, Serug ia Reu natuna, Reu ia Peleg natuna, Peleg ia Ebere natuna, Ebere ia Sela natuna. ³⁶ Sela ia Kainana natuna, Kainana ia Afasada natuna, Afasada ia Sem natuna, Sem ia Noa Natuna, Noa ia Lameka natuna. ³⁷ Lameka ia Metusela natuna, Metusela ia Enoka natuna, Enoka ia Iared natuna, Iared ia Mahalalel natuna, Mahalalel ia Kainana natuna. ³⁸ Kainana ia Enos natuna, Enos ia Seta natuna, Seta ia Adamu natuna, Adamu ia Palagu natuna.

4

*Satani na Iesu ekalatovoato
Mataio 4:1-11; Mareko 1:12-13*

¹ Iesu Ioridana wainai Veaga Palaguna na evega-vonuato mulinai, ewaikule-waito, tanoleanai Veaga Palaguna na evaiagoato. ² Vonai toma e pogi gagala vativati (40) Tiapolo na ekalatovoawai. Votoma maparara aorai ia ati enganiganiwai, gaura pakurai votoma geaikito mulirai ia evito-rakavaato.

³ Tiapolo na ia evaikilaato, netiwato, “Pene goi Palagu Natuna genai, evatu ono vaikilaa, pene gauganigani.” ⁴ Na Iesu na evega-geleato, netiwato, “Veaga Pukana aonai evetaina ekilana, ‘Taunilimalima ati gauganigani namo pia maguli.’ ”

⁵ Aonai Tiapolo na Iesu evairageato golo ta kukunai tanopara basileiara maparara ve-ganamo evega-gitaato. ⁶ Tiapolo na evaikilaato, “Au na tiavu pana venimu, egaura maparara pono gita-tagora, aramu maki pene kamu. Egaura maparara au geku, gaurai au na ariri-waana talimana pana venia. ⁷ Pene goi na au pono aliruputali-veniku genai, egaura maparara pono gapira goi gemu.”

⁸ Na Iesu na evega-geleato, netiwato, “Puka Veaga aonai evetaina getaloato, ‘Velekou, goi gemu Palagu pono aliruputali-venia, iamo gere-gana vetugunagina pono kalaa!’ ”

⁹ Ne Tiapolo na Ierusalemiai evaiagoato, Rupu Veaga kukunai evega-rugakauato, evaikilaato, “Pene goi Palagu natuna, eanana ono puri-rigo, ¹⁰ kwalana Puka Veaga aonai evetaina ekilana, ‘Palagu na gena aneru pene vaikilara, goi pia malamau.’ ¹¹ Maekilagiana maki, ‘Aneru na pia

gopemu, pia gapi-itimu, irauna gagemu vatu ai oputu-kauana.’ ”

¹² Iesu na evega-geleato, netiwato, “Puka Veaga aonai maki ekilagiana, ‘Velekou goi gemu Palagu, ragai pono kalatovoa.’ ”

¹³ Tiapolo gena vekalatovo kalara maparara evega-aikirato, ia eraokwaniato, pene ago toma ta.

Iesu gena inagulu etinaato Galileiai

Mataio 4:1-11; Mareko 1:14-15

¹⁴ Iesu maewaikuleto Galileiai, Veaga Palaguna tiavuna maki ia ria. Ia valina Galileia tanona aonai gepia-lovolovoato. ¹⁵ Iesu ira geria rupu aorai evevega-ripawai, maparara na gevegarageato.

Nasareta talimara na Iesu ati gegapi-rageato

Mataio 13:53-58; Mareko 6:1-6

¹⁶ Ne Iesu Nasaretai elakato. Ia ekamuto vanugana. Vanagivanagi ekalawai kalana Tapati tomarai ia rupu ai elakawai. Puka Veaga pene agia ulanana erugaitito aonai, ¹⁷ Isaia peroveta talimana gena puka rupu gitatagona talimanana Iesu eveniato, ia na ekule-pakaato, pene agia kapuna erawaliato, eagiato, evetaina ekilana,

¹⁸ “Velekou Palaguna au geku ai ea, kwalana ia na au eporogikuto, e evirigikuto, Vali namana lealea talimara geriai pana vopatagia. Etugukuto, eligorato talimara geriai Palagu na geligorato talimara elugarato valina pana varavaragia ulanana, e mata-kele talimara matara pia alira.

Gevega-rakavarana talimara pana vegamagulira,

¹⁹ e Velekou na taunilimalima pene vegamagulira

laganina pana vopatagia.”

²⁰ Aonai Iesu na Puka ekou-gavuato, rupu gitatagona talimana eveni-waikuleato, ne etanugalito. Rupu aonai talima maparara na ia gegitakalakalaato. ²¹ Iesu na evopata-venirato, netiwato, “E kilakila pogo kamonia kilana etoma pevuvuka.”

²² Ne maparara na gevega-namaato e gevegarageato, kwalana kila namaramo ekilagirato. Gaura pakurai, ira matotaura geverenagito, negetiwato, “Ia e Iosepa natuna pa?”

²³ Ne Iesu na evaikilarato, netiwato, “Au ripaku gomi na evegavutina kilana au pio varaku, nopiotiwa, “Toketa talimamu, matotaumu pono vevega-maguli! Kaperanaumai okalarato kalara valira gama kamonia girato, pe enai gemu vanuga kwalanai maki pono kala.”

²⁴ Avaikila-taunataunamina, peroveta talimana gena vanuga kwalanai ati pia gapi-ragea. ²⁵ Eia maki pio kamonia: Taunatauna, Elia laganinai wapu vogovagi Isaraelai getaluwai. Rigolo toitoi e uve taula toitoi aorai gura ati eketowai, tanopara maparana erogeato. ²⁶ Na Isaraela wapura geriai Palagu na Elia ati etuguato. Kapu gerevagina vanugana ta arana Sarefata, Sidona tanoparanai, wapu ta genai etuguato. ²⁷ Elisa, peroveta talimana, laganinai lepera talimara vogovagi Isaraelai getaluwai, na ta vagi ati evega-

namaato, Naaman, Siria talimanamo geregana evega-namaato.

²⁸ Rupu ai getanu-kouto talimara maparara na vokila gekamonagiato, geparu-rakavato.

²⁹ Gaurai gekuliitito, Iesu vanuga aona na gerolotiato, geria vanuga gekiniato golona kavata ropa-kareketo voanana pia pia-rigoa negetiwato.

³⁰ Na Iesu ira nuganugara na elaka-gerevagito, ne elakato.

Iesu na palagu rakavana egui-atiato

Mareko 1:21-28

³¹ Iesu Kaperanauma, Galileia vanugana taai, everigoto. Tapati tomanai evevega-ripato. ³² Ia gena vevega-ripa kilara taunilimalimana gekamonagirato, gevevega-kaliagirato, kwalana gena kilakila matiavura.

³³ Rupu aonai palagu rakavana eporogiato talimana ta etanu-tagowai. Ia ekogo-lailaito, netiwato, ³⁴ “Iesu, Nasareta talimamu o, rakagau ono kala ai gemai notina? Goi ai ono vega-rakavamai ulanana povogomai pa? Au ripaku, goi Palagu gena Veaga Talimamu.”

³⁵ Iesu na ekila-waiato, netiwato, “Kulumu, ia aona na ono laka-paka!” Gaurai palagu rakavana ia tano ai taunilimalima wailarai erara-taliato, ia aona na elaka-piatito, ia mako ta ati erawaliato.

³⁶ Na Taunilimalima maparara gevevega-kalito, ira matotaura gevevaikilato, negetiwato, “Eerakagau ekilagiana? Matiavuna e makwalimuna na palagu rakava evaikalarana, gelaka-piatina!” ³⁷ Ne Iesu valina kapu maparapanai eraka-lovolovoto.

*Iesu na Simona gena tegama evega-namaato
Mataio 8:14-15; Mareko 1:29-31*

³⁸ Iesu rupu eraokwaniato, Simona na numai elakato. Simona gena tegama garena evitiato, tauniparana etiavu-rakavato; gaurai Iesu genogiato pene veakavaa. ³⁹ Iesu eagoto vogare laganai eruga-talito, viti ekila-waiato, ne viti eaikito. Gare na veganamo etanuitito, ne ira egupurato.

*Viti talimara vogo Iesu na evega-namarato
Mataio 8:16-17; Mareko 1:32-34*

⁴⁰ Garo everigoawai aonai, taunilimalima na viti iraurau talimara maparara Iesu genai geva-iagorato. Ia gimana ira kwapurakwapura atarai etao-kauawai evega-namarawai. ⁴¹ Palagu rakavara maki taunilimalima vogo aora na gelaka-piatito, ne palagu rakavara gekogoto, negetiwato, “Goi Palagu Natuna!” Na Iesu na evaikilarato ragai pia kilakila, kwalana ira riparia Iesu ia Keriso, (Palagu na ekilagi-gavuato vevega-maguli talimana).

*Iesu rupu aorai evopatawai
Mareko 1:35-39*

⁴² Elaganiato, Iesu etogaitito, kapu pakanai elakato. Taunilimalima na getavuawai, geverawaliato, gegapi-gauguato ati geririwato ia na ira pene raokwanira. ⁴³ Na Iesu na evaikilarato, netiwato, “Au vanuga iraurau ai maki pana vopata, Palagu gena Basileia valina namana pana varavaragia, kwalana au Palagu na etugukuto ganina voa.”

⁴⁴ Ne Iudea aonai rupu mapararai evopatawai.

5

Iesu gena melo ekearato

Mataio 4:18-22; Mareko 1:16-20

¹ Toma ta Iesu Genesareta kovuna pipinai eruga-tagowai, taunilimalima na geruga-makeato, Palagu gena kila pia kamonia ulanana. ² Ia na gati ruala egitarato, taitari ai gegapitoma-ragerato; vetavu talimara na geraokwanirato, ira geria leke gealevarawai. ³ Na Iesu vogati gautai eragekauto, Simona gena gati. Ia na Simona evaikilato, gati kiata pene rokoati-lagia nanu ai. Ia gati ai etanu-talito, gutuma evega-riparawai.

⁴ Ekilakila-gatuto mulinai, ia na Simona evaikilaato, netiwato, “Gemi gati ropu ai ioago-agira, pe gemi leke pio piara, magani piatoga.” ⁵ Simona na evega-geleato, netiwato, “Vevega-ripa talimamu o, ai paga vekwalavi lagani, magani ta vagi ati paga rawalia, na gemu kila pakunai leke ana piara.” ⁶ Ne gepiarato, magani vogo galagala vagi getogato, geria leke maki roli geveraleto. ⁷ Vovetaina gaurai taukavaria gati gautai gelao-rato, pia vogomai, ira pia veakavara ulanana. Gevogomaito, gati ruala voa gevega-vonurato, roli gepuluwai.

⁸ Simona Petero na vokala ewalato gauna egitaato, ne Iesu gagenā kwalanai etiu-talito evaikilaato, netiwato, “Velekou, ono laka-paka au gekuna, au galama talimaku.” ⁹ Kwalana ia mataukavana maparara gevevega-kali-rakavato, magani vogo vavagina gelekerato gaurai. ¹⁰ Simona goti gevetavukouto talimara maki

Teimiti e Ioane, Tepetaio natuna gevevega-kalirakavato. Iesu na Simona evaikilaato, netiwato, “Ragai pono kali, ewagumona vegata pene ago goi taunilimalima vetavurai pono ago.” ¹¹ Ne gati gau ruala taitari ai gegoli-ragerato, geria gau maparara geraokwanirato, Iesu mulinai gelakakauto.

Iesu na lepera talimana evega-namaato

Mataio 8:1-4; Mareko 1:40-45

¹² Toma ta Iesu vanuga gauta aonai, vonai talima ta kopina maparana lepera na evaiato. Ia na Iesu egitaato, wailanai evetiu-talito enogiato, netiwato, “Velekou, pene oririwana genai, tau-natauna pono kala-alevaku e pono vega-namaku ripa.” ¹³ Iesu gimana etugu-agoato, viti talimana enapa-kaulagiato, evaikilaato, “Aririwana, ono nama!” veganamo lepera eaikito.

¹⁴ Iesu na evaikilaato, netiwato, “Talima ta ragai pono vega-ripaa.” Maevaikilaato, “Ono laka, Rupu Veaga vena na pene gitamu, e vealeva vega-namana gaura Mose na ekilagirato gelegenai pono venia, pe taunilimalima pia ripa, goi ponama.”

¹⁵ Na Iesu valina warauna taunilimalima na gekilagi-lovolovaato, taunilimalima gutuma para gelaka-kavito, ia gena kila pia kamonagira e geria viti vega-namara ularana. ¹⁶ Ne Iesu elakato kapu gerevaginai everapaliwai.

Iesu na galama ekila-wairato

Mataio 9:1-8; Mareko 2:1-12

¹⁷ Toma ta Iesu evevega-ripawai aonai, Parisea talimara e rova gevevega-ripagirawai talimara

Galileia e Iudea vanugara maparara na, e Ieruselema na gevogomaito, ia laganai getanugalito. Palagu gena tiavu Iesu genai evegamatagaiato, viti talimara pene vega-namara ulanana. ¹⁸ Talima reketa na tiutiu talimana ta gile ai gevuaato. Numa aonai pia lakagi-togaa rauparana getavuawai, Iesu wailanai pia taotalia ulanana. ¹⁹ Na gutuma kamu vagi pakurai, laka-toga rauparana everauleato. Gaurai tiutiu talimana magilena numa kininai gevua-rageato, ilu gekalaato pakana na, getugu-rigoato taunilimalima nunganugarai Iesu wailanai. ²⁰ Iesu na geria kamonagi egitaato, tiutiu talimana evaikilaato, netiwato, “Gata, gemu rakava patugamagi-piatogara.”

²¹ Parisea talimara e rova gevevega-ripagiawai talimara aora evetaina getugamagito, “Eera! ta, ia na Palagu ekilagi-rakavaana? Palagumo gere-gana galama etugamagi-piatogarana!”

²² Iesu ripana ira na rakagau getugamagiawai, gaurai erenagirato, netiwato, “Rakagau gaurai aomi ai nevetaina gotugamagina?” ²³ Raka para kilatiwa malaga, ‘Gemu rakava patugamagi-piatogaa’ naparatiwa, pa para kila, ‘Ono rugaiti, ono laka’ naparatiwa? ²⁴ Au na ana vega-gitami, Taunilimalima Natuna magena rorirori, rakava pene tugamagi-piatogara etanoparai.” Ia na viti rakava talimana evaikilaato, netiwato, “Avaikilamuna, ono kuliiti, gemu gepa ono gapia, numai ono laka!”

²⁵ Ne ia eraka-kuliitito taunilimalima wailarai, emaoko-agirato gaura egapirato, gena numai elakato, Palagu evega-rageato. ²⁶ Taunilimalima

maparara gevevega-kalito e Palagu gevege-rageato. Gekali-rakavato, gaurai gekilato, “Kala irau vagira etoma pata gitara!”

*Iesu na takiti-koko talimana arana Levi ekeato
Mataio 9:9-13; Mareko 2:13-17*

²⁷ Voia mulinai Iesu vanuga na elakatito, takiti-koko talimana arana Levi takiti-koko numanai tanutago egitaato. Ne Iesu na evaikilaato, netiwato, “Muliku ai onoma lakakau.” ²⁸ Gaurai Levi ekuliitito, gena gaura maparara eraokwanirato, Iesu mulinai elakato.

²⁹ Ne Levi na velekwa para gena numai ekalaato, Iesu gana. Wariwari talimara aorai takiti-koko talimara gutuma para e matalima reketa ria na geganiato. ³⁰ Parisea talimara reketa e rova gevevega-ripagiawai talimara mataukavara ria na Iesu magena melo gekilagirakavarawai, gekilawai, “Rakagau gaurai gomi takiti-koko talimara e kala rakava talimara ria goganiganina e goniuniu-kouna?” ³¹ Iesu na evega-gelerato, netiwato, “Nama talimara toketa ati getavurana, na viti talimara namo. ³² Au maki kala roriori talimara keakeara ularana ati avogomaito, na kala rakava talimara galamara kila-waira ulanana avogomaito.”

Voka

Mataio 9:14-17; Mareko 2:18-22

³³ Parisea talimara na Iesu gevaikilaato, negetiwato, “Ioane Bapatiso gena melo toma vogo aorai, gevokana e gerapalina. Aina melo maki vove-taina gekalana, a goina melo ganigani e niuniumo gerakagiana.”

³⁴ Iesu na evega-gelerato, netiwato, “Gomi go-tugamagina vegarawa valigu talimana gatana lagarai etaluna aonai pia voka pa? ³⁵ Tomana evogomaina, vegarawa valigu talimana gatana geriana pia gapi-gerevagia, vou ira pia voka.”

³⁶ Iesu na geria kila vega-gelegele ta maekilagiato, netiwato, “Talima taa na rapuga valiguna ati pene rale vagia, rapuga kunena vega-paniagina. Pene vovetaina pene kala genai, rapuga valiguna pene ralea, e rapuga valiguna karena rapuga kunena goti ati pia gelegele. ³⁷ Talima taa na vine nanuna valiguna nanikoti kopina kunenai ati pene wagi-rigoa. Pene vovetaina pene kala genai, vine nanuna valiguna na kopi kunena pene rakagi-pakaa. Vine nanuna pene vepopo e kopi pene rakava. ³⁸ Na vine nanuna valiguna nanikoti kopina valigunai pene wagia genai nama. ³⁹ E talima taa na vine nanuna kunena eniuana mulinai vine nanuna valiguna ati pene ririwaa, kwalana ia pene kila, ‘Vine nanuna kunena nama vagi.’ ”

6

Iesu ia Tapati Velena

Mataio 12:1-8; Mareko 2:23-28

¹ Tapati tomanai Iesu vuiti aragara aora na evanagiwai, aonai gena melo vuiti gekwamoto, gimarai gemuturawai, ganira gegani-rawai. ² Parisea talimara reketa na gerenagiarato, negetiwato, “Gomi rakagau gaurai aina rova ati gokwalanaana, Tapati tomarai vuiti gokwamona?”

³ Iesu na evega-gelerato, netiwato, “Gomi Davida mataukavana evitorato aonai, Davida na kala ekalagiato kilana ati goagiana? ⁴ Palagu gena numai elaka-togato, Palagu wailanai getaorawai peretira egapirato, eganiato e taukavana maki evenirato. Vopereti maveagara, Rupu Veaga vel-eramo garia, rova.” ⁵ Iesu na maevaikilarato, netiwato, “Taunilimalima Natuna ia Tapati Velenena.”

Gima keve talimana

Mataio 12:9-14; Mareko 3:1-6

⁶ MaTapati taai Iesu rupu aonai elaka-togato, evevega-ripawai. Vonai talima ta gimana ripana kavana ekeveto. ⁷ Rova gevevega-ripagiawai talimara e Parisea talimara na ia gegita-tagoawai, Tapati tomanai pene vevega-nama pa aikina, kwalana pia tamania ulanana. ⁸ Na Iesu na ira na rakagau getugamagiawai gauna warauna eripaato, gaurai gima keve talimana evaikilaato, netiwato, “Ono rugaiti, enai onoma ruga.” Ne erugaitito, everugato. ⁹ Ne Iesu na evaikilarato, netiwato, “Ana renagimi, rova aonai arigia nama, Tapati tomarai kala namara pita kalara nama pa kala rakavara pita kalara? Pita vevega-nama pa pita vagivagi?” ¹⁰ Epoe-gegelagito, maparara egitarato, ne votalima evaikilaato, netiwato, “Gimamu ono tugu-roriroria.” Gimana etugu-roriroriato, ne enamato gimana kavata vetaina.

¹¹ Na ira vou geparu-rakavato, gaurai mato- taura nuganugarai gekila-kouto Iesu raka pia kalagi-tiwaa.

Iesu na melo gagalana ruala evirigirato

Mataio 10:1-4; Mareko 3:13-19

¹² Toma ta Iesu golo ta kukunai everageto pene rapali, vopogi mamaguluna ia Palagu genai erapalito. ¹³ Elaganiato, gena melo ekea-koukourato, aora na galagalana ruala evirigi-vagirato, arara ekilagirato, Apostolo. ¹⁴ Simona, arana ta Petero, tarina Anduru; e Teimiti, Ioane, Filipino e Batolomio, ¹⁵ e Mataio, e Tomas; Teimiti Alfia natuna; Simona, Selote talimana; ¹⁶ e Iudas, Iakobo natuna; Iudas Isakariota, Iesu pene lewaa talimana.

Iesu evevega-ripato e viti evega-namarato

Mataio 4:24-25; Mareko 3:7-12

¹⁷ Ira ria golona gema rigoto kapu gelegelenai, Iesu ema ruga-talito. Ia na evega-riparawai talimara gutuma e taunilimalima gutuma para maki Iudea e Ierusalem na gevogomaito, Taia konena na e Sidona konena na maki gevogomaito; ¹⁸ ia pia kamonagia e vitira pene vega-namara ulanana. Palagu rakavara na geporogirato talimara maki evega-namarato. ¹⁹ Na taunilimalima maparara geririwawai Iesu pia napa-kaulagia, kwalana tiavu ia genana evogomaiwai, gaurai taunilimalima maparara geria viti genamato.

Raira pia verere e raira geriai rakava

Mataio 5:1-12

²⁰ Iesu eali-itito, ne epoe-agoto gena melo egitarato evaikilarato:

“Aoma talimami, pio verere,
kwalana Palaguna Basileia gomi gemi.

²¹ Gomi raira ewagumona evitamina pio verere,

kwalana gomi roe nea pio gani-mate.
Gomi raira toma gotagina pio verere,
kwalana gomi pio mamai.

²² Pio verere pene talima na pia paru-venimi genai, e pia kilagi-rakavami, pia roli opakauimi, e arami pia vega-rakavara Taunilimalima Natuna pakunai. ²³ Vogaura pia wala tomanai pio verere puriiti mavonelagimi, kwalana akwami kamu vagi kupai. Kwalana ira kalakalarana maki peroveta talimara wagekala-tiwarato.

²⁴ Na gomi rinaga talimami mavetugami kika, kwalana vega-vereremi rinagara warau gogapirato.

²⁵ Toma gogani-matena talimami, vetugami, kwalana peneve vitomi.

Toma gomamai na talimami, vetugami kika, kwalana piove waguri e piove tagi.

²⁶ Taunilimalima na geagimina talimami, vetugami, kwalana tenera na maki peroveta talimara opakaura nevetaina geagirato.”

*Gevega-rakavamina talimara pio ulamagira
Mataio 5:38-48*

²⁷ “Na au gokamonagikuna talimami avaikilamina: Geparu-venimina talimara pio ulamagira, gevega-rakavamina talimara pio kala-namavenira. ²⁸ Gekilagi-ketoketomina talimara pio vega-namara, e gekala-rakava-venimi na talimara geria pio rapali. ²⁹ Pene talima taa na mokomu kavata pene valea, mokomu kavata mapono ali-venia. Talima taa na gemu kouti pene gapia genai, tiati maki ragai pono vogaragia, pene gapia. ³⁰ Gemu ai pia nogi talimara pono venira

e raira na gemu gau ta pia gapia genai, gapi-waina kilana ragai pono vai. ³¹ Goi na rakagau oririwaana taunilimalima na pia kalaa gemu ai kalana, ira geriai maki vovetaina pono kala.

³² Pene goulagamirana talimara gomi geulam-aginina talimaramo genai, gomi gemi nama rakagau? Rakava talimara maki geulamagirana talimaramo geulamagirana. ³³ Pa pene kala namara gemi ai gekalagirana talimaramo kala namara, gokala-venirana genai, gomi gemi nama rakagau? Rakava talimara maki nevetaina gekalana. ³⁴ Pa pene geveni-waimina talimaramo govenirana genai, gomi gemi nama rakagau? Rakava talimara na maki talimara gevenirana, mulinai maparara mapia vega-voi-waira negetina. ³⁵ Na geparu-venimina talimara pio ulamagira, kala namara geriai pio kala, pio venira, na vega-voi tugamagina ragai pio kala. Ne akwami pia kamu, e Goloka Iwavagi Palaguna natunai pia kilagimi, kwalana ia na ati gevega-namaana talimara e kala rakava talimara evega-namarana. ³⁶ Pio vegita-vetuga, gomi Tamami evegita-vetugana vetaina.”

*Aomi ai taunilimalima ragai pio vega-rakavara
Mataio 7:1-5*

³⁷ “Aomi ai taunilimalima ragai pio kilagirakavara. Vovetainai Palagu na maki ati pene kilagirakavami. Rakava voina taunilimalima geriai ragai pio kilagi-kaua, pe Palagu na rakava voina maki gemi ai ragai pene kilagi-kaua. Rakava pio tugamagi-piatogara, pe Palagu na maki gemi rakava pene tugamagi-piatogara.

³⁸ Pio veni, pe Palagu na maki pene venimi, vogora pene roli-rigora, pene kora-koura, pene vonu-poraketo, pene vepolavepola-vagi, pene popo-rigoa gemi ai. Kwalana rakavetaina govenina, Palagu na maki vovetaina pene venimi.”

³⁹ Iesu na parapore ta maevaikila-venirato, netiwato, “Mata-kele talimana na mata-kele talimana ta pene vaia ripa? Pe tauria ruala lega aonai pia keto-rigo? ⁴⁰ Ripa etavuana melona na evega-ripaana talimana ati pene vanagia, na gena ripa etavuana gauna pene vega-aikia vou, evega-ripaana talimana goti pia vegelegele.

⁴¹ Rakagau gaurai goi tarimu matanai ripiripi ogitaana, na lako tupina goi matamu aonai ati otugamagiana? ⁴² Arigi rauparai goi tarimu ovaikilaana, notina, ‘Gata, matamu ai ripiripi ana gaivagia vou,’ na goi matamu ai lako tupina vou ati ogitaana? Goi opakau talimamu, kune goi matamu ai lako tupina ono gaivagia vou, pono poepoe-namanama vou, tarimu matanai ripiripi pono gaivagia.”

Gautupu ta vuana
Mataio 7:16-20; 12:33-35

⁴³ “Gautupu namana vuana rakavara ati pene tugura, e gautupu rakavana vuana namara ati pene tugura. ⁴⁴ Gautupu maparara vuarai pita ripara. Figi vuana maki gautupu vekalavekalarai ati gekwamoana, e vine vuana maki gawa maginiginirai ati gekwamoana. ⁴⁵ Talima namana na gau namara ia aonai etao-kourana gaura pene vega-laka-piatira. Talima rakavana na gau ati

namara aonai etao-kourana gaura pene vegalaka-piatira. Kwalana talima aona na rakagau evogomaina gauna murunai ekilagirana.”

Numa kala talimara ruala

Mataio 7:24-27

⁴⁶ “Rakagau gaurai au govaikilakuna, nogotina, ‘Velekou, Velekou,’ aonai au na akilagirana kalara ati gokalarana? ⁴⁷ Ana vega-ripami, rai au geku ai evogomaina, au geku kila ekamonagirana e kalara ekalarana ia rakavetaina. ⁴⁸ Ia talima ta gena numa ekalaato vetaina. Lega etavilekwalekwaato, vatu atanai evega-rugaato, aonai gapata kamu vagi erakato, vonuma eroliato, na ati egalulauato, kwalana vatu atanai erugato gaurai. ⁴⁹ Talima ta au geku kila ekamonagirana, na kalara ati ekalarana, ia numa kala talimana vetaina, kwano merumeru ai numa evega-rugaato, gapata na egutu-lauato, eketolovolvoto.”

7

Roma vetali vena gena vetugunagi melona

Mataio 8:5-13

¹ Iesu na vokila maparara taunilimalima wailarai ekilagi-gaturato, mulinai vou Kaperanauma vanuganai elaka-togato. ² Vonai Roma vetali vena ta etaluwai. Gena vetugunagi melona, eulamagi-kamuawai melona, evitirakavaato, roli ekwaregawai. ³ Vetali vena na Iesu valina ekamonagiato, ne Iuda talimara kamura reketa etugurato, Iesu pia nogia, pene vogomai, gena vetugunagi melona penema vega-namaa. ⁴ Gaurai Iesu genai geagoto,

maaora maparara na genogiato, negetiwato, “Evetali velenā ia talima namana gaurai ono veakavaa. ⁵ Kwalana ia na ita gera taunilimalima eulamagirana, e ai gema rupu maki ia na ekalaato.”

⁶ Iesu ira ria gelakato. Numa gevekavito aonai, vetali velenā gatana reketa etuguwailawailarato Iesu genai, ne vetali velenā gena keakau kilana Iesu gevaikilagiato, negetiwato, “Velekou, ragai ono vekwalavi, au ati gelegele, goi au geku numai pono ragekau. ⁷ Au maki ati gelegele, goi gemu ai pana wati. Na tipo ono kila pe, geku vetugunagi melona pene nama. ⁸ Au maki talima reketa geria vegitatago kapulerai, e vetali talimara pa soldia au kapuleku ai. Au na ta avaikilaana, ‘Ono laka!’, natina elakana e mataa avaikilana, ‘Ono vogomai!’, natina evogomaina. E au geku vetugunagi melona avaikilaana, ‘Eia ono kalaa!’, ne ekalaana.”

⁹ Iesu na ekila ekamonagiato, evevega-kalito, eruga-kuleto, ia mulinai gelakato talimara maparara evaikilarato, netiwato, “Au na gomi avaikilamina, Isaraela aonai kamomagi evetaina au na ati arawaliato.”

¹⁰ Ne vetali velenā gena vetugunagi talimara gewaikuleto ia gena numai. Viti melona gerawaliato, gena viti warau eaikito.

Iesu na wapu ta natuna kwarega na evegamaguli-waiato

¹¹ Voia mulinai Iesu vanuga gauta arana Nain ai elakato. Gena melo e taunilimalima gutuma maki ia gelaka-kwaruato. ¹² Vanuga aonai rogoti gelaka-toga aonai, kwarega ta vanuga aona na

gevuatiawai. Wapu ta natuna melona kekeimo melona ekwaregato. Vanuga talimara gutuma na wapu gekwaruato. ¹³ Iesu na wapu egitaato, ne evetugaato, gaurai evaikilaato, netiwato, “Ragai ono tagi.” ¹⁴ Ne Iesu elaka-kaviagoto, kwarega kounai enapakauto. Kou gevuaato talimara geruga-talito. Ne Iesu ekilato, “Melo valigu, avaikilamuna, ono kuliiti!” ¹⁵ Ne etanuitito, ekilakilato. Voia mulina Iesu na tinana eveni-waiato.

¹⁶ Ira maparara kalina gevonuto. Palagu gevega-rageato, negetiwato, “Peroveta talimana kamuna ta ita aorai pematagai!” E, “Palagu gena taunilimalima pene veakavara ularana pevogomai!”

¹⁷ Ekala valina Iudea maparanai e Iudea lagana vanugara mapararai gekilagi-lovolovoato.

Iesu e Ioane Bapatiso

Mataio 11:2-19

¹⁸ Ioane gena melona egaura maparara gawalato gaura gevega-ripaato. Gaurai Ioane na gena melo ruala ekearato, ¹⁹ etugurato, Velekou genai, ia renagia, “Ioane na ekilagiato, pene vogomai talimana goi, pa talima poluna ta paia aloa?”

²⁰ Talimara ruala Iesu genai gekwarato, ne gevaikilaato, “Ioane Bapatiso na petugumai, nepetiwa, ‘Ia na ekilagiato pene vogomai talimana goi, pa talima poluna ta paia aloa?’ ”

²¹ Voora kianai Iesu na taunilimalima vogo evega-namarato, viti talimara, viti gevuwai talimara, palagu rakavara na geporogirato talimara.

Mata-kele talimara gutuma maki matara evegalirato. ²² Ne Iesu na etalima ruala evegalerato, netiwato, “Iowaikule, gomi na pogo gitara e pogo kamonagira gaura Ioane pio vevaraa: Mata-kele talimara gepoepoena, gage rakava talimara gelakana, lepera talimara genamana, tegagela talimara gekamonagina, kwarega talimara gekuliiti-waina, e Vali Namana lealea talimara geria evopatagiana. ²³ Au geku ai ati gena aovoavo talimana evererena.”

²⁴ Ioane na vetugunagi talimara gelakato vou, Iesu na gelaka-kavito talimara evaikilarato, Ioane valina geria ekilagiato, netiwato, “Ioane genai goagoto aonai, votanopakanai rakagau pio gitaa ulanana? Ralaka agi na elavu-aveaveana pio gitaa ulanana goagoto? ²⁵ Pene aikina genai, rakagau pio gitaa ulanana goagoto? Rapuga namana eligoana talimana gitagitana goagoto? Aikina. Rapuga namara gekalana talimara e ganigani namara geganirana talimara ira vele talimara geria numai getaluna. ²⁶ Na, rakagau pio gitaa ulanana goagoto? Peroveta talimana ulanana? Pa! Avaikilamina, gogitaato talimana ia peroveta talimara maparara evanagirana. ²⁷ Ioane valina Puka Veaga aonai evetaina etaloato, Palagu ekilato,
‘Au na geku vetugunagi talimana pana tugukunea,

gemu raupara wailamu ai pene kala-maavua.’ ”

²⁸ Iesu maekilato, “Avaikilamina, etanoparai pege maguli talimara maparara aorai taa na Ioane ati pene vanagia. Na Palagu gena Basileia aonai kapi talimana na Ioane pene vanagia.”

²⁹ Taunilimalima maparara e takiti-koko talimara maparara na maki ekila gekamonagiato, ira na Palagu gena raupara gevega-taunataunaato, Ioane na ebapatisorato. ³⁰ Na Parisea talimara e rova gevevega-ripagiawai talimara na Palagu gena vevega-maguli rauparana gerugaato. Ioane na bapatiso maki ati gegapi-rageato.

³¹ “Ewagumona guluna talimara raira ria pana vega-gelegelera? Ira rakavetaina? ³² Ira noo melo keira vetaira, vanuga gatamarai getanuta-gona, geulaulana, kavata melora na kavata gekea-venirana, negetina,

‘Ai vegarawa vererenai kita

galavuwai gomi gemi,

na gomi ati gopalawai!

Ai kwarega marira gagapiwai,

na gomi ati gotagiwai!’

³³ Kwalana Ioane Bapatiso evogomaito, evokato e vine nanuna ati eniuato. Gaurai gomi gokilana, ‘Ia palagu rakavana na eporogiato,’ nogotina. ³⁴ Taunilimalima Natuna evogomaito, ia ganigani ta ati erugaana. Gaurana gokilana, ‘Ia ganigani gaoka talimana e vine nanuna eniugaoka-vagiana talimana, takiti-koko talimara e kala rakava talimara gatara!’ nogotina. ³⁵ Na Palagu gena ripa gegapi-rageana talimara na Palagu gena aoneka gevega-taunataunaana.”

Iesu ia Simona, Parisea talimana gena numai

³⁶ Parisea talimana taa na Iesu enogiato pia ganigani-koukou, netiwato. Gaurai Iesu

eagoto gena numai, ganigani kapunai etanualito. ³⁷ Vovanugai gare ta etaluwai, ia mataporaga garena. Ia ekamonagito, Iesu Parisea talimana gena numai engananiwai, ne vatu matana, alabasta vatuna na gekalaato matana, aonai mulaga maponana namana egapi-kauato, ³⁸ eagoto Iesu mulinai eruga-talito, gagena kwalanai etagirakavato, matana nanuna na Iesu gagena eveganuparato. Ne guina na eiru-lakirato, gagena evelavurato, mulaga ponana namana gagenai epopo-kauato.

³⁹ Parisea talimana na, vokala egitaato, ia matotauna etugamagito, “Etalima pene taunatauna ia peroveta talimana genai, ia pere ripa, ia genai penapakau garena rai. Ia pere ripa, vogare ia mataporaga garena!”

⁴⁰ Ne Iesu na ia evaikilaato, netiwato, “Simona, au mageku kila goi gemu ai.” Simona na netiwato, “Vevega-ripa talimamu o, ono kila, pana kamonagi.”

⁴¹ Iesu na evaikilaato, “Talima ruala na moni eveniwai talimana genai moni gegapi-toreto. Talima taa na siliva monira tinavu imaima (500) egapi-torerato, mataa na siliva monira gagala imaima (50) egapi-torerato. ⁴² Na etalima ruala geria gapitore vega-voi-waira gegaoka-vagito gaurai, moni eveniwai talimana na geria gapitore maki ati etavurato. Rai na votalima eulamagikamuato?”

⁴³ Simona na evega-geleato, netiwato, “Au atugamagina gena gapitore kamu talimana.” Iesu na evaikilaato, “Pa, rorinai pokilagia.” ⁴⁴ Voia mulinai Iesu etanu-kuleto, vavine etanu-wailaato

vou, Simona evaikilaato, netiwato, “Egare ogitaana? Au goi gemu numai pama ragekau aonai, gageku guligi-agina nanuna ta ati povuamaia, na egare matana nanura na au gageku peguligira, e guina na peiru-lakira. ⁴⁵ Goi na ita gera vegapi-rage vevelavunai au ati pogapi-rageku, na egare ogitaana, pema rage vegata au gageku roe evelavuana. ⁴⁶ Goi na repaku ai riga ta ati popopoa, na ia na au gageku mulaga maponana namana na pevega-nupavekwavira. ⁴⁷ Gaura pakurai, au na goi avaikilamuna, gena rakava vogo vavagina, na Palagu na warauna petugamagi-piatogara. Gaura pakurai gena ulamagi kamu vagi. Na gena galama kiaramo etugamagi-piatogarato talimana gena ulamagi maki kei vagi.”

⁴⁸ Ne Iesu na egare evaikilaato, netiwato, “Gemu galama warauna patugamagi-piatogara.”

⁴⁹ Ia ria geganigani-kouto talimara geverenagiverenagito, negetiwato, “Ia eeraka talima vetaina, pe ia na talima galamara ekila-wairana netina?”

⁵⁰ Iesu na egare maevaikilaato, netiwato, “Gemu kamonagina warau pevega-magulimu. Ewagumona ono laka maaomu namana ria.”

8

Gare reketa Iesu ria geagoto

¹ Voia mulinai Iesu na vanuga kamura e vanuga keira eago-venirawai, Palagu gena Basileia Valina Namana evopatagiawai. Gena melo gagalana ruala na geveakavaato. ² Gare reketa maki ia

ria geagoto, Iesu na palagu rakavara vogare aorai egui-atirato e geriai viti, evega-namarato. Ta Maria, arana gevatoato Magadala vanugana garena. Egare aona na palagu rakavara taulato kwapuna egui-atirato. ³ Mataa Ioana, Kusa garawana. Kusa ia Heroda gena rinaga egita-tagorawai talimana ta. Ta Susana, e gare mareketa maki vogo vavagina. Egare geria rinaga na Iesu magena melo geveakavarawai.

*Parapore-Araga talimana vuiti uvera evaroto
Mataio 13:1-9; Mareko 4:1-9*

⁴ Taunilimalima gutuma para getanu-kouto vanuga, maparara na Iesu genai geagoto. Ne ia na geria parapore ta ekilagiato, netiwato,

⁵ “Araga talimana gena aragai elakato, gena vuiti vuara pene pia-lovolovora ulanana. Epi-arawai aonai, reketa rauparai geketoto. Ne taunilimalima na gepana-vevilirato, e manu na geganirato. ⁶ Reketa vatu kapurai geketoto. Getuputo, na ati rau gemalaito, kwalana kwano ati nanuna. ⁷ Reketa gawa maginiginira aorai geketoto. Ne gawa maginiginira ria gekala-kouto, na varovaro gaura gepinupinurato gaurai gekwaregato. ⁸ Reketa kwano namanai geketoto, getupu-nama-iwavagito, gevuato, kwapurakwapura vuara tinavuna (100).” Aonai Iesu karonā evega-kamuato, netiwato, “Mategana talimana pene kamonagi.”

*Rakagau gaurai Iesu na parapore ekilagirato
Mataio 13:10-17; Mareko 4:10-12*

⁹ Gena melona Iesu gerenagiato voparapore ganina rakagau. ¹⁰ Iesu na evega-gelerato, netiwato, “Palagu gena Basileia kilara veavugara gomi gemi ai evega-matagairana, na maparara parapore ai avaikilarana, pia gitara, na ganira ati pia ripara, pia kamonagira, na ati pia tugamagi-ilu.”

*Vuiti vuara paraporena ganina
Mataio 13:18-23; Mareko 4:13-20*

¹¹ Eparapore ganina evetaina: Vuiti vuara Palaguna kila. ¹² Rauparai geketoto vuiti uvera taunilimalima na Palagu gena kila gekamonagiana. Na Satani evogomaina, Palagu gena kila ira aora na egaivagirana, Vali Namana nege vega-taunataunaana e nege magulina kalinana. ¹³ Kwano mavatunai geketoto vuiti uvera, taunilimalima na Palagu gena kila gekamonagiana e mavererera na gegapi-rageana. Na ira noo talima ati lamura vetaira. Lagani kianamo, Palagu gena kila gekwalanaana, na vekalatovo pene kwara aonai pia keto. ¹⁴ Gawa veginivegini aorai geketoto vuiti uvera, ira taunilimalima na Palagu gena kila gekamonagiana, na tugamagi vogovagi gekalarana, tanopara rinagara getugamagikokokorana e tanopara gena maguli vererera na Vali Namana ekou-taliana. Gaurai vuara namara ati etugurana. ¹⁵ Na kwano namai geketoto vuiti uvera, ira taunilimalima na Palagu gena kila gekamonagiana, maaora namara na e manamara na gegapi-ragerana, gegapi-gaugaurana, vuara namara etugurana.

Lamepa taotaona kapuna

Mareko 4:21-25

¹⁶ “Talima taa na lamepa pene ekapuana genai, ati gulo na pene kou-talia, pa vala kapulenai pene taoa. Aikina, ia na lamepa taotaona kapunai pene taoa. Pia laka-toga talimara maparara na maekana pia gitaa ulanana.

¹⁷ Veavuga gaura maparara pia matagai, vegunima kilara pia ripara e pia kilagi-atira.

¹⁸ Gaurai gokamonagirana kilara pio rogonatolera. Kwalana magena kamonagi talimana Palagu na tugamagi-ilu pene venia, ati gena kamonagi talimana, ia etugamagina magena tugamagi-ilu, na gena tugamagi-ilu maki pene gapi-pakaa.”

Iesu tinana e tarina melora

Mataio 12:46-50; Mareko 3:31-35

¹⁹ Iesu tinana e tarina melora ia genai geagoto, na taunilimalima gutuma gaurai, ati geria rau-para ia laganai pia laka-kavi. ²⁰ Talima taa na Iesu evaikilaato, netiwato, “Goi tinamu e tarimu numa mulinai geruga-tagona, goi getavumuna.”

²¹ Ne maparara Iesu na evaikilarato, “Palagu na kila gekamonagiana e gekalarana talimara ira au tinaku e au tariku.”

Iesu na agi e aku ekila-wairato

Mataio 8:23-27; Mareko 4:35-41

²² Toma ta Iesu magena melo gati ai geragekauto, ne Iesu na evaikilarato, netiwato, “Ita wati vanagi, kovu vokavai.” Ne gevevanagito.

²³ Gevevanagiwai aonai, Iesu emaitu-kwaregato. Aonai na ragepogi ekwaragiato, aku gati aonai

gevepopo-rigowai, gati roli epuluto. ²⁴ Ne gena melo geagoto, gevagoato, gekilato, “Vevega-ripa talimamu o, Vevaga-ripa talimamu o, ita tapuluna, roli takwaregana!” Iesu etogaitito agi e aku ekila-wairato, ne geaikito, e erawa-taliato. ²⁵ Iesu na gena melo evaikilarato, netiwato, “Gomi gemi kamonagi arigia?” Ira gekalito e getugamagikavato, matotaura geverenagi-verenagito, negetiwato, “Etalima e rai? Ia na agi e aku pevaikilara aonai, karonā pege kamonagia!”

Iesu na palagu rakavara aonai getaluwai talimana evega-namaato

Mataio 8:28-34; Mareko 5:1-20

²⁶ Vokapu na Iesu magena melo geagoto, Gerasa (pa Gadara) talimara geria kapu ai gekwarato, Galileia kavata taitarinai. ²⁷ Iesu gati na elakarigoto aonai, palagu rakavara na eporogiato talimana ta evogomaito Iesu genai. Ia vovanuga talimana. Rauvagi-vegata ati rapugana etaluwai, ati numai, na kala kapuna vatu kovogarai. ²⁸ Ia na Iesu egitaato aonai, ekogo-lailaito, ne Iesu gagenā kwalanai eketo-talito, netiwato, “Iesu o, goi Goloka Iwavagi Palaguna Natuna, au geku ai rakagau ono kalaa notina? Anogimuna, ragai pono vega-vitivitiku!” ²⁹ Ia vovetaina ekilato, kwalana Iesu, na palagu rakavana evaikilaato votalima genana ene laka-vagi. Vega-vogo vavagina palagu rakavana na egapiawai, gagenā e gimana teini na gekwatuawai, na teini erapurawai, ne palagu rakavana na kapu pakarai elakagiawai.

³⁰ Iesu na erenagiato, netiwato, “Goi aramu rai?” Ia na evega-geleato, netiwato, “Au araku

‘Vogovagi,’ ” kwalana palagu rakavara vogo vav-
agina na geporogiato gaurai. ³¹ Ne palagu
rakavara na Iesu genogiato, lega ropu-kelaunai
ragai pene tugu-agera. (Voo palagu rakavara
geria tipura kapuna).

³² Vonai pae laveta ta golo kapanai geunau-
nawai. Gaura pakurai palagu rakavara na Iesu
genogiato, pae aorai ia laka-toga, negetiwato.
Ne Iesu na evaikilarato, “Ioago!” ³³ Gaurana
palagu rakavara votalima genana gelaka-piatito,
pae geriai gelaka-togato. Ne vopae gewaloku-
lovolovoto, roparopa na geralupito, kovu ai
vevegugutu-kwaregato.

³⁴ Pae gitatagora talimara na rakagau
ewalato gauna gegitaato, ne gerakato, vovoli
gepiaato vanuga kamunai e vanuga keirai.
³⁵ Taunilimalima gegoto-agera, rakagau ewalato
gauna iave gitaa ulanana. Iesu genai gekwarato
aonai, ira na votalima, palagu rakavara vogo ia
genana gelaka-piatito talimana, gerawaliato, Iesu
gagena kwalanai etanu-tagowai marapugana
e gena tugamagi maki rorirori. Gaurai ira
maparara gekalito. ³⁶ Vokala gegitaato talimara
na palagu rakavara na geporogiato talimana
raka enama-tiwato valina taunilimalima
geriai gepiaato. ³⁷ Gaurana Gerasa kapuna
talimara maparara na Iesu genogiato, pene
raokwanira negetiwato, kwalana gekali-rakavato
gaurai. Gaura pakurai Iesu gati ai eragekauto,
maewaikuleto. ³⁸ Palagu rakavara genana
gelaka-piatito talimana na enogiato, Iesu goti
pia laka netiwato. Na Iesu na etugu-waiato,
evaikilaato, ³⁹ “Ono waikule gemu numai. Palagu

na goi gemu ai pekala kalana taunilimalima pono vega-ripara.” Gaurai ia eagoto, gena vanuga talimara maparara Iesu gena kala ia genai gawalato gaura evopatagirato.

*Iesu na vavine ta e gare ta evega-namarato
Mataio 9:18-26; Mareko 5:21-43*

⁴⁰ Iesu kovu vokavana na ewaikuleto aonai, taunilimalima gutumana gegapi-rageato mavererana, kwalana maparara na gealo-tagoawai. ⁴¹ Ne rupu gitatagona talimana ta arana Iairo, Iesu genai eagoto, gagen kwalanai evetiu-talito, enogiato, gena numai ia ago netiwato, ⁴² kwalana ia natuna vavine na kekeimo, roli ekwaregawai gaurai. Gena rigolo gagalana ruala.

Iesu eagoto aonai taunilimalima gutuma na gelaka-piipipiawai. ⁴³ Voia aonai gare ta, genai rala vitina; rigolo gagalana ruala eviti-agiato. Ia gena rinaga e moni maparara evega-aikirato toketa geriai gena viti pia vega-namaa ulanana. Na taa na ati evega-namaawai. ⁴⁴ Taunilimalima gutuma mulira na evepipi-togato, makavata na evelakatito, Iesu laganai ekwarato. Iesu gena rapuga pipinai evegapikauto. Ne veganamo gena rala viti eaikito. ⁴⁵ Iesu everenagito, ekilato, “Rai na au penapa-kaunagiku?” Maparara geveopa-tagoto, gekilato, “Au aikina.” Na Petero ekilato, “Vevega-ripa talimamu, taunilimalima ogitarana, pege galukorope-gavumu e gelaka-pekupekumuna.” ⁴⁶ Na Iesu ekilato, “Ta au geku ai penapakau, kwalana au ripaku, tiavu au gekuna pelakati.” ⁴⁷ Egare warauna eripato,

ia ati gena veavuga rauparana, gaurai manugagolugoluna eagoto, Iesu gagenā kwalanai evetiutalito. Iesu genai rakagau gaurai enapakauto e gena viti veganamo eakito valina ekilagi-atiato taunilimalima wailarai. ⁴⁸ Ne Iesu na evaikilaato, netiwato, “Natuku, gemu kamōnagina peveganamamu. Gaurai, maaomu namana ono laka.”

⁴⁹ Iesu roe waekilakilawai aonai, talima ta rupu gitatagona talimana Iairo gena numa na evogomaito, netiwato, “Natumu warauna pekwarega. Vevega-ripa talimana ragai ono vega-vekwalavia.” ⁵⁰ Iesu na vokila ekamōnagiato, aonai Iairo evaikilaato, netiwato, “Ragai pono kali, pono kamōnagi vegata, pe ia pene maguli.”

⁵¹ Iairo gena numai ekwarato, aonai Iesu na taunilimalima evaikilarato, numai ragai pia lakatoga, Petero, Teimiti, e Ioane, e vavine tamana e tinanamo. ⁵² Maparara getagiwai e getagikilakilawai aonai, Iesu na evakilarato. “Ragai iotagi, vavine e ati pekwarega, ia tipo emaituna.”

⁵³ Taunilimalima na gemamai-agiato, kwalana ira geripato, vavine ekwaregato. ⁵⁴ Ne Iesu na vavine gimanai egapito, evaikilaato, ekeato, “Natuku o, ono kuliiti!” ⁵⁵ Gaurai palaguna ewaikuleto, emagulito, veganamo ekuliitito. Iesu na evaikilarato, vavine pia gupua. ⁵⁶ Ia tamana e tinana gevevega-kali-rakavato, na Iesu na evaikila-taitalirato, ekala valina talima ta genai ragai pia kilagia.

*Iesu na gena melo gagalana ruala etugurato
Mataio 10:5-15; Mareko 6:7-13*

¹ Iesu na gena melo gagalana ruala ekeakoukourato, tiavu evenirato, palagu rakavara maparara pia gui-atira, e viti talimara pia vega-namara. ² Ne etugurato, Palagu gena Basileia valina pia vopatagia, e viti talimara pia vega-namara. ³ Evaikilarato, netiwato, “Gemi lakalakai gau kwauta ragai pio gapi-kaua. Toki, palaka, ganigani gaura, moni, e tiati ruala na maki ragai pio gapi. ⁴ Pia vairagemi numarai pio talu, pene ago, vanuga pio raokwania. ⁵ Pene vanuga taai ati pia gapi-ragemi genai, vovanuga pio raokwania, gagemi kavuramo pio kwara-vagira ira geria kila-tilivagi vega-taunataunara ularana.”

⁶ Iesu gena melo gelakato, vanuga gauragaurai geagoto, Vali Namana gevopatagiawai e viti talimana gevega-namarawai kapu mapararai.

*Heroda gena aovoaovo
Mataio 14:1-2; Mareko 6:14-16*

⁷ Heroda, Galileia velena, Iesu valina ekamonagiato, aonai eaovoaovo-rakavato, kwalana talima reketa gekilawai, Ioane Bapatiso kwaregana pekuliiti-wai. ⁸ Mareketa gekilato, Elia ematagaito. Mareketa gekilato, peroveta talimana kunena ta ekuliiti-waito, negetiwato. ⁹ Na Heroda ekilato, “Ioane repana au na apati-vagiato. Na, evali akamonagiana talimana e rai?” Heroda eririwato Iesu pene gitaa.

*Iesu na taunilimalima ragana imaima (5,000)
egupurato*

Mataio 14:13-21; Mareko 6:30-44; Ioane 6:1-13

¹⁰ Iesu gena apostolo gewaikuleto, rakagaurak-agau gekalarato gaura valira Iesu gema varaato. Ne Iesu na evaigerevagirato, vanuga ta arana Betesaida, vanuganai evaiagorato. ¹¹ Na taunilimalima na gekamonagirato gaurai, Iesu mulina na geagoto. Ne Iesu na egapi-ragerato, Palagu gena Basileia valina evopata-venirato, e viti talimara evega-namarato. ¹² Garo everigoawai aonai, gena melo gagalana ruala Iesu genai geagoto, gekilato, “Etaunilimalima ono tugura, pe vanuga vekavirai e araga talimara geria talu kapurai, garia gauganigani e maitu kapura ia tavu, kwalana eia e kapu pakana.” ¹³ Na Iesu na evaikilarato, netiwato, “Gomi na garia iovenira.” Ira na gevega-geleato, negetiwato, “Ai gemai pereti imaima e magani rualamo. Goi oririwana ai paia ago, ganigani paia voira egutuma maparana gana?” ¹⁴ Kwalana marumaru maparara ragana imaima (5,000) vetaira.

Iesu na gena melo evaikilarato, netiwato, “Taunilimalima iowarera gagala imaima tanu ta (50), gagala imaima tanu ta (50,) ne pia tanutali.” ¹⁵ Iesu ekilato rorinai gekalarato taunilimalima maparara gevega-tanu-talirato. ¹⁶ Voia mulinai Iesu na paraoa imaima e magani ruala egapirato, kupai eali-rageto, Palagu eveganamaato vou, epuki-kinikinirato, gena melo evenirato pia warera. ¹⁷ Maparara gegani-kwaregato; kapinai Iesu gena melo na ganigani

kovara gekoko-koukourato, papalu gagalana ru-
ala gevega-vonurato.

Petero na Iesu Kerisona ekilagiato

Mataio 16:13-19; Mareko 8:27-29

¹⁸ Toma ta Iesu gerekana erapaliwai, gena melo maki ia goti. Aonai Iesu na erenagirato, netiwato, “Taunilimalima na negetina au rai?” ¹⁹ Ia gevega-geleato, negetiwato, “Reketa gekilana goi Ioane Bapatiso, reketa Elia, mareketa na peroveta talimana kunena ta pekuliiti-wai.” ²⁰ Iesu na evaikilarato, netiwato, “Na gomi na nogotina au rai?” Petero na evega-geleato, negetiwato, “Goi Palaguna Keriso, ia na ekilagi-gavuato vevega-maguli talimana.”

Iesu gena kwarega e kuliitiwai ekilagirato

Mataio 16:20-28; Mareko 8:31–9:1

²¹ Iesu na evaikila-taitalirato, ia valina talima ta ragai pia varaa. ²² Ia maekilato, “Taunilimalima Natuna viti vogo pene vuara. Iuda velera, e Rupu Veaga velera kamura, e rova gevevega-ripagiana talimara na pia rugaa, e pia vagi-kwarega maki, na toma vega-toitoinai kwarega na mapene kuliiti-wai.”

Maguli kilakilara pa Iesu mulinai laka

Mataio 10:33; 10:39; Ioane 12:25

²³ Iesu na ira maparara evaikilarato, netiwato, “Pene talima ta au muliku ai pene laka netina genai, ia matotauna pene vetugamagi-piatoga, gena satauro pene vuaa toma mapararai, au muliku ai pene laka. ²⁴ Kwalana rai gena

maguli evogaragiana talimana, ia gena maguli pene piatogaa. A rai au pakuku ai gena maguli pene piatogaa talimana, ia gena maguli ati pene vega-lekwalekwaa. ²⁵ Pene talima taa na tanopara maparana pakunai gena maguli pene piatogaa genai, ia matotauna gena maguli pene vega-rakavaa, gena nama rakagau ia genai? ²⁶ Pene talima taa na au e geku kila nugaragera na pene nuga-rage genai, Taunilimalima Natuna maki pene nugarage ia genai gena vogomai ai, maekana mavewaena e matiavu iwavagina, Tamana aneru maveagara ria pia vogomai tomanai. ²⁷ Avaikila-taunataunamina, enai reketa geruga-tagona ira ati pia kwarega vou, pene ago, Palagu gena Basileia pia gitaa.”

Iesu gitagitana eirauto

Mataio 17:1-13; Mareko 9:2-13

²⁸ Ekila ekilagi-gaturato mulinai, toma taula vativati vetaira gevanagito vou, Iesu na Petero, Ioane, e Teimiti evairato, golo gautai geverageto pia rapali ulanana. ²⁹ Erapaliwai aonai, ia wailana gitagitana eirauto, e gena rapuga ekulogarogaroto. ³⁰ Ne talima ruala gematagaito, Mose e Elia, Iesu ria gekilakilawai. ³¹ Tauria ruala mavewaevewaera e mamaekara ria gematagaito, Iesu ria gekilakilawai, Ierusalemi pene kwarega negetiwato, Palagu gena ririwa gelegele-nai. ³² Petero mataukavana gemaitu-kwaregato, na gekeroto aonai, Iesu mavewaevewaena e mamaekana ria gegitaato, e ia ria geruga-tagowai talimara maki. ³³ Tauria ruala na Iesu geraokwaniawai aonai, Petero na Iesu evaikilaato, neti-

wato, “Vevega-ripa talimamu o, nama iwavagi ita ea, pe enai ama toitoi aia kalara. Ta goi gemu, ta Mose gena, e ta Elia gena.” Ia ati ripana rakagau ekilagiato.

³⁴ Ia roe waekilakilawai aonai, iloa na ema avugarato. Iloa na egapi-gavurato aonai, ira gekalito.

³⁵ Karo ta iloa aora na ekea-atito, netiwato, “Au natuku ea, avirigiato talimana, ia pio kamonagi-venia!”

³⁶ Vokaro eaikito aonai, Iesu geregana gegitaato. Ekala gegitarato gaura, talima ta genai ati gekilagi-matagaiato votoma.

Iesu na Palagu rakavana eporogiato melona evega-namaato

Mataio 17:14-21; Mareko 9:14-29

³⁷ Toma ta eaikito mulinai, ira golona geverigowai aonai, gutuma kamu vagi ria gelakaverawalito. ³⁸ Ne talima ta gutuma aora na ekea-golito, netiwato, “Vevega-ripa talimamu o, anogimuna, au natuku melona onoma gitaa. Ia e gereganamo kekei ewalato. ³⁹ Toma taarana ia palagu rakavana egapiana, ne ekogo-lailaina; tauniparana maki evegegena, aonai pokana na kapurokapuro gelakatina. Evetaina evagikwarega-vanagivanagiana. ⁴⁰ Goi gemu melo panogira, ia gui-atia napatiwa, na ira ati pegegelele.”

⁴¹ Iesu na evega-geleato, netiwato, “Ati kamonagi e kila-tilivagi guluna! Toma vira au gomi lagami ai pana talu e pana vaigaoka-venimi?” Gaurai Iesu votalima evaikilaato, netiwato, “Natumu ono vaimaia.” ⁴² Melo evogomaiwai aonai, palagu rakavana na

kwano ai ekwalavi-taliato, tauniparana evega-pilupiluato. Na Iesu na palagu rakavana ekila-waiato, melo evega-namaato, ne tamana maeveni-waiato. ⁴³ Talima maparara gevevega-kali-rakavato, kwalana Palagu gena tiavu gegitaato gaurai.

Iesu gena kwarega maekilagi-waiato

Mataio 17:22-23; Mareko 9:30-32

Taunilimalimana Iesu gena kala roe wagevevega-kaliagiawai aonai, Iesu na gena melo evaikilarato, netiwato, ⁴⁴ “Au na kila ta gemi ana kilagia, pe pio kamonagia ragai pio tugamagilekwalekwaa. Taunilimalima Natuna pia lewaa vou taunilimalima gimarai pia tao-kaua.” ⁴⁵ Na gena melona ati getugamagi-rawaliato, Iesu na rakagau ekilagiato. Vokila ganina ira geriai veavuga, ragai pia ripaa ulanana, Iesu maki ati gerenagiato kwalana gekalito gaurai.

Rai kamu iwavagi

Mataio 18:1-5; Mareko 9:33-37

⁴⁶ Iesu gena melo nuganugarai veitu ewalato, kwalana gekilato, rai kamu iwavagi ira nuganugarai. ⁴⁷ Iesu warauna eripato rakagau getugamagiato, gaura pakurai melo keina ta egapiato, ia laganai evega-ruga-taliato vou, ⁴⁸ evaikilarato, netiwato, “Rai na emelo pene egapi-rageana au araku ai, ia na au egapi-ragekuna. Pene talima taa na au egapi-ragekuna genai, etugukuto Palaguna maki egapi-rageana. Kwalana rai gomi na gokilagi-piatogaana talimana gomi nuganugami ai, ia kamu iwavagi.”

Iesu arantai vevega-kali kalara iraura ekalarato talimana

Mareko 9:38-40

⁴⁹ Ioane na Iesu evaikilaato, netiwato, “Vevegara-ripa taumu, talima ta gagitaato, goi aramu ai palagu rakavara egui-atirawai, na ai na gakilawaiato, kwalana ia ati ita ria tainaguluna gaurai.”

⁵⁰ Iesu na evaikilarato, netiwato, “Ragai pio kila-waia, kwalana rai na gomi ati evegarakavamina talimana gomi eveakavamina.”

Samaria talimara reketa na Iesu ati gegapi-rageato

⁵¹ Iesu kupai pene verage tomana ekavina-giawai gaurai, Ierusalema pene ago-venia, netiwato. ⁵² Gaurai gena vetugunagi talimara etugukunerato, Samaria vanugana taai gekwarato, Iesu gena agalagi kapuna gevetavuato. ⁵³ Na vanuga talimara na Iesu ati gegapi-rageato, kwalana ia Ierusalema eago-veniawai gaurai.

⁵⁴ Iesu gena melo, Teimiti e Ioane na vokala gegitaato, ne gekilato, “Velekou, goi oririwana kalova kupa na paia kea-rigoa, pene mairigo, pene vega-veroverora?”

⁵⁵ Iesu eruga-kuleto, taura ruala ekila-wairato.

⁵⁶ Ne ira gelakato, mavanuga gautai.

Iesu mulinai laka gekilagiato talimara

Mataio 8:19-22

⁵⁷ Ira raupara na geagowai aonai, talima taa na Iesu evakilaato, netiwato, “Goi pono laka kapura mapararai au goi mulimu ai pana lakakau.”

⁵⁸ Iesu na evakilaato, netiwato, “Uraura kwavara mageria kovoga, e manu mageria nuguvi,

na Taunilimalima Natuna vou ati gena maitu kapuna.”

⁵⁹ Iesu na matalima ta evaikilaato, netiwato, “Muliku ai onoma laka.” Na votalima na evega-geleato, netiwato, “Velekou, roe nea vou, ana waikule, tamaku anave tolea vou.” ⁶⁰ Iesu na evega-geleato, netiwato, “Neira ono raokwanira, kwarega talimara (pa Palagu ati gekwalanaana talimara) geria kwarega matotaura na pia tolera. Na goi ono laka, Palagu gena Basileia valina onove piaa.”

⁶¹ Talima taa na maevaikilaato, netiwato, “Velekou, mulimu ai ana laka, na ana ago vou, geku numa talimara ria aia vevega-neka.” ⁶² Iesu na evega-geleato, netiwato, “Talima ta elugana aonai, mulina maepoe-waikule-veniana, ia ati gelegele Palaguna Basileia pene vaia.”

10

Iesu na talima gagala taulatoi kwapuna e ruala (72) etugurato

¹ Voia mulinai Velekou na talima gagala taulatoi kwapuna e ruala (72) evirigirato, ne ruala na ruala na etugu-kunerato, ia pene ago vanugara e kapura mapararai. ² Evaikilarato, netiwato, “Kuakua ganiganira vogo galagala vagi, na kuakua talimara maine vagi. Gaura pakurai kuakua Velekouna ionogia, pe kuakua talimara reketa mapene tugu-agera, ganigani piave kua. ³ Iolaka, au na mamoe vetaira atugumina, uraura kwaevera rakavara nunganugarai. ⁴ Moni molora, rula e tamaka ragai pio gapikau; rauparai talima

ta ragai pio vega-vegupua. ⁵ Pene numa gautai pio rage genai, nopiotiwa, ‘Enumai maino pene mia.’ ⁶ Pene maino eririwaana talimana vonai etaluna genai, gemi maino kilana ia atanai pene mia. Pene aikina genai, maino gemi ai mapene waikule-wai. ⁷ Rakagau pia venimi pio ganira e pio niura, kwalana einaguluna talimana akwana pene gapia ulanana. Numa taa na manuma taai ragai pio ago, na vonumamo gaunai pio talu.

⁸ Pene vanuga gautai pio kwara, pia gapi-ragemi, rakagau wailami ai pia tao-atira gaura pio ganira. ⁹ Vovanugai viti talimara pio vega-namara e taunilimalimara pio vaikilara, nopiotiwa, ‘Palaguna Basileia (gena vegetatago tiavuna evega-rugaana), gomi lagami ai ea.’ ¹⁰ Na pene vanuga gautai pio kwara, ati pia gapi-ragemi genai, gatamanai pio lakati, nopiotiwa, ¹¹ ‘Gemi vanuga kakavura gagemai ai pege karakau gaura maki gakwara-vagirana gemi karoverave vevega-matagaira ulanana. Na pio ripa, Palaguna Basileia pekavinagi.’ ¹² Au na avakilamina, Kota kamuna tomanai evanuga na metau pene vuaa gauna, Sodoma gena metau maki pene vanagia.”

Ati vega-taunatauna vanugara

Mataio 11:20-24

¹³ “Korasina o, goi e Betesaida, vetugami kika! Kwalana kala irau vagira gemi ai gematagaiwai Taia e Sidona aorai pegere matagai, na ira rau-vagi pegere vetugamagi-kule, pute rakavarai e tauniparara makulumarai geria vetugamagi-kule

pegere vega-matagaira. ¹⁴ Palagu na taunilimalima pene agirorira tomana kamunai, gomi na pio rawalia metauna Taia e Sidona geria metau pene vanagia. ¹⁵ Goi maki, Kaperanauma o, goi oririwana kupai pono verage notina? Aikina, goi kwarega kapunai pono ago!”

¹⁶ Iesu na gena melo evaikilarato, netiwato, “Rai na gomi pene kamonagi-venimi, au maki pene kamonagi-veniku; rai na ati pene gapi-ragemi, au maki ati pene gapi-rageku; e rai na ati egapi-ragekuna, etugukuto Palaguna maki ati egapi-rageana.”

Iesu na etugurato talimara gagala taulatoi kwapuna e ruala (72) gewaikuleto

¹⁷ Gena melo gagala taulatoi kwapuna e ruala (72) mavererera gewaikuleto, negetiwato, “Velekou o, palagu rakavara goi aramu ai gavaikilarato, ne karomai gekamonagirato.” ¹⁸ Iesu na evega-gelerato, netiwato, “Satani agitaato, rama ekeuleana vetaina kupa na eketo-rigoto. ¹⁹ Pio ripa, au na tiavu warauna avenimito, gelema e rogaroga pio pana-talira, Satani gena tiavu maki pio vega-pala palaa, gau taa na ati pene vega-rakavami. ²⁰ Na, ragai pio verere kwalana palagu rakavara gemi tiavu aonai, aikina, a gomi pio verere kwalana gomi arami kupai etalorato gaurai.”

Iesu evererena

Mataio 11:25-27; 13:16-17

²¹ Votanukou aonai Veaga Palaguna na Iesu verere na evega-vonuato, ne ekilato, “Tamaku o, kupa e tanopara Velenā, avega-namamuna,

kwalana goi na aoneka e ripa talimara geriai otao-veavugarana gaura ati ripara talimara geriai ovega-matagairana. Pa, Tamaku, gemu ririwa evetaina pene vetao vegata. ²² Gau maparara Tamaku na evenikuto. Talima ta ati ripana ia Natuna, Tamanamo geregana, e ta ati ripana ia Tamana, na Natuna greganamo, e Natuna na eulamagirana talimara geriai vou evega-matagairana.”

²³ Ne Iesu epoe-kuleto gena melo geriai, veavugai evaikilarato, netiwato, “Gomi pio verere, kwalana egaura gogitarana pakurai. ²⁴ Au na avaikilamina, peroveta talimara e tanopara veler kamura vogona geririwato, gomi na gogitarana gaura pegere gitara, na ati gegitarato, e gokamonagirana gaura pegere kamonagira na ati gekamonagirato.”

Parapore -Samaria talimana namana

²⁵ Rova evevega-ripagiawai talimana ta ekulitito, ne Iesu ekalatovoato, netiwato, “Vevegaripa talimamu o, au raka pana kala-tiwa, maguli vanagivanagi pana vaia?” ²⁶ Iesu na evegeleato, netiwato, “Rova rakagau netina? Goi na raka oagi-tiwaana?” ²⁷ Ia evega-geleto, netiwato, “Velekou goi gemu Palagu pono ulamagia, maaomu maparana, mapalagumu maparana, e makwalimumu maparana, e matugamagimu maparana; e ‘Lagamu talimana maki pono ulamagia, goi matotaumu oveulamagina vetaina.’ ”

²⁸ Iesu na evaikilaato, netiwato, “Povega-gele rorirori, nevetaina pono kala, pe pono maguli.”

²⁹ Na rova evevega-ripagiawai talimana maveveagolokana Iesu maerenagi-veripaganiato, netiwato, “Au lagaku talimana rai?”

³⁰ Iesu na evega-geleato, netiwato, “Talima ta Ierusalem na Ieriko everigo-veniawai aonai, lema talimara na rauparai gekuluati-veniato gevagiato, e rapugana gegaivagirato, roli gevagi-kwaregaato, vonai geraka-kwaniato. ³¹ Rupu Veaga velenā ta voraupara na everigowai aonai, votalima erawaliato, na elaka-gegelagiato. ³² Levi na kwalu talimana ta (Rupu Veaganai vetugunagi talimana), maki vovetainamo, votalima erawaliato, na maelaka-gegelagiato. ³³ Na Samaria talimana ta gena lakalaka aonai votalima everawaliato, egitaato aonai, evetugaato. ³⁴ Laganai eagoto, riga e vine nanuna komatanai epopoto, e ekumurato, ne gena toniki (ass) ai evega-tanukauato, wariwari numanai elakagiato, vonai egita-tagoato. ³⁵ Amoamo ekuliitito aonai, siliva monira ruala numa gatana eveniato, evaikilaato, ‘Etalima pono gitatago-namanamaa. Pene moni ati pene gelegele genai, geku waikule ai vou gemu moni voira panama venimu.’ ” ³⁶ Iesu everenagito, netiwato, “Goi rakagau notina? Etalima toitoi aorai rai lagana talimana volema talimara na gevagiato talimana genai pita kilagia?”

³⁷ Rova evevega-ripagiawai talimana na evega-geleato, netiwato, “Egita-vetugaato talimana.” Ne Iesu na evaikilaato, “Ono laka, goi maki wapono kala-tiwa.”

Mareta e Maria

³⁸ Iesu magena melo geria lakalaka aonai vanuga gautai gekwarato. Vonai gare ta arana Mareta, gena numai evairagerato. ³⁹ Ia mavavine-kavana arana Maria, ne Maria eagoto Velekou gagenā kwalanai evetanu-talito, gena kila ekamonagirawai. ⁴⁰ Mareta ira garia ganigani ekalawai, evekwalaviwai. Gaurai eagoto, evaikilaato, “Velekou, goi otugamagina pa? Tariku na peraokwaniku, au geregaku, avekwalavina. Ono vaikilaa, pe enema veakavaku!”

⁴¹ Velekou na evega-geleato, netiwato, “Mareta, Mareta, gau vogo vavagina aomu gevega-vonuana e gevega-vekwalaviana, ⁴² na gau kwapunamo gerevagi. Maria na iwavagina pevirigia, taa na ia genana ati pene gapi-vagia.”

11

Iesu na gena melo rapali evega-riparato

Mataio 6:9-15; 7:7-11

¹ Toma ta Iesu kapu taai erapalito. Evega-aikito aonai, gena melo taa na evaikilaato, netiwato, “Velekou o, rapali ono vega-ripamai Ioane na gena melo evega-riparato gelegelena.” ² Iesu na evaikilarato, netiwato, “Gorapalina aonai, epio kilatiwa:

‘Ai Tamamai goi aramu pene veaga;
gemu Basileia pene vogomai.

³ Toma, toma aorai, gama gauganigani pono ven-
imai.

⁴ Gema rakava ono tugamagi-piatogara,
kwalana ai maki gevega-rakavamaina talimara
geria rakava gatugamagi-piatogarana.

E veripagani ai ragai pono vaimai.’ ”

⁵ Ne Iesu na evaikilarato, netiwato, “Pere gomi ta pogi nugana gatana genai pere ago, pere nogia, neperetiwa, ‘Gataku o, ganigani kiata ana gapi-torea vou, ⁶ kwalana au gataku ta gena lakalakai geku ai pema kwara, na au geku ai ganigani aikina pana gupua.’ ⁷ Aonai votalima numa aona na pere keati, neperetiwa, ‘Ragai ono vega-vekwavaviku. Vanagi warauna pakana-gavua, e au manatuku ria gamaituna. Au ati pana kuliiti, gau kwauta ati pana venimu.’ ⁸ Avaikilamina, lewana ia gatana, na ati pene kuliiti, ganigani ati pene venia, na gena nogi ririwarage pakunai pene kuliiti, eririwarana gaura pene venia.

⁹ Gaura pakurai, au na gomi avaikilamina: Noginogi ai Palagu na pene venimi, vetavuvetavu ai pio rawali, koekoe ai gemi vanagi pia kalapaka. ¹⁰ Kwalana pene noginogi talimana pene gapi, pene vetavuvetavu talimana pene rawali, e pene koekoe talimana Palagu na gena vanagi pene kalapaka.

¹¹ Gomi tama aomi ai pene rai natuna melona magani pene nogi genai, goi na warowaro pono venia? ¹² Pa gatoi pene nogi genai rogaroga pono venia? ¹³ Pio tugamagi, gomi rakava talimami, na gau namara natumi venivenira ripami, gaurana gomi Tamami kupai etaluna, ia na Veaga Palaguna genogi-veniana talimara pene venira vegata!”

*Iesu e Belsebul
Mataio 12:22-30; Mareko 3:20-27*

¹⁴ Iesu na muru-kapu palagu rakavana, egui-atiato, gaurai vomuru-kapu talimana ekilakilato. Taunilimalima vogo na eia ewalato kalana gevevega-kaliagiato, ¹⁵ na talima reketa gekilato, “Ne Belsebul, palagu rakavara geria vele, gena tiavu ai palagu rakavara egui-atirana.”

¹⁶ Talima reketa na Iesu gekalatovoato, geria ririwa vegailia ta kupa na penema rigo. ¹⁷ Iesu na geria tugamagi warau eriparato, gaurai evaikilarato, netiwato, “Kaomani ta pene vekala kavaluga, ia pene rakava, e kwalu ta pene vekala kavaluga genai, ia pene keto. ¹⁸ Gaura pakurai, Satani matotauna pene veware-kavaluga genai, gena basileia raka pene ruga-tiwa? Evetaina aklagiana, kwalana gomi gokilana, au Belsebul gena tiavu ai palagu rakavara agui-atirana. ¹⁹ Pene au palagu rakavara Belsebul gena tiavu ai agui-atirana genai, gomi mulimi ai gelakana talimara na palagu rakavara rakavetaina gegui-atirana? Ira na gevega-taunataunaana gomi na kila ati ganira. ²⁰ Na pene au palagu rakavara Palagu gena tiavu ai agui-atirana genai, pio ripa, Palagu gena Basileia, gena vegitatago tiavuna, gomi gemi ai warauna pekwaru.

²¹ Matiligana talimana gena vagivagi gaura na gena numa pene gita-tagoa genai, gena rinaga pia mia-nama. ²² Na tiliga iwavagi talimana ta pene vogomai, etalima penema vevagi-venia, ne pene vega-aikia, ia gena vagivagi gaura, eraramanirana gaura, pene veraria, e gena rinaga maparara pene ware-lovolovora.

²³ Rai ati au gatau ia au ekukuna tali-

mana, e rai au goti ati gatao-koukouna ia ekalalovolovona.”

Palagu rakavana maewaikuleto

Mataio 12:43-45

²⁴ “Palagu rakavana ta talima ta genana elakavagito, ne tano lakilaki na elaka-vanagito, aga pene gani netiwato, na agalagi kapuna ta ati erawaliato. Ne ia matotauna ekilato, ‘Ana waikule araokwaniato numanai.’ ²⁵ Ewaikulewaito, numa erawaliato. Numana kala vealeva gitagitana nama iwavagi. ²⁶ Gaurana ia na palagu rakava vagira taulatoi kwapuna maevaiagorato, maparara gelaka-togato, vonai getaluwai. Gaura pakurai votalima kunenai gena rakava kiata kei, na ikana kavanai gena rakava kamu iwavagi.”

Verere taunataunana

²⁷ Vokila ekilagiawai aonai, gare ta taunilimalima gutuma aora na ekeato, netiwato, “Goi evega-walamuto e eveni-rurumuto garena nama iwavagi!”

²⁸ Na Iesu evega-geleato, netiwato, “Evetaina ono kila, Palagu gena kila gekamonagiana e gekwalanaana talimara ne nama!”

Vegailia irauna geririwaato

Mataio 12:38-42; Mareko 8:12

²⁹ Taunilimalima gutuma na Iesu gerugakorope-gavuato, ne evaikilarato, netiwato, “Toma guluna gulu rakavana! Vegailia irauna geririwaana, na vegailia ta ati pia rawalia, Iona, peroveta talimana, vegailianamo. ³⁰ Kwalana Iona vegailia ta Nineva talimara geriai, voia gelegelenai Taunilimalima Natuna vegailiana

pene ago egulu geriai. ³¹ Palagu na taunilimalima pene veakotaa tomanai, Seba logeana pa kuinina pene rugaiti, egulu pene tamanira, kwalana ia gena tanopara rauvagi na evogomaito, Solomona gena aoneka kilara pene kamonagira ularana. Na iogitaa, talima taa na Solomona evanagiana talimana ea. ³² Palagu gena Kota kamuna tomanai, Nineva talimara pia rugaiti, toma guluna pia tamanira, kwalana Iona gena vopata gekamonagiato aonai, ira geria rakava na gevetugamagi-kuleto. Na talima ta ea Iona eiwaana.”

Taunipara maekana

Mataio 5:15; 6:22-23

³³ “Talima taa na lamepa pene kapua aonai, ati pene tao-veavugaa, rivu na ati pene koutalia, na lamepa taotaona kapuna taunataunanai pene taoa, pe pia laka-toga talimara na maekana pia gitaa ulanana. ³⁴ Goi matamu goi tauniparamu gena lamepa vetaina. Pene goi matamu nama genai, tauniparamu maparana pene waea. Na pene goi matamu rakava genai, tauniparamu maparana pene mukunaa. ³⁵ Gaura pakurai, rogomu pono vetole, maeka goi aomu ai neemukunana nea. ³⁶ Pene goi tauniparamu maparana maeka na pene waea genai, mukuna kiata vagi ati pene mia, ia maeka vagi, lamepa ewae-lovolovona, goi evega-maekamuna vetaina.”

Iesu na Parisea talimara e rova gevevega-ripagiawai talimara egolorato

Mataio 23:1-36; Mareko 12:38-40; Luka 20:45-47

³⁷ Iesu ekila-gatuto mulinai, Parisea talimana taa na ekeaato, ia goti pia ganigani-koukou; gaurai gena numai eagoto, rapalai etanu-talito.

³⁸ VoParisea talimana na egitaato aonai, evevega-kali-rakavato, kwalana Iesu ati eveguligito, (ira tenera velera geria vevega-ripa gelegelenai), na tipo eganito.

³⁹ Gaurana Velekou na evaikilaato, netiwato, “Gomi Parisea talimami gemi kaputi e riti muliramo goguligi-gitakaurana, na aomi vou verari e kala kawakawa na gevonu-poraketoto.

⁴⁰ Gomi kawa! Gomi ati goripana, muli kavana ekalaato Palaguna na aona kavana maki ia na ekalaato? ⁴¹ Na kaputi e riti aora gaura ati geria e garia talimara pio venira vou, gau maparara gemi ai pia kala-alevara.

⁴² Parisea talimami, rakavami kika! Kwalana gomi na Palagu govega-namaana gaura girigirira, gemi ganigani, mamira vega-namagira gaura (tivoga, oporo, gaulaura) tolega gagalana (10) gokalarana, tolega kwapunamo vega-nama gaurai govega-agoana, na kala rorirori e Palagu ulamagi-venina magulina goleana. Gomi na e kala kamura pogoro kalara e vokala keira maki ragai pogoro raokwanira.

⁴³ Parisea talimami, rakavami kika! Kwalana gemi ririwa rupu ai tanutanu namarai pio tanu, e gemi ririwa maki maketi kapurai pia vega-namami. ⁴⁴ Vetugami kika! Gomi kala ati ve-gailiara kapura vetaira, taunilimalima atara na gelaka-vanagina aonai gemilorana, ira ati geri-pana voo kapu rakavana.”

⁴⁵ Rova gevevega-ripagiawai talimana taa na Iesu evaikilaato, netiwato, “Vevega-ripa taumu

o, evetaina okilana aonai, ai maki okilagi-piatogamaina!”

⁴⁶ Iesu evega-geleto, netiwato, “Gomi rova govevega-ripagiana talimami maki rakavami kika! Gomi na maruna metaura taunilimalima govega-vuarana, na gimami ririna ta maki geria marunai ati gokori-kauana, ati goveakavarana.

⁴⁷ Vetugami kika! Gomi tupumi e gatami na peroveta talimara gevagi-kwaregarato, e gomi na geria kala kapura namara gokalarana.

⁴⁸ Vovetainai gomi matotaumi tupumi e gatami geria kala gokilagi-matagairana e govega-taunataunarana; taunatauna vagi, tupumi e gatami na peroveta talimara gevagi-kwaregarato, e gomi na geria kala kapura gokalarana. ⁴⁹ Gaura pakurai Palagu gena Tugamagi-ilu ekilana, ‘Au na peroveta talimara e apostolo talimara pana tugu-
agora geriai, ne reketa pia vagi-kwaregara, reketa pia gui-lovolovora.’

⁵⁰ Vovetaina gaurai, peroveta talimara maparara gevagi-kwaregarato, Palagu na tanopara ekalaato vegata pene vogomai etoma, metauna toma guluna na pia vuua.

⁵¹ Abela gevagi-kwaregaato, voanana evogomaito Sakaria, ia pata veagana e Palagu gena numa veagana vekarawarai gevagi-kwaregaato. Pa, au na avaikilamina, metaura maparara toma guluna na pia vuara!

⁵² Rova govevega-ripagirana talimami, rakavami kika! Ripa numana kala-pakana vanagina tavrina gomi na gogapiato. Gomi geregami ati pio laka-toga, na ia laka-toga negetina talimara geria raupara gomi na gokourana!”

⁵³ Iesu vokapu na elaka-piatito, ne rova gevevega-ripagiawai talimara e Parisea talimara na gegaoato, gau vogo ia genai geverenagi-agirato, ⁵⁴ ia vega-verauleaa ularana, geririwawai gau kwauta pene kilagi-lea, pe pia roli opakaua ulanana.

12

Opakau talimara pio gita-tagora

Mataio 10:26-27

¹ Vovepaka aonai taunilimalima gutuma kamu vagi warauna getanu-kouto, panatali kapuna aikina, aonai Iesu gena melo evaikila-kunerato, netiwato, “Pio vegitatago-namanama Parisea talimara geria paraoa egoro-agiana mulamulana genana, kwalana ne ira geria opakau kalana gaurai. ² Koutali gaura maparara pia matagai, veavuga kilara maparara pia ripara. ³ Gaura pakurai rakagau mukunai gokilagiato gauna, maekai piave kamonagia, rakagau kovoga mukunani tegai gokilagi-garigariato gauna, numa kinira na piave keagi-rigoa, taunilimalima maparara na pia kamonagia ularana.”

Palagu kalina na pita kali

Mataio 10:28-31

⁴ “Gataku maparami, avaikilamina, taunipara pia vagia, na mulinai kala ta ati mapia kalaa talimara kalira na ragai pio kali. ⁵ Na ana vega-ripami, rai kalina na pio kali: Palagu kalina na pio kali. Taunipara pene vagia mulinai magena

tiavu, gomi mapene pia rigomi, kalova egalavanagivanagina kapunai. Pa, au na avaikilamina, iamo kalina na pio kali!

⁶ Manu girigiri imaima maki toea rualanamo gevoirana, ei? Na Palagu na ta vagi maki ati etugamagi-lekwalekwaana. ⁷ Taunatauna vegata, gomi repami guira maki maparara Palagu na evega-agi-gitakaurato. Pe ragai pio kali; gomi voimi kamu vagi, manu girigiri vogo voira maki govanagirato.”

Iesu pene kilagi-matagaia e pene kilagi-veavugaa

Mataio 10:32-33; 12:32; 10:19-20

⁸ “Au na avaikilamina, rai na au taunilimalima wailarai pene kilagi-matagaiku, ia maki Taunilimalima Natuna na Palagu gena aneru wailarai pene kilagi-matagaia. ⁹ Na rai na au taunilimalima wailarai pene rugaku e pene kilagi-veavugaku, ia maki Palagu gena aneru wailarai pana rugaa e pana kilagi-veavugaa.

¹⁰ Taunilimalima Natuna rai na ekilagi-rakavaana, Palagu na ia gena rakava pene tugamagi-piatogaa, na rai na Veaga Palaguna ekilagi-rakavaana, ia gena rakava ati pene tugamagi-piatogaa.

¹¹ Iuda talimara geria rupu ai pia agirorimi, e vanuga velera e Kota kamura gekamonagina talimara wailarai pia vaiagomi genai, ragai pio tugamagitugamagi, irau raka nogo kilatiwana. ¹² Kwalana Veaga Palaguna na votomai rakagau pio kilagi kilara pene vega-ripami.”

Parapore -Rinaga vogo talimana

¹³ Taunilimalima gutuma aora na talima taa na Iesu evaikilaato, netiwato, “Vevega-ripa talimamu o, au kakaku ono vaikilaa, ai tamamai na eraokwanirato rinagara ene warera, pe au kava taa ene veniku.” ¹⁴ Iesu na evega-geleato, netiwato, “Melo o, au rai na gomi ruala gemi rinaga warewarera ularana etaokuto?” ¹⁵ Ne evaikilarato, netiwato, “Pio vegita-tago! Rogomi pio vetole, rinaga vogora ririwamagira nogo kalana nea; kwalana taunilimalima geria maguli taunatauna ati geria rinaga vogora na gevega-walarana.”

¹⁶ Ne eparapore ekilagiato, netiwato, “Rinaga vogovagi talimana ta gena araga na ganigani namara evega-walarato. ¹⁷ Ia etugamagito, ekilato, ‘Au raka ana kala-tiwa? Eganigani maparara eeravai ana tao-koura?’ ¹⁸ Ne ekilato, ‘Au evetaina ana kala. Ganigani ataorana numara kunera ana lohora, numa kamura ana kalara. Enai vou au geku ganigani e rinaga maparara pana tao-koura. ¹⁹ Ne au matotauku pana vevaikila, “Goi gemu gau namara vogo galagala vavagi potenu-koura rigolo vogovagi ularana. Pe, ono agalagi, ono gani, ono niu e ono verere.” ’

²⁰ Na Palagu na evaikilaato, netiwato, ‘Goi gaurai kawa! Toma pogi goi gemu maguli agapi-vagianana gemuna, ne egemu rinaga potao-koura gaura rai na pene vaira?’

²¹ Vetainamo raira matotauramo geria rinaga getao-kouna talimara ati geria rinaga Palagu wailanai.”

*Ragai pono tugamagitugamagi
Mataio 6:25-34*

²² Ne Iesu gena melo evaikilarato, netiwato, “Gaura pakurai, avaikilamina, gemi maguli ragai pio tugamagira, rakagau pio gani; pa tauniparami rakagau na pio rapugara. ²³ Maguli gau kamuna, a ganigani gau keina, e taunipara gau kamuna, na rapuga gau keina. ²⁴ Kao iotugamagira, ati gevarovarona e ati gekuakuana; ati geria ganigani taokou-agira numara, na Palagu na egupurana! Gomi gau iwa vavagimi, manu kei! ²⁵ Gomi rai otugamagitugamagina, gemu maguli kiata pono vega-mogaa ripa pa? ²⁶ Egau keina ati pono kalaa ripa, rakagau gaurai magau reketa ririwarai otugamagitugamagina?”

²⁷ Uraura tiarera iogitara raka gekala-tiwana. Ati geinaguluna e rapuga ati getulina. Na avaikilamina, King Solomona gena verapuga ralemana maki gevanagiana. ²⁸ Pene Palagu na tano gawara vovetaina evega-rapugarana, ira toma gekalana, a pogipogi kalovai pia pia-ragera, Palagu na gomi vovetaina pene vega-rapuganamanami. Gomi kamonagi kei talimami! ²⁹ Gaura pakurai ragai pio poe-irauirau, toma irau rakagau goganina e goniuna; e ragai pio tugamagi-vekwalavi maki. ³⁰ Kwalanana Palagu ati ripara talimara maparara negaura getavurana, a gomi Tamami ripana negaura goririwarana. ³¹ Na Palagu na Basileia pio tavu-kunea, aonai negaura maparara pene venimi.”

Rinaga kupai pio tao-koukoura

Mataio 6:19-21

³² “Laveta keina, ragai pio kali, kwalanana Tamami gena ririwa aona mavealevana na gena

Basileia pene venimi. ³³ Gemi rinaga iovoi-agira, monira ati geria e ati garia talimara iovenira. Ati pia rakava paotira iogapira, gemi rinaga kupai iotaokoukoura, vonai ati pia aiki, vonai lema talimara ati pia laka-kavi e palo na maki ati pia vega-rakavara. ³⁴ Kwalana gomi gemi rinaga ariginai, gomi aomi maki vonai.”

Vetugunagi talimara namara

Mataio 24:42-51

³⁵ “Inagulu pakunai pio verapuga-maavu e gemi lamepa pia wae vegata. ³⁶ Vetugunagi talimara na geria vele numai gealo-tagoana vetaina pio vealo. Vegarawa velekwana na pene waikule, vanagi ai pene koekoe genai, gena vanagi pia raka kala-pakaa ulanana. ³⁷ Vetugunagi talimara kerora roe voa aonai geria vele pene waikule nama. Taunatauna avaikilamina, gena rapuga pene ligo-kaua, ganigani kapunai pene vegatanura, ne ganigani pene venira. ³⁸ Vovetugunagi talimara vealotago roe voa aonai geria vele pene waikule vonama, irauna pogi nugana pa amoamo kavanai pene vogomai.

³⁹ Na pio ripa, pene numa talimana ripana, arigi orai lema talimana pene vogomai numa pene gita-tagoa, pe lema talimana maki lema pene veraulea. ⁴⁰ Gaura pakurai gomi maki pio vealo-tago, kwalana Taunilimalima Natuna ati gotugamagiana oranai pene vogomai.”

⁴¹ Ne Petero na erenagiato, netiwato, “Velekou, eparapore aimo gemai okilagiana, pa taunilimalima maparara geriai maki?” ⁴² Velekou evega-geleto, netiwato, “Rai vorinaga gitatagora tali-

mara na kila ekamonagiana e kala rorirorira ekalana, gena vele na evirigiato, numa e vetugunagi talimara pene gita-tagora, e ganigani maki orara rorirorirai pene venira? ⁴³ Vovetugunagi talimana, gena vele na evaikilaato gelegelenai einaguluna, penema rawalia nama. ⁴⁴ Avaikila-taunataunamina, ia gena vele na rinaga ma-parara gitatagora talimanai pene taoa. ⁴⁵ Na pene vetugunagi talimana pene kila, ‘Au geku vele gena waikule pekwaipo vagi,’ ne vetugunagi marura e garera pene kwarira, e pene gani e pene niu-kawakawa. ⁴⁶ Vetugunagi talimana gena vele gena waikule ati etugamagiana tomanai, e ati eripaana oranai pene kwara. Gena vele na peneve pati-kinikinia, e ati gevega-taunataunana talimara ria peneve taoa.

⁴⁷ Vovetugunagi talimana gena vele gena ririwa ia ripana, na ati ekala-maavu-veniana e gena vele na ririwa ati ekalarana, kwarikwari kamu iwavagina pene gapia. ⁴⁸ A vetugunagi talimana ati ripana gena vele gena ririwa, peneve inagulu kawa, voina pene kwaria, na ati vogo pene gapira. Vogora eveniato talimana genana vogora mapene ririwara; vogovagira eveniato talimana genana vogovagira pene tavu-venia.”

Ati maino, na veware

Mataio 10:34-36

⁴⁹ “Au kalova avogomai-agiato tanoparai, e geku ririwa pere galakau-kune nama! ⁵⁰ Na au bapatiso ta pana gapia, e au atugamagitugamagina, pene ago, pana vega-aikia! ⁵¹ Gomi

gotugamagina, au maino tanoparai avogomai-agiato? Aikina, avaikilamina, veware-kavaluga ulanana avogomaito. ⁵² Ewagumona pene ago wailarai, numa kwapuna talimara imaima pia vetao-kavaluga, toi kavatai e lua kavatai, lua kavatai e toi kavatai. ⁵³ Tamana natuna maruna goti pia vepaka, natuna maruna tamana goti pia vepaka; tinana natuna vavinena goti pia vepaka, natuna vavinena tinana goti pia vepaka; tegama garena kamuna tegama garena keina goti pia vepaka, e tegama garena keina tegama garena kamuna goti pia vepaka.”

Ora pene kwara vegailiana

Mataio 16:1-4

⁵⁴ Iesu na taunilimalima vogo evaikilarato, netiwato, “Pene garo everigona aonai iloa ru-parupara gerai-atina gogitarana genai, gokilana, ‘Gura pene keto,’ ne gura eketona. ⁵⁵ Waiatina kavana (south) na gavurigo erigona aonai gokilana, ‘Garo tiavu vagi ene rala,’ ne garo tiavu vagi eralana. ⁵⁶ Opakau talimami! Tanopara e kupa vegailiara kilagikilagira ripami; rakagau gaurai ewagumona elagani kolemara ati goriparana?

⁵⁷ Rakagau gaurai matotaumi na ati gotugamagi-pakaana arigia rorirori?

⁵⁸ Etanimuto talimana goti veagirori kapunai roe wagoagona aonai pio maino. Pene aikina genai, eveagirorina talimana gimanai pene vetao-kaumu, ne eveagirorina talimana na tipura numana gitatagona talimana gimanai pene vetao-kaumu, ne tipura numana gitatagona

talimana na tipura numanai peneve kana-gavumu. ⁵⁹ Avaikilamuna, ati pono laka-piati, pene ago, gemu metau voina maparana pono vega-voi-vagia.”

13

Gemi rakava geriana pio vetugamagiwai e pio vevega-vua nogo gokwaregana nea

¹ Volaganinai talima reketa Iesu genai geagoto, ne gevaraato, Galileia talimara Pilato na evagirato, geria vega-nama gaura Palagu geveni-awai aonai; ira ralara vega-nama gaura ralara ria epopo-kourato. ² Iesu na evega-gelerato, netiwato, “Gomi gotugamagina, voGalileia talimara vovetaina gevagirato gaurai, voiana evegataunataunaato, ira geria rakava na Galileia talimara maparara geria rakava evanagirato? ³ Aikina! Au na avaikilamina, pene gemi rakava aora na ati pio vetugamagiwai, gomi maparami ira gekwaregato vetaina pio kwarega. ⁴ A votalima gagalana taula vativati (18) Siloama kovunai koge numa evua-kapuato atarai eketokauto evagirato rakavetaina? Gomi gotugamagina, votalima geria rakava Ierusalemata talimara maparara geria rakava evanagirato? ⁵ Aikina! Au na gomi avaikilamina, pene gemi rakava geriana ati pio vetugamagiwai, gomi maparami maki pio kwarega ira gekwaregato vetaina.”

Parapore -Figi gautupuna ati vuana

⁶ Iesu na eparapore ekilagiato, netiwato, “Talima ta gena vine aragana aonai figi gautupuna evaroato. Aonai eagoto, figi gautupuna vuana

etavuato, na vuana ta ati erawaliato. ⁷ Gaura pakurai gena araga gitatagona talimana evaiki-laato, netiwato, ‘Ono gitaa, rigolo toitoi pege aiki, au egautupu gitagitana avogomaina, na vuana ta ati arawaliana. Ono pati laua, kwalana ati ganina gaurai. Ekwano einaguluagi-kawaana.’ ⁸ Na araga gitatagona talimana evega-geleto, netiwato, ‘Velekou, ono raokwania, erigolomo kwapuna ene mia-tago. Au na pana lavu-rukurukua e kwano namara pana popo. ⁹ Ne vuvuana namara pene tugura rigolo wailarai nama, pene aikina genai vou, pono patia.’ ”

*Iesu na ati elakawai garena evega-namaato
Tapati tomanai*

¹⁰ Tapati taai Iesu evevega-ripawai rupu ta aonai. ¹¹ Gare ta vonai palagu rakavana na eporogiato, pe ekala-vitivitiawai rigolo gagalana taula vativati (18). Ia rogena eteveleto, ati erugaitiwai. ¹² Iesu na egitaato, ne ekea-maiato, evaikilaato, “Gare o, goi ne vitina warau poveluga-vagi.” ¹³ Ne Iesu gimana vogare atanai evenapa-kauato aonai, veganamo rogena erorirorito, Palagu evega-rageato.

¹⁴ Rupu gitatagona talimana eparuto, kwalana Iesu Tapati tomanai evevega-namato gaurai. Gaura pakurai ia na taunilimalima evaikilarato, netiwato, “Toma taula toitoi taunilimalima geria inagulu tomara. Votomai vevega-nama ulanana pio vogomai, na Tapati tomanai ragai pio vogomai.”

¹⁵ Velekou na evega-geleato, netiwato, “Opakau talimami! Tapati tomarai gemi polomakau pa

toniki ati golugarana, geria numa na ati govatirana nanu niu? ¹⁶ A egare, Aperaamo petena garena, Satani na rigolo gagalana taula vativati (18) eligoligoato, au na Tapati tomanai ligoligo na ragai para lugaa pa?” ¹⁷ Vovetaina ekilato aonai, geparu-veniawai talimara nugara gerageto, na taunilimalima maparara na Iesu gena kala nama iwavagira gegitarato aonai geverere-rakavato.

Parapore -Mastadi gautupuna gutuna

Mataio 13:31-32; Mareko 4:30-32

¹⁸ Ne Iesu na erenagirato, netiwato, “Palagu gena Basileia rakavetaina? Rakagau genai pana vega-gelegelea? ¹⁹ Ia mastadi gautupuna gutuna vetaina. Talima taa na egapiato, gena aragai evaroato. Mastadi gautupuna gutuna ekalato, gautupu ai eagoto, ne kupa manura ia raganai genuguvito.”

Paraoa egoro-agiana mulamulana

Mataio 13:33

²⁰ Iesu na maerenagirato, netiwato, “Palagu gena Basileia rakagau genai pana vega-gelegelea? ²¹ Ia paraoa egoro-agiana mulamulana vetaina, gare taa na girina kiatamo egapiato, paraoa goti ekiro-kourato, ne eraokwaniato, vomulamula na paraoa egoro-agiato e evega-kamuato.”

Palagu gena Basileia lakatogana

Mataio 7:13-14; 7:21-23

²² Iesu Ierusalemata rauparanai eagowai aonai, vanuga kamura e keira aorai evevega-ripawai. ²³ Talima taa na erenagiato, netiwato, “Velekou, talima maine pia maguli pa?” Iesu na evegagelerato, netiwato, ²⁴ “Pio vegigi-vanagi, vanagi

kokotinana pio laka-toga ulanana, kwalana au na avaikilamina, taunilimalima gutuma ia laka-toga negetina, na ati pia laka-toga. ²⁵ Numa talimana pene kuliiti, vanagi pene kana-gavua mulinai, gomi muli ai pio ruga-tago, vanagi ai pio koekoe, nopiotiwa, ‘Velekou, ai gema vanagi ono kala-pakaa!’ na ia pene kila, ‘Au ati ripaku gomi ravana na pogo vogomai!’ ²⁶ Ne gomi pio kila, ‘Ai goi ria taganiganiwai e taniu-kouwai; e goi ai gema vanuga gatamanai ovevega-ripawai!’ ²⁷ Na ia pene kila, ‘Au ati ripaku gomi ravana na govogomaina. Au gekuna iolaka-gerevagi rakava talimami!’ ²⁸ Ne Aperaamo, Isaako, Iakobo, e peroveta talimara maparara pio gitara Palagu gena Basileia aonai, na gomi muli ai pia pia-timi; votomai pio tagi, e karikarimi pia vepati. ²⁹ Taunilimalima garo rageragena na e garo rigorigona na, e waitogana na (north) e waiatina (south) kavana na pia vogomai, pia tanu-tali velekawai Palagu gena Basileia aonai. ³⁰ Pio ripa, ewagumona gekapina talimara pia kune, a gekunena talimara pia kapi.”

Iesu Ierusalemaga galamanai etagito

Mataio 23:37-39

³¹ Volaganinai Parisea talimara reketa Iesu genai geagoto, gevaikilaato, negetiwato, “Ekapu ono raokwania, makapu taai ono ago, kwalana Heroda eririwana goi pene vagimu netina.”

³² Iesu evega-geleto, netiwato, “Ioago, vouraura kwaevana iovaikilaa, ‘Au palagu rakavara agui-atirana e taunilimalima avega-namarana, toma, pogipogi, e toma vega-toitoinai geku inagulu

pana vega-aiki -namanamaa.’ ³³ Na etoma, pogipogi, ilagaita geku lakalaka pana lakagia vegata, kwalana peroveta talimana irau kapu ai ati pene kwarega, na Ierusalemaimo!

³⁴ Ierusalemama, Ierusalemama o, goi na peroveta talimara ovagirana e Palagu na etugu-watirana talimara vatu na ovatu-materana. Lagani vogo aririwato, natumi pana kana-gegelagira, kokoloku garena natuna emuku-talirana vetaina, na gomi ati goririwato! ³⁵ Gaura pakurai gemi vanuga e Rupu Veaga kovagona pene mia. Au na avaikilamina, gomi na au ati pio gitaku vou, pene ago toma ta pene kwara, vonai vou pio kila, ‘Palagu aranai evogomaina talimana ita vega-namaa.’ ”

14

Iesu na Tapati tomanai viti talimana evega-namaato

¹ Tapati tomana taai Iesu (gekeato aonai) eagoto, Parisea geria vekuneagi talimana ta gena numai pia ganigani ulanana, ne taunilimalima na gena kala gegitavagi-gitavagirawai. ² Vonai talima ta tauniparana eolooloto, Iesu wailanai etanu-tagowai. ³ Ne Iesu na rova gevevegaripagiawai talimara e Parisea talimara erenagirato, netiwato, “Tapati tomanai viti vega-nama vororirori pa aikina?” ⁴ Na ira ati gekilakilato, taa na maki ati evega-geleato. Ne Iesu na voviti talimana egapiato, evega-namaato mulinai etuguato. ⁵ Ne evaikilarato, netiwato, “Gomi rai natumu pa gemu polomakau puluka aonai pere keto-rigo

genai, goi na Tapati tomanai poro rolo-ragea pa aikina?”⁶ Na Iesu ira na ati gevega-geleato.

Parapore -Vegarawa velekwana

⁷ Iesu na wariwari talimara egitarato, tanu-tanu kapura namaramo gegaunarato, ne geria parapore ta ekilagiato, netiwato, ⁸ “Pene talima taa na pene keamu, vegarawa velekwana laka koukounai, kapu namanai ragai pono tanu-tali, kwalana irau velekwa ekune-agiana tauna na talima kamuna ta nekeaana nea. ⁹ Ne ekeamito talimana pene vogomai, pene vaikilamu, ‘Ono gerevagi, evele gena tanu kapuna ono vega-pakaa.’ Goi pono nuga-rage, ne pono tanu-rigo. ¹⁰ Pene goi gekeamuna genai, pono tanu-tali kwano ai pa vuatai. Ne velekwa ekune-agiana talimana pene vogomai genai, pene vaikilamu, ‘Gata, kukunai onove rage.’ Goi velekwa talimara maparara na pia vega-ragemu. ¹¹ Kwalana matotauna evevega-ragenal talimana Palagu na pene vega-rigoa, a matotauna evevega-rigona talimana pene gapi-itia.”

¹² Iesu na velekwa kuneagina talimana evaikilaato, netiwato, “Pene goi ganigani pa velekwa ta orapalaana genai, gatamu, walakavamu, kalakalamu pa lagamu ai getaluna rinaga talimara ragai pono keara, kwalana ira na goi mapia keamu, goina vekea pia vega-voia. ¹³ Na pene velekwa ta pono rapalaa genai, gamaka, tiutiu, gage koru, e mata-kele talimara pono keara, ¹⁴ ne goi Palagu gena vevega-nama

pono rawalia. Taunatauna, ira na ati pia vega-voimu, na kala rorirori talimara kwarega na pia kuliiti-wai tomanai vou, voimu ponove rawalia.”

Parapore -Velekwa kamuna

Mataio 22:1-10

¹⁵ Iesu ria geganigani-kouto talimana taa na vokila ekamonagiato aonai, evaikilaato, netiwato, “Palagu gena Basileiai velekwa peneve gania talimana ia pene nama.” ¹⁶ Iesu na evegegeleato, netiwato, “Talima taa na velekwa kamuna ta erapalaato, ne taunilimalima gutuma ekearato. ¹⁷ Velekwa ganiganina tomanai gena vetugunagi talimana ta etuguato, evaikilarato talimara eneve keara, ‘Iovogomai, gau maparara pege kala-maavura.’ ¹⁸ Na ira maparara gekaroveraveto. Ta ekilato, ‘Au tano ta pavoia, aririwana pana gitaa gaurai, ragai pono paru.’ ¹⁹ Ta maekilato, ‘Au polomakau gagalana (10) pavoira gaurai aagona anave lugagi-tovora, gaurai ragai pono paru.’ ²⁰ Ta maekilato, ‘Au ewagumona vou pavegarawa gaurai, ati pana wati.’

²¹ Vetugunagi talimana ewaikuleto, gena vele evaraato. Ne numa talimana maparuna na gena vetugunagi talimana evaikilaato, netiwato, ‘Ono raka-ago vanugai, gamaka, tiutiu, mata-kele e gage rakava talimara pono vaimaira.’ ²² Ne vetugunagi talimana ewaikuleto, ekilato, ‘Vele o, gemu ririwa inaguluna warau pakalaa, na numa rogoti ere vonu.’ ²³ Ne vele na vetugunagi talimana maevaikilaato, netiwato, ‘Ono ago raupararai e araga raupararai, taunilimalima pono vaikilara, pia vogomai, auna numa penema vonu.

24 Au na avaikilamina, akearato talimana taa na geku velekwa ganiganina kiatavagi ati pene mamitovoa.’ ”

*Parapore -Iesu gena melo vaigaoka talimara
Mataio 10:37-38*

25 Taunilimalima gutuma para Iesu ria geagowai, ne eruga-kuleto, evaikilarato, netiwato, 26 “Pene talima ta eririwana, au geku ai pene vogomai netina, na ia tamana e tinana, garawana e natuna, kakana tarina e matotauna gena maguli ulamagina ati pene tugamagi-piatogaa genai, ia ati au geku melo.

27 Rai matotauna gena satauro ati pene vuaa, e muliku ai ati pene laka, ia ati au geku melo.

28 Pene gomi ta eririwana numa ta pene kalaa netina genai, pene tanutali-kune, numa voina pene ripaa, moni pegelegele pa aikina, ei? 29 Irau inagulu pene vetina, ne ati pene vega-aikia, pia gittaa talimara maparara na pia mamai-agia, 30 pia kila, ‘Etalima na etinaato, na ati evega-aikiato.’

31 Pa arigi vanuga velenā, mavanuga velenā ta pene vetalia netina, ne ati pene tanutali-kune, gavutina ati pene tavu, gena vetali talimara maparara ragana gagalana (10,000), e kavata velenā gena ragana gagala ruala (20,000), ia gevogomai-veniana genai, pene wailara ripa pa? 32 Pene ia ati gelegele genai, ia aranai gena talima reketa pene tugu-agera, golea kamuna pakai roe voa aonai, maino pia gapia rauparana piave kalaa. 33 Voia gelegelenai rai gena gaura maparara ati pene raokwanira, ia ati au geku melo.”

*Parapore -Tamena**Mataio 5:13; Mareko 9:50*

³⁴ “Tamena nama, na pene tamena mamina pene lekwalekwa genai, arigi rauparai mamina mapene waikule-wai? ³⁵ Ia ati gelegele kwano vega-namana e varovaro gaura vega-kalara ulanana; gaura pakurai talima na pia piatogaa. Mategana talimana pene kamona!”

15*Parapore -Elekwalekwato mamoenā**Mataio 18:12-14*

¹ Takiti koko talimara e kala rakava talimara gutuma Iesu genai geagoto, gena kila pia kamona-agira ularana. ² Parisea talimara e rova gevevegaripagiawai talimara gemunemuneto, negetiwato, “E talima rakava talimara egapi-ragerana e ira ria geganigani-kouna!”

³ Ne Iesu na eparapore geria ekilagiato, netiwato, ⁴ “Pere gomi ta gena mamoe tinavu kwapuna (100), aonai ta pere lekwalekwa genai, ia rakagau pere kala? Ia na gagala taulavati kwapuna e taulavati kwapuna (99) tanopakanai pere raokwanira, elekwalekwato mamoenā pere tavua pere ago pereve rawalia. ⁵ Pereve rawalia genai, pere pani-itia mavererena, ⁶ ne numai pere lakagia. Pere kwaragia aonai, gatana e lagana talimara pere keara, pere vaikilara, ‘Itama verere-koukou vou, kwalana geku mamoe, elekwalekwato gauna, maparawalia.’ ⁷ Au na avaikilamina, voio gelegelenai rakava talimana ta gena rakava aora na evetugamagiwaina genai, kupai verere kamu iwavagi, kala roriori talimara

gagala taulavati kwapuna e taulavati kwapuna (99) geria kala rorirori pakurai ati gevetugamagi-waina maki pene vanagira.”

Parapore -Elekwalekwato monina

⁸ “Pere gare ta gena siliva monira maparara gagalana (10), aonai kwapuna pere lekwalekwa genai, ia rakagau pere kala? Ia na lamepa pere kapua, numa pere alia, vomoni kwapuna pere tavu-inamainamaa pere ago pereve rawalia. ⁹ Pere rawalia genai, ia na gatana e lagana talimara pere keara, pere vaikilara, ‘Itama vererekoukou, kwalana geku siliva monina, elekwalekwato gauna, warau parawalia.’ ¹⁰ Au na avaikilamina, rakava talimana ta gena rakava na eve-tugamagiwaina genai, Palagu gena aneru vove-taina pia verere.”

Parapore -Elekwalekwato melona

¹¹ Iesu maekilato, “Talima ta natuna ruala. ¹² Tau mulitaina na tamana evaikilaato, netiwato, ‘Tamaku, ita na rinaga ono warera, pe au gavuku rinagara ono veniku.’ Ne rinaga maparara natuna ruala nunganugarai ewarerato. ¹³ Toma ati vogo geaikito mulirai, tau mulitaina gena rinaga etao-koukourato, ne kapu raurau ai elakato. Vonai gena rinaga eve ulaulagirato. ¹⁴ Gena rinaga maparara evega-aikirato mulinai, vokapu ai roge kamukamu ekwarato. Ia warau ema lealeato. ¹⁵ Ne eagoto, vokapu talimana ta genai inagulu eve tavuto, ne ia na etuguato pae pene gita-tagora. ¹⁶ Ia evito-rakavaato gaurai, pae garia ganigani pene ganira netiwato, na voganigani maki taa na ati eveniato. ¹⁷ Ne

eve vetugamagi-waito, netiwato, ‘Tamaku gena inagulu talimara vogo, e garia gauganigani maki vogo, na au enai vitona evagikuna. ¹⁸ Ana waikule, tamaku genai ana laka, ne pana vaiki-laa: Tamaku, Palagu wailanai e goi wailamu ai akala-rakavato. ¹⁹ Au ati gelegele goi natumu ai mapono kilagiku; na anogimuna, gemu vetugunagi talimanai pono vega-agoku, napanatiwa.’ ²⁰ Ne ekuliitito, tamana genai elakato.

Roe waevogomaiwai aonai, tamana na warauna egitailiaato, ne evetuga-rakavaato, gaurai erakawaila-wailaato, evekapani-waloato, evelavuato. ²¹ Ne natuna na evaikilaato, netiwato, ‘Tamaku, au Palagu wailanai e goi wailamu ai mageku kala rakava. Au ati gelegele goi natumu ai mapono kilagiku.’ ²² Na tamana na gena vetugunagi talimara evaikilarato, netiwato, ‘Iokala-veleke! Rapuga nama iwavagina ta iovuamaia, ioma vega-rografia. Rini ta ririnai ioma lupi-ragea, e tamaka maki gagenai ioma veakalaa. ²³ E polomakau natuna monapouna ta iovuamaia, iovagia, ne pita gani e pita vererekoukou. ²⁴ Kwalana natuku ea ekwaregato, na mapemaguliwai; elekwalekwato, na mapama rawalia!’ Ne ira maparara geverereto.

²⁵ Natuna tau kunena araga kapunai. Araga na ewaikuleto, numa eago-veniawai aonai, mari e pala kulura ekamonagirato. ²⁶ Gaurai vetugunagi talimana ta ekeaato, vokulu kwalana everenagi-agiato. ²⁷ Vetugunagi talimana na evega-geleato, netiwato, ‘Goi tarimu pewaikule, tamamu na ia namana e magulina pema rawalia gaurai, ia

na vetugunagi talimara pevaikilara, polomakau natuna monapouna gauna pege vagia.’

²⁸ Tau kunena eparu-rakavato, numai ati elakato-gato, ne tamana elaka-piatito, enogiato ene laka-toga ulanana. ²⁹ Na ia na tamana evaiki-laato, netiwato, ‘Ono gitaa, au rigolo rigolo goi lagamu ai ataluna, vetugunagimu aago-venina, gemu ririwa maparara akwalarana, gemu vevega-nagi ta ati akala-ketoana, e goi na nanikoti natuna ta maki ati ovenikuna au magataku ria vega-verere-agimai ulanana. ³⁰ A goi enatumu mata-poraga garera geriai gemu rinaga maparara pevevega-verovero-vagira; pewaikulewai aonai, goi na polomakau natuna monapouna povagia ia gana!’ ³¹ Tamana evega-geleto, netiwato, ‘Natuku, goi au lagaku ai otalu-vanagivanagina, au geku egaura maparara goi gemu. ³² A ewagumona ita verere e ita vonelagi e pita verere, kwalana tarimu ekwaregato, na pemaguli; elekwalekwato, na mapatama rawalia.’”

16

Vetugunagi talimana gena tugamagi-rori

¹ Iesu na gena melo evaikilarato, netiwato, “Rinaga e moni vogo talimana ta emaguliwai. Ne talima reketa na rinaga vogo talimana gevaraato, ia gena rinaga gitatagora talimana na gena rinaga eulaulagirana. ² Gaura pakurai rinaga talimana na ekea-togaato, ne evaikilaato, ‘Goi valimu pakamonagia taunatauna pa? Au geku inagulu okalana aonai ono vevaravaragi,

kwalana ewagumona goi ati au geku rinaga gitatagora talimana.’ ³ Ne vorinaga gitatagora talimana etugamagito, ekilato, ‘Au geku kamuna na ewagumona, geku inagulu na evega-aikikuna. Rakagau ana kala? Au ati kwalimuku pana araga e noginogi au geku ai nugarage gauna.’ ⁴ Etugamagiwai aonai, ekilato, ‘Pama ripa rakagau pana kala! Gaurai pene gaivagiku genai, gatau namara vogovagi geria numai pia vairageku.’

⁵ Gaura pakurai gena kamuna genai gegapitoretoto talimara maparara ekea-koukourato. Ne ta erenagiato, netiwato, ‘Goi gemu gapitore vira?’ ⁶ Evega-geleto, netiwato, ‘Olive rigara mata maparara tinavu taula vativati (800).’ Ne rinaga gitatagora talimana na evaikilaato, ‘Gemu gapitore pepana ea, pe ono raka-tanutali, ne tinavu vativati (400) ono taloa.’ ⁷ Na ta maerenagiato, netiwato, ‘Goi gemu gapitore vira?’ Ia ekilato, ‘Vuiti putera maparara raganana (1,000).’ Ne rinaga gitatagora talimana na evaikilaato, ‘Gemu gapitore pepana ea, ono gapia, ne tinavu taula vativati (800) ono taloa.’

⁸ Ikanai rinaga gitatagora talimana rakavana gena aoneka pakunai gena kamuna na evegarageato. Kwalana tanopara talimara geria kila e tugamagi aonekara na maeka talimara geiwarana.

⁹ Au na avaikilamina, etanopara rinagara e monira na taunilimalima pio gatara, kwalana gemi moni pia veaiki genai, gomi mivanagivanagi numarai pia gapi-ragemi.

10 Rai gau keivagina inagulu-agina ripana genai, gau kamu vagina maki inagulu-agina ripana; e rai gau keivaginati pene opakau genai, gau kamu vaginati maki pene opakau. 11 Pene gomi tanopara rinagara e monira inagulu-agira ati ripami genai, Palagu na raka rinaga taunataunara kupai pene venimi pio inagulu-agira? 12 E pene gomi talima ta gena rinaga ati pio gitatagonamanamara genai, gomi rinaga rai na pene venimi?

13 Vetugunagi talimana vele ruala vetugunagira ati pene ago-venira ripa. Kwalana ia na ta ati pene ulamagia, a ta pene ulamagia; ta pene vega-taunataunaa, a ta pene opa-venia. Palagu e moni vetugunagira ati pio ago-venira ripa.”

Iesu gena kila reketa

14 Parisea talimara moni geulamagi-kamuawai. Iesu gena kila maparara gekamonagirato aonai, gemamai-agiato. 15 Iesu na evaikilarato, netiwato, “Gomi taunilimalima wailarai govekilagiorirorina, na Palagu na gomi aomi eriparana. Taunilimalima na gevega-ragerana gaura Palagu na ati eririwarana, ekilagi-piatogarana.

16 Mose gena rova e peroveta talimara geria kila gemiawai pene vogomai Ioane Bapatiso gena lagani ai. Voanana Palagu gena Basileia valina gevopatagiana aonai, taunilimalima maparara gevegigi-togana pia laka-toga ulanana. 17 Kupa e tanopara pia lekwalekwa marauparanai, na rova gena leta keivagina ta pa gena koma ta ati vagi pene lekwalekwa.

¹⁸ Maru taa na garawana pene guia, ne gare ta mapene garawaa genai, ia eveopa-lemana; mamaru taa na vomaru na eguiato garena pene garawaa genai, ia maki eveopa-lemana.”

Rinaga talimana e Laasaro

¹⁹ “Rinaga talimana ta etaluwai. Ia rapuga namaramo ekalawai e toma mapararai evererewai e ganigani namaramo eganiwai. ²⁰ Gena numa vanaginai lealea talimana ta arana Laasaro emaoko-tagowai. Ia malakulakuna. ²¹ Eriwiwa-rakavawai rinaga talimana gana ganigani momora pere ganira. Kwaeva maki geagowai, ia komatana geremalirawai.

²² Lealea talimana ekwaregato, ne aneru na Aperaamo laganai gevua-agoato. Rinaga talimana maekwaregato, ne getoleato. ²³ Kwarega kapunai (Hades) viti evuawai aonai, epoe-rageto, rauvagi ai Aperaamo egitaato, e Laasaro maki ia goti. ²⁴ Ne ekeato, netiwato, ‘Aperaamo, tamaku o, ono gita-vetugaku, Laasaro poro tugua, gimana ririrana nanu ai eneve tura-raia, pe maekumo anama vega-palapalaa, kwalana au ekalova molenai viti kamu vagi avuaana.’

²⁵ Na Aperaamo ekilato, ‘Natuku o, ono tuga-magia, goi omaguliwai tomarai gau namaramo orawaliwai, a Laasaro gau rakavaramo erawaliwai. Na ewagumona ia evererena, a goi viti ovuaana. ²⁶ Ita vekarawarai maki poga para emiana, gaura pakurai eanana talima ta nenai ati pene wati, e neana na maki ta enai ati pene vogomai.’

²⁷ Ne rinaga iwavagi talimana ekilato, ‘Tamaku o, anogimuna, Laasaro ono tugua tamaku gena numai. ²⁸ Au walakavaku imaima; ia na pene vaikilara eviti-vua kapunai nege vogomaina nea.’

²⁹ Na Aperaamo ekilato, ‘Mose e peroveta talimara ira ria, pe karora pia kamonagira.’ ³⁰ Rinaga talimana ekilato, ‘Aikina, tamaku! Pene ekwaregato talimana ta pene ago genai, ira geria rakava na pia vetugamagiwai.’

³¹ Aperaamo ekilato, ‘Pene Mose gena rova e peroveta talimara geria kila ati pia kamonagira genai, kwarega na talima ta pene kuliiti-wai maki ati pia kamonagia.’ ”

17

*Kala rakava e rakava tugamagi-piatogara
Mataio 18:6-7; 18:21-22; Mareko 9:42*

¹ Iesu na gena melo evaikilarato, netiwato, “Taunilimalima vega-ketora gaura roe nea pia wala, na pene vega-walara talimana vetugana kekei. ² Pere nama ia gaagonai vatu kamuna ta pegere kwatu-kaua, ne rawapara ropukelau ai pegere pia-raia, kwalana e girigiri ta rakavai neopa-togaana nea.

³ Vovetaina gaurai rogomi pio vetole! Pene goi walakavamu kala rakavara ekalana genai, pono kila-waia, pene gena rakava na pene vetugamagiwai genai, gena rakava pono tugamagi-piatogara.

⁴ Pene ia na toma kwapuna aonai vega-taulatoi kwapuna pene vega-rakavamu, e vega-taulatoi kwapuna pene waikule-wai goi gemu ai, pene kila, ‘Pavetugamagiwai,’ nepenetiwa genai, goi na gena rakava pono tugamagi-piatogara.”

Kamonagi

⁵ Apostolo na Velekou gevaikilaato, negetiwato, “Gema kamonagi ono vega-kamura!” ⁶ Velekou na evega-gelerato, netiwato, “Pene gomi gemi kamonagi mastadi gautupuna gutuna kamuna vetaina, giri-konevekoneve kiana gomi na egautupu kamuna pa malberi gautupuna pio vaikilaa, ‘Ono velagu-rage, pe rawaparai onove vevaro!’ nopiotiwa genai karomi pene kamonagira.”

Vetugunagi talimana gena inagulu

⁷ “Pere gomi ta gemu vetugunagi talimana tano pene lugaa pa mamoe pene gita-tagora mulinai, inagulu kapuna na numai pene vogomai genai, goi na pono vaikilaa, ‘Ono laka vega-veleke, pe onoma ganigani,’ noponotiwa pa? ⁸ Aikina, goi pono kila, ‘Gaku ganigani ono kala e nanunanu rapugana na pono verapuga, pe pono gita-tagoku; au pana ganigani gatu mulinai vou, goi mapono ganigani.’ ⁹ Pa vetugunagi talimana gena kamonagi pakunai pene vega-namaa? Aikina. ¹⁰ Gomi maki vovetaina; pene Palagu na pene vaikilami inagulura maparara pio kalara genai, pio kila, ‘Ita vetugunagi talimara gera inagulu.’ ”

Iesu na lepera talimara gagalana (10) eveganamarato

¹¹ Iesu Ierusalema eago-veniawai aonai, Samaria e Galileia vetogara na evanagito. ¹² Vanuga taai elaka-togato, ne lepera talimara gagalana (10) ria geverawalito. Rauvagi ai roe voa aonai geruga-talito, ¹³ ira gekeato, negetiwato, “Iesu! Gema Velekou! Ono gita-vetugamai!”

¹⁴ Iesu na egitarato, ne evaikilarato, netiwato, “Rupu Veaga velera geriai ioago, pe piave gitami.” Ne geagowai aonai, tauniparara geveal-evato, genamato. ¹⁵ Talima kwapunamo ira aorai kopina egitaato enamato, ne ewaikule-waito, Palagu evega-rageato. ¹⁶ Ia Iesu gagena kwalanai evetiu-talito, evega-namaato. Ia Samaria tali-mana. ¹⁷ Iesu ekilato, “Talima maparara gagalana pege nama. Taulavati kwapuna ravai nea? ¹⁸ Rakagau gaurai etau polu kwapuna pewaikule-wai, Palagu pema vega-ragea?” ¹⁹ Ne Iesu na evaikilaato, netiwato, “Ono kuliiti, ono laka, gemu kamonagi na pevega-magulimu.”

*Palagu gena Basileia pene vogomai kilara
Mataio 24:23-28; 24:37-41*

²⁰ Parisea talimara reketa na Iesu gerengiato, Palagu gena Basileia arigi toma pene vogomai. Ia na evega-gelerato, netiwato, “Palagu gena Basileia pene vogomai ati pio gitaa gauna. ²¹ Talima ta ati pene kila, ‘Ono gitaa, goi ea!’ pa ‘Goi voa!’; kwalana Palagu gena Basileia gomi aomi ai nea.”

²² Ne ia na gena melo evaikilarato, netiwato, “Toma ta pene kwara aonai, gomi gemi ririwa kamuna Taunilimalima Natuna gena toma taa vagi pogoro gitaa, na ati pio gitaa. ²³ Reketa na pia vaikilaimi, “Talimana goi voa!” pa “Talimana goi ea!” nepiatiwa. Na ragai pio ago, mulirai ragai pio laka. ²⁴ Kwalana eramaana aonai, maekana kupai kavata-kavatana eagona vetaina, Taunilimalima Natuna gena tomaki maki vovetaina pene

wala. ²⁵ Na ia vitiviti vogo roe nea pene vuara, etoma guluna na roe pia rugaa.

²⁶ Taunilimalima Natuna pene vogomai tomana Noa gena lagani ai vetaina.

²⁷ Taunilimalima maparara geganiwai, geniuwai, maru e gare gevegarawawai, pene vogomai, Noa gena poti aonai elaka-togato tomanai, gutugutu na maparara egugutu-kwaregarato. ²⁸ Lota

gena lagani ai maki vovetainamo. Geganiwai, geniuwai, gevoivoiwai, gevarovarowai, numa gekalawai. ²⁹ Na Lota Sodoma eraokwaniato tomanai, kalova e salfa pa vatu matiavura kupa

na geketo-rigoto, maparara eporo-mourato.

³⁰ Taunilimalima Natuna pene matagai genai, maki vovetaina pene wala.

³¹ Votomai, pene talima ta numa kukunai etanu-tagona, numai ati mapene laka-toga gena rinaga pene gapira. E pene talima ta aragai

genai, ia gena numai ati mapene waikule-wai gena rinaga gapigapira. ³² Lota garawana pio tugamagia!

³³ Rai matotaunamo gena maguli rogonā etoleana talimana, gena maguli pene pi-atogaa; a rai gena maguli epia-togaana talimana maguli pene rawalia.

³⁴ Avaikilamina, vopogi aonai talima ruala gepa kwapunaimo pia maitu aonai, ta Palagu na pene gapi-vagia, (kwalana pegapi-ragea gaurai), a ta pene raokwania, (kwalana erugaana gaurai).

³⁵ Gare ruala vuiti kao-agina gauna pia kaoagikoukoua aonai, ta pene gapi-pakaa, a ta pene raokwania. [³⁶ Talima ruala aragai pia inagulu aonai, ta pene gapi-vagia, a ta pene rugaa.]”

³⁷ Iesu gena melo na gerenagiato, negetiwato, “Velekou o, ariginai pene wala?” Iesu evega-geleto, netiwato, “Kwarega tauniparara gemiana kapunai, kao maki vonai pia koukou, (pe ira na pia vega-matagaia).”

18

Parapore -Wapu e Kota ekamonagina talimana

¹ Ne Iesu na gena melo geria parapore ta eki-lagiato. Voparapore na pene vega-ripara, vana-givanagi pia rapali e ragai pia moira ulanana.

² Evetaina ekilato, “Vanuga gautai Kota ekamon-agina talimana ta etaluwai. Ia Palagu kalina na ati ekaliwai, e taunilimalima maki ati ekupa-ragerawai. ³ Vovanuga wapuna ta Kota eka-monagina talimana genai ewaikule-wai waikule-waiwai, gena rorirori eve ririwamagi-agiawai e ekilawai, ‘Ono veakavaku, pe gevega-rakavakuna talimara akwara ono venira!’ ⁴ Gaova kiata erauto, Kota ekamonagina talimana na wapu gena ririwa kalana ati ekalaato. Na toma ta ia matotauna evetugamagito, netiwato, ‘Au Palagu kalina na ati akalina e taunilimalima maki ati akupa-ragerana, ⁵ na gau kwatunamo, ewapu na au evega-tauvitikuna gaurai, gena ririwa kalana ana kalaa, kwalana vanagivanagi evogomaina, au evega-tauvitikuna.’ ”

⁶ Velekou maekilato, “VoKota ekamonagina talimana rakagau netiwato, iokamonagia. ⁷ Pe raka-gau? Palagu na evirigirato talimara, ia genai pogi e lagani getagina e genogina talimara, veagirori tomanai ati pene veakavara? Veakavarai neek-waipona? ⁸ Au na avaikilamina, geria rorirori

ai veganamo pene veakavara. Na Taunilimalima Natuna pene vogomai aonai, kamonagi tanoparai pene rawalia pa aikina?”

Parisea talimana e takiti-koko talimana

⁹ Talima reketa geria tugamagi ira kala rorirori, na taunilimalima maparara kala rakava talimara. Iesu na etalima geria parapore ekilagiato, netiwato, ¹⁰ “Talima ruala Rupu Veaganai geagoto, geverapalito; ta Parisea talimana, ta takiti-koko talimana. ¹¹ Parisea talimana geregana kavatai erugato, ne erapalito, netiwato, ‘Palagu o, avega-namamuna, kwalana au ati talima maparara vetaira, karoverave talimara, kala teveletevele talimara, e vekalakau talimara. Avega-namamuna, kwalana au ati votakiti-koko talimana vetaina. ¹² Epetoma kwapuna aonai au toma ruala avokana, e arawalirana gaura golea gagalana (10) akalarana, ne golea ta goi avenimuna.’

¹³ Na takiti-koko talimana rauvagi ai erugato, ati epoe-rageto kupai, kopana evaleato, ekilato, ‘Palagu o, au rakava talimaku, ono gita-vetugaku!’

¹⁴ Au na avaikilamina, takiti-koko talimana Palagu na evega-taunataunaato, ia makala rorirorina vanugai ewaikuleto, a Parisea talimana aikina. Kwalana matotauna evevegaragena talimana Palagu na pene vega-rigoa, a matotauna evevegarigona talimana pene vega-ragea.”

*Iesu na girigiri evega-namarato
Mataio 19:13-15; Mareko 10:13-16*

¹⁵ Talima reketa girigiri Iesu genai gevua-
agorato, gimana atarai pene tao-kaua ulanana.
Gena melo na gegitarato, ne gekila-wairato. ¹⁶ Na
Iesu na girigiri ekea-mairato, gena melo evaikila-
rato, netiwato, “Egirigiri au geku ai ia vogomai,
ragai iogui-waira, kwalana Palagu gena Basileia
nevetaira talimara geria. ¹⁷ Taunatauna au na
gomi avaikilamina, rai na Palagu gena Basileia ati
pene gapi-ragea melo girigiri vetaina, Basileiai ati
pene laka-toga.”

Rinaga vogo talimana

Mataio 19:16-30; Mareko 10:17-31

¹⁸ Iuda talimara geria vele taa na Iesu erena-
giato, netiwato, “Vevega-ripa talimamu namana,
au rakagau pana kala vou maguli vanagivanagi
pana rawalia?” ¹⁹ Iesu na evega-geleato, neti-
wato, “Goi rakagau gaurai au namaku okilagina?
Talima ta ati nama, Palagumo geregana nama.
²⁰ Rova ripamu, ‘Ragai pono mata poraga, ra-
gai pono vagivagi, ragai pono lema, ragai pono
veroli-opakau, tamamu e tinamu pono kupa-
ragera.’” ²¹ Votalima ekilato, “Au keiku na vegata
pene vogomai etoma nerova maparara akwala-
narana.” ²² Iesu na vokila ekamonagiato, ne
ekilato, “Goi gau kwatunaimo orapuna. Gemu
rinaga maparara ono voi-agira, monira lealea
talimara pono venira, ne kupai goi gemu rinaga
pono rawalira. Vovetaina pono kala voupe, au
muliku ai ponoma laka.” ²³ Vokila ekamonagiato
aonai, aona emetau-rakavato, kwalana ia rinaga
vogo talimana.

²⁴ Iesu na egitaato, ne evaikilaato, netiwato, “Rinaga vogo talimara Palagu gena Basileia lakotaganai, geria lakatoga gaoka vagi. ²⁵ Kamela rina ilunana pene vanagi gaoka, na gena rinaga vovogo talimana Palaguna Basileiai gena lakatoga gaoka-galagala vagi.” ²⁶ Taunilimalima na ekila gekamonagiato, ne Iesu gerenagiato, negetiwato, “Na, rai na maguli vanagivanagi pene rawalia?” ²⁷ Iesu evega-geleto, netiwato, “Taunilimalima na ati pia kalara ripa gaura Palagu na pene kalara ripa.”

²⁸ Petero na evaikilaato, netiwato, “Goi ripamu, ai gema gaura maparara garaokwaniato, mulimu ai galakana.” ²⁹ Iesu na evaikilarato, “Taunatauna avaikilamina, talima ta gena numa eraokwaniato, pa garawana, kakana, tarina, tamana, tinana, natuna Palagu gena Basileia pakunai, ³⁰ ia emagulina aonai gau vogo pene rawali, e volaganinai vou maguli vanagivanagi pene rawalia.”

*Iesu na gena kwarega maekilagi-matagaiato
Mataio 20:17-19; Mareko 10:32-34*

³¹ Iesu na gena melo gagalana ruala evaigerevagirato, ne evaikilarato, netiwato, “Iokamonagi! Ita Ierusalem! taveragena. Vonai peroveta talimara na Taunilimalima Natuna valina getalokuneato kilara ganira maparara pia taunatauna. ³² Ati Iuda talimara gimarai pia tugu-kaua. Ira na pia vegarevegare-agia, pia mamai-agia e pia kainiua. ³³ Pia kwaria e pia vagi-kwaregaa, na toma vega-toitoinai mapene kuliiti-wai.”

³⁴ Iesu gena melo na vokila ganina ati gerawaliato. Kila ganina ira geriai veavuga. Ira ati ripara Iesu na rakagau ekilagiato.

Iesu na mata-kele talimana evega-namaato
Mataio 20:29-34; Mareko 10:46-52

³⁵ Iesu Ieriko ekavinagiato aonai, mata-kele talimana ta raupara pipinai etanu-tagowai, enoginogiwai. ³⁶ Taunilimalima gutuma raupara na gelaka-vanagiwai ekamonagirato, ne everenagito, “Ne rakagau kuluna?” ³⁷ Gevaikilaato, negetiwato, “Iesu, Nasareta talimana, elaka-vanagina.” ³⁸ Ne ekea-lailaito, netiwato, “Iesu o, Davida natuna, au ono gita-vetugaku!” ³⁹ Gelaka-kuneto talimara na gekilawaiato, na ia ekea-vigiragewai, “Davida Natuna o, au ono gita-vetugaku!”

⁴⁰ Iesu eruga-talito, ne ekilato, “Iovaimaia!” Ia evogomaito, ne Iesu na erenagiato, netiwato, ⁴¹ “Goi rakagau oririwana gemu ai ana kalaa notina?” Ia evega-geleto, netiwato, “Velekou o, matakou ono mai-vega-alira.” ⁴² Iesu ekilato, “Matamu ia nama, gemu kamonagi na peveganamamu.” ⁴³ Veganamo matana ealirato, epoepoe-namanamato, Iesu mulinai elakato, Palagu evega-rageato. Vokala gegitaato talimara maparara na maki Palagu gevega-rageato.

19

Iesu e Sakaio

¹ Iesu Ieriko ai ekwarato, ne vanuga aona na eagowai. ² Vonai takiti-koko talimara geria vele ta arana Sakaio; ia moni e rinaga vogo

talimana. ³ Ia gena ririwa Iesu kolemana rakave-taina pere gitaa, na talima gutuma e ia kupavagi gaurai, ati egitaato. ⁴ Gaura pakurai ia erakakuneto, sikamoa gautupuna taai epae-rageto, Iesu voanana pene laka-vanagi aonai, pene gitaa ulanana.

⁵ Iesu vonai ekwarato, epoe-rageto, ia egitaato, ne evaikilaato, “Sakaio, onoma rigo-rakaraka, kwalana etoma au goi na numai pana talu gaurai.” ⁶ Ne Sakaio eraka-rigoto, mavererena na Iesu evaiagoato gena numai. ⁷ Gegitaato talimara maparara gemunemuneto, negetiwato, “Etalima galama talimana, gena numai eneve talu.”

⁸ Sakaio erugaitito, Velekou evaikilaato, netiwato, “Velekou, ono kamonagi! Geku rinaga kavata viriviri talimara pana venira, e gena rinaga agapi-kawaato talimana vegativati pana veni-waia.” ⁹ Iesu na evaikilaato, netiwato, “Etoma vevega-maguli enumai pema kwara, kwalana etalima maki Aperaamo natuna. ¹⁰ Kwalana Taunilimalima Natuna gelekwalekwato talimara tavutavura e vegamagulira ulanana evogomaito.”

Parapore -Vetugunagi talimara moni gegita-tagoto

Mataio 25:14-30

¹¹ Maparara gekamonagiwai aonai, Iesu na geria parapore ta ekilagiato. Kwalana ia Ierusalem ekavinagiato gaurai, ira matapolu gekilato, Palagu gena Basileia volaganinai pene matagai. ¹² Ne ia ekilato, “Raki kamuna talimana ta kapu raurau ai elakato, king pa vele rakina pene gapia vou, mapene

waikule-wai. ¹³ Rogoti ere laka aonai, gena vetugunagi talimara gagalana (10) ekearato, kolo monira kwapurakwapura ira kwapurakwapura evenirato, ne evaikilarato, netiwato, 'Au muliku ai pio inagulu-agira, pe moni polura taarana mapio rawalira.'

¹⁴ Na gena tanopara talimara na ati geriri-waawai gaurai, mulina na kilakila getuguato, negetiwato, 'Ai ati gaririwana etalima ai gema vele ai pene ago.' ¹⁵ Na votalima na king rakina geveniatio mulinai, ewaikule-waito. Ne gena vetugunagi talimara ekearato, pia vega-ripaa, moni polura vira ira kwapurakwapura na gerawalirato.

¹⁶ Talima kunena eagoto, ne evaikilaato, 'Velekou, kolo monina kwapuna ovenikuto aona na, au na moni gagalana maparawalira.' ¹⁷ Ia na evega-namaato, netiwato, 'Goi vetugunagi talimamu namana! Gau girigiri oinaguluagigitakaurana gaurai, au na vanuga maparara gagalana avenimuna, goi na pono gita-tagora.'

¹⁸ Vega-rualana eagoto, ne ekilato, 'Velekou, kwapuna ovenikuto aona na, au na moni imaima maparawalira.' ¹⁹ Gena vele na evaikilaato, 'Goi vanuga imaima pono gita-tagora.'

²⁰ Vetugunagi talimana ta maevogomaito, ne ekilato, 'Velekou o, goi gemu moni kwapuna gauna ea, au na muko ai akumuato, atao-togaato.'

²¹ Au goi kalimu na akalito, kwalana goi ati ovekupa-ragenata talimamu. Talima geria gau ogapirana, e ati goi na ovarorato gaura opatirana e okuarana.' ²² Gena vele na evaikilaato, 'Goi vetugunagi talimamu rakavana! Matotaumu gemu

kila na pana agirorimu. Goi ripamu au ati veku-parage talimaku, ati au geku gaura agapirana, e ati avarorato gaura apatirana. ²³ Rakagau gaurai au geku moni panikai ati otaorato? Pe au para waikule aonai, mataokauna para rawalia.’

²⁴ Ne vonai geruga-tagowai talimara evaikilarato, netiwato, ‘Ne moni kwapuna genai nea gauna iogapia, moni gagalana talimana iovenia.’ ²⁵ Na ira na gevaikilaato, ‘Velekou, ia gena moni gagalana warauna pegapira.’ ²⁶ Ia evega-geleto, netiwato, ‘Au na avaikilamina, magena e magana talimana vogora mapana venia, a ati gena e ati gana talimana genai girigiri kiana maki pana gapi-vagia.

²⁷ Na au geparu-venikuna talimara, ati geririwato au ira pana kune-agira negetiwato talimara, iovaimaira, au wailaku ai ioma vagi-kwaregara!’ ”

Iesu gena kwalimu gugulu lakatogana Ierusalem mai gevonevone-agiato

Mataio 21:1-11; Mareko 11:1-11; Ioane 12:12-19

²⁸ Ekilakila-gatuto vou, Iesu elaka-kuneto, Ierusalem mai everageto. ²⁹ Betepeiti e Betania ekavinagirawai aonai, Olive Golona kavanai, Iesu na gena melo ruala etugu-kunerato, evaikilarato, netiwato, ³⁰ “Wailara vanuganai ioago. Pio kwara aonai, toniki natuna ta kwatukau pio gitaa, atanai talima ta rogoti ere ragekau. Pio luga-vagia, pio vogomai-agia. ³¹ Pene talima taa na pene renagimi, pene kila, ‘Rakagau gaurai golugaana?’

nepenetiwa genai, gomi pio kila, ‘Velekou na eririwaana.’”

³² Ne tauria ruala geagoto, Iesu na evaikilarato gelegelenai gerawaliato. ³³ Toniki natuna gelugaawai aonai, toniki gatara na gerenagirato, “Ne rakagau gaurai toniki golugaana?” ³⁴ Gevega-geleto, negetiwato, “Velekou na eririwaana.”

³⁵ Ne Iesu genai geago-agiato. Geria rapuga toniki rogenai geava-kaurato vou, Iesu gevegatanukauato. ³⁶ Iesu eagowai aonai, taunilimalima geria rapuga kamura rauparai geavarawai.

³⁷ Ierusalemara warauna ekavinagiato, Olive Golona na everigowai, Iesu gena melo gutuma gevererewai, Palagu gevonevone-agiato, kwalana kala kamu vagira gegitarato gaurai.

³⁸ Gekilato,
“Velekou aranai evogomaina Velenā ita vegana-
namaa!

Maino kupai e maeka ralema iwavagina
kupa atagaina raimoraimonai!”

³⁹ Ne Parisea talimara reketa na taunilimalima gutuma aora na Iesu gevaikilaato, negetiwato, “Vevega-ripa talimamu, gemu melo ono kilawaira!” ⁴⁰ Iesu na evega-gelerato, netiwato, “Au na avaikilamina, pene ira pia vaigari genai, evatu pia kogo.”

Iesu Ierusalemara galamanai etagito

⁴¹ Iesu vanuga kamuna Ierusalemara elakavavinagiato, egitaato, ne galamanai etagito, ⁴² netiwato, “etoma gemu maino kwalana poro ripaa nama! Na ewagumona, goi na ati ogitaana. ⁴³ Tomana pene kwara aonai, geparavenimuna talimara na kwano pia tenea, pia kana

gegelagimu, ati gemu rava rauparana. ⁴⁴ Ne goi e aomu ai getaluna talimara pia gule-vepopo-
 lolovovo-vagimi; vatu ta maki vatu ta atanai ati
 pia raokwania, kwalana Palagu gena veveakava
 emarigoto ati oripaana gaurai.”

Iesu na Rupu Veaga ealevaato

Mataio 21:12-17; Mareko 11:15-19; Ioane 2:13-22

⁴⁵ Iesu Rupu Veaga aonai elaka-togato, voivoi
 talimara egui-atirato, ⁴⁶ evaikilarato, netiwato,
 “Veaga Pukana aonai evetaina ekilana, ‘Au geku
 numa rapali numana pia kilagia,’ na gomi na
 lema talimara geria kumu kapunai pogo vega-
 agoa.”

⁴⁷ Iesu tomara mapararai Rupu Veaga aonai
 evevega-ripawai. Rupu Veaga velera kamura, e
 rova gevevega-ripagiawai talimara, e Iuda velera
 na ia pia vagia rauparana getavuawai. ⁴⁸ Na ati
 geria raupara, kwalana taunilimalima maparara
 geririwawai, Iesu gena kila ta vagi ragai pia kala-
 ketoa.

20

*Ierusalema velera na Iesu gena tiavu kwalana
 geverenagi-agiato*

Mataio 21:23-27; Mareko 11:27-33

¹ Toma ta Iesu Rupu Veaga aonai evevega-
 ripawai, Vali Namana taunilimalima evopata-
 venirawai. Ne Rupu Veaga velera kamura, e rova
 gevevega-ripagiawai talimara, e Iuda velera Iesu
 genai geagoto, ² gerenagiato, negetiwato, “Arigi

tiavu ai goi na egau okalarana? Rai na etiaavu evenimuto?”

³ Iesu na evega-gelerato, netiwato, “Au na maki verenagi ta ana venimi. Pio varaku, ⁴ Ioane gena bapatiso kalana Palagu genana evogomaito, pa taunilimalima geriana?”

⁵ Ira aorai geveroliverolito, negetiwato, “Pene ita pita kila, ‘Palagu genana,’ nepitatiwa genai, ia pene kila, ‘Rakagau gaurai Ioane ati govega-taunataunaato?’ nepenetiwa. ⁶ Na pene ita pita kila, ‘Taunilimalima geriana,’ nepitatiwa genai, taunilimalima maparara na ita vatu na pia vale matera, kwalana ira gekilana, Ioane peroveta talimana, negetina.” ⁷ Iesu gevega-geleato, negetiwato, “Ai ati ripamai,” negetiwato.

⁸ Gaurana Iesu na ira maki evaikilarato, netiwato, “Au na maki arigi tiavu ai egaura akalarana ati pana varami.”

*Parapore -Araga gitatagona talimara rakavara
Mataio 21:33-46; Mareko 12:1-12*

⁹ Ne Iesu na talima eparapore evaikilarato, netiwato, “Talima ta vine aragana evaroato vou, araga gitatagona talimara geriai eraokwaniato. Ne elakato kapu taai. Vonai toma vogo evetalu-agirato. ¹⁰ Vine vuara (grapes) generato, ne ia na gena vetugunagi talimana ta etuguato araga gitatagona talimara geriai, vine vuara reketa pene gapira ularana. Na araga gitatagona talimara na gekwariato vou gimana kovagona getugu-waikuleato. ¹¹ Ne vetugunagi talimana ta maetuguato, na ia maki gegalama-veniato, e gevega-nugarageato, gimana kovagona

magetugu-waikuleato. ¹² Vetugunagi talimana vega-toitoina maetuguato, na gegalamarakavarakavato, kopina mamakomakona gepiatiato. ¹³ Ne araga gatana ekilato, ‘Au rakagau maana kala? Au natuku, aulamagi-iwavagiana melona, ana tugua, atugamagina ia pia nugagi-ragea!’ ¹⁴ Na araga gitatagona talimara na gegitaato aonai, matotaura gevevaikilato, negetiwato, ‘Araga pene gaunaa melona ea, ita vagi-kwareгаа, pe araga ita gera.’ ¹⁵ Ne araga mulinai gerolo-atiato, gevagi-kwareгааato.”

Iesu everenagito, netiwato, “Araga gatana rakagau pene kala ira geriai? ¹⁶ Ia pene vogomai, araga gitatagona talimara pene vagi-veroverora, ne araga talima iraura pene venira.” Taunilimalima na ekilakila gekamonagiato aonai, gekilato, “Aikina, nevetaina ragaina!”

¹⁷ Iesu na egita-kalakalarato, ne erenagirato, netiwato, “Ekilakila Puka Veaga aonai ganina rakagau? Evetaina ekilato, ‘Vatu numa gekalarana talimara na gerugaato, gepia-togaato vatuna, keakwala vatunai eagoto.’

¹⁸ Rai vovatu atanai pene ketokau talimana pene keto-lovolovo-vagi; e evatu talima ta atanai pene ketokau genai, pene kavi-minamina-vagia.”

*Kaisara, Roma geria vele, gena takiti monira
Mataio 22:15-22; Mareko 12:13-17*

¹⁹ Rova gevevega-ripagiawai talimara e Rupu Veaga velera kamura na Iesu tipo vonaimo pia

gapia rauparana getavuawai, kwalana ira riripara, Iesu na eparapore e ira ekilagirawai gaurai. Na taunilimalima gutuma getanu-tagowai gaurai gekalito. ²⁰ Gaura pakurai tipo gegitagitato. Kapinai vou opakau talimara getugurato, noo kala rorirori talimara vetaira, Iesu pia renagia, gena kila pene irau genai, ia pia gapia, Roma kavanana gimana tiavuna aonai pia taoa. ²¹ Voopakau talimara na Iesu gerenagiato, negetiwato, “Vevega-ripa talimamu o, ai ripamai, gemu kila e gemu vevega-ripa-rorirori. Taunilimalima geria raki ati otugamagirana, na goi na Palagu gena raupara ovevega-ripagi-gitakauana mataunataunamu na. ²² Ono vaikilamai, Kaisara, Roma geria vele, genai takiti paia veni pa aikina?” ²³ Iesu na geria opakau warau egitato, ne evaikilarato, netiwato, ²⁴ “Siliva monina ta iovega-gitaku! E rai avuavuna e rai arana?” Ira gevega-geleto, negetiwato, “E Kaisara avuavuna e arana,” negetiwato. ²⁵ Gaurai Iesu na evaikilarato, “Kaisara gena gau, Kaisara pio venia, Palagu gena gau, Palagu pio venia.”

²⁶ Iesu gena kila taunilimalima wailarai rorirori gaurai, ati geria raupara ia pia opalea, na gena vega-gele na evega-kalirato, ati gekilakilato.

Kuliitiwai kilara

Mataio 22:23-33; Mareko 12:18-27

²⁷ Sadukea talimara reketa Iesu genai geagoto. Geria tugamagi kwarega talimara ati pia kuliitiwai. Iesu gerenagiato, gekilato, ²⁸ “Vevega-ripa talimamu o, Mose na rova ai gema evetaina

etaloato, ‘Pene tau ta kakana pene kwarega, wapuna pene kwarega-kwania, ati natura genai, vomaru na kakana wapuna pene garawaa, naturia pia gapira kwarega tauna gena.’²⁹ Tau walakako maparara taulatoi kwapuna. Tau kunena na gare ta egarawaato, ne ekwaregato, natuna ta ati evega-walaato.³⁰ Melo vega-rualana na wapu maegarawaato,³¹ melo vega-toitoina na maki vovetaimo. Voia aonai ira maparara taulatoi kwapuna, maparara gekwaregato, naturia ta ati gevega-walaato.³² Ikanai vogare maki ekwaregato.³³ Kuliitiwai tomanai vogare rai garawana? Kwalana ira tauria taulatoi kwapuna na gegarawaato gaurai.”

³⁴ Iesu na evega-gelerato, netiwato, “Etanoparai maru e gare gevegarawana,³⁵ na roe vogomaina Basileianai, kala roriori talimara pia kuliiti-wai. Ira ati pia vegarawa.³⁶ Ira maki ati pia kwarega, na aneru vetaira pia talu. Palagu natunai pia ago, kwalana ira kuliitiwai talimara.³⁷ Mose na evega-taunataunaato, kwarega na pia kuliiti-wai. Gautupu egalaato valina aonai, Mose na Velekou ‘Aperaamo gena Palagu, Isaako gena Palagu, e Iakobo gena Palagu’ ekilagiato.³⁸ Taunatauna, ia maguli talimara geria Palagu, ati kwarega talimara geria Palagu. Kwalana Palagu genai, taunilimalima maparara magulira.”

³⁹ Rova gevevega-ripagiawai talimara reketa gekilato, “Vevega-ripa talimamu o, vevega-gele namana nea.”⁴⁰ Ne voia mulinai ati magerenagiwaiato, gekalito gaurai.

*Keriso Davida natuna pa Davida gena Velekou?
Mataio 22:41-46; Mareko 12:35-37*

⁴¹ Iesu na evaikilarato, netiwato, “Ira rakagau gaurai Keriso Davida natuna negetina? ⁴² Davida Salamo aonai ekilato, ‘Palagu na au geku Velekou evaikilaato: Au gimaku ripana kavanai ono mai-tanu, ⁴³ pene ago goi geparu-venimuna talimara goi gagemu kapulenai pana taora.’ ⁴⁴ Davida na Keriso ia ‘Velekoua’ ekilagito, raka-gau gaurai Keriso ia Davida natuna?”

*Rova gevevega-ripagiawai talimara geria opakau
Mataio 23:1-36; Mareko 12:38-40; Luka 11:37-54*

⁴⁵ Taunilimalima maparara wailarai Iesu na gena melo evaikilarato, netiwato, ⁴⁶ “Rova gevevega-ripagiana talimara geriana rogomi pio vetole. Ira geririwana rapuga mogara pia ligora, maketi kapurai pia loulou, taunilimalima na pia vega-namara ularana. Rupu aorai e gani-koukou kapurai geria ririwa tanutanu kapura namaraimo pia tanu. ⁴⁷ Ira na wapu geria numa rinagara gevega-aikirana. Geria rapali mogaloki, na geopakauna. Vovetaina gekalana talimara metau kamu iwavagi pia rawalia.”

21

*Wapu gena vega-nama monina
Mareko 12:41-44*

¹ Iesu eali-itito aonai, moni vogo talimara geria vega-nama monira moni kounai geurarawai egitarato. ² Wapu lealea ta eagoto, egitaato, gena moni keira rualamo eura-rigorato, (e no toea kwapuna vetaina). ³ Ne Iesu ekilato, “Tau-natauna, au na avaikilamina, ewapu na peurara monina maparara geria veveni peiwara. ⁴ Kwalana maparara geria moni vovogo aora na kiatanamo pege veni, na ewapu lealea gena moni kika, gena maguli ai pere veakavaa gaura maparara peurara.”

*Iesu na roe nea vou pia wala gaura ekilagirato
Mataio 24:1-14; Mareko 13:1-13*

⁵ Iesu gena melo reketa na Rupu Veaga gekilagiato, gitagitana maralemana, vatu namara na e Palagu gevega-namaato warewarera gaura namara na geveakwagoato, negetiwato. Na Iesu ekilato, ⁶ “Tomana pene kwara, enai gogitarana gaura maparara talima reketa na pia valevepopo-rigora, vatu ta vatu ta atanai ati pene mia-tago.”

⁷ Ne Iesu gerenagiato, negetiwato, “Vevegaripa talimamu, arigi toma pene wala? E pene wala genai, pene vega-taunataunaa vegailiana rakagau?” ⁸ Iesu evega-geleto, netiwato, “Gomi rogomi pio vetole, nege opami na nea. Kwalana taunilimalima vogo au araku ai pia vogomai, pia kila, “Talimana au ea!” e, “Tomana pekwara! nepiatiwa. Na ira mulirai ragai pio laka. ⁹ Pene gomi na vetali pa veineveine kulura pio kamona-gira genai, nugami ragai pia golugolu. Egaura pia wala-kune, na ikana roe nea pene kwara.”

¹⁰ Iesu maekilato, “Tanopara ta tanopara ta goti pia galama, kaomani ta kaomani ta goti pia vetali.

¹¹ Kapu vogo aorai tanokepo pene kwara, roge pia kwara, e taunilimalima gutuma viti pia rawali taa na ta pene kawaria. Vevega-kali vegailiara kamura kupa na pia matagai.

¹² Na vogaura rogoti gere wala aonai, ira na gomi pia gapimi, pia vega-vitivitimi. Rupu aonai pia agirorimi, tipura numarai pia tao-togami. King e kavana wailarai pia agirorimi, kwalana au gogapi-ragekuna pakurai. ¹³ Eegomi gemi lagani namana au vega-taunataunaku ai pio ago. ¹⁴ Pio vetugamagi, gemi vevega-gele kilara ragai pio tugamagi-alooalora, ¹⁵ kwalana kila e aoneka au na pana venimi, pia paru-venimi talimara na pia kilawaimi, na ati pia tiliga.

¹⁶ Tamami, tinami, kakami, tarimi, kalakalami, e gatami na taunilimalima geriai pia lewami. Gomi reketa maki pia vagi-kwaregami.

¹⁷ Taunilimalima maparara na pia aorakava-vagimi, kwalana au gogapi-ragekuna gaurai.

¹⁸ Na repami guira nivana taa vagi ati pene lekwalekwa. ¹⁹ Pio vaigaoka genai, pio maguli.”

Ierusalemia pia vega-rakavaa

Mataio 24:15-21; Mareko 13:14-19

²⁰ “Vetali goleara na Ierusalemia pia ruga gegelagia pio gitaa, ne pio ripa, Ierusalemia roli gevega-rakavaana. ²¹ Volaganinai Iudeai getaluna talimara golo ai pia kali-ago. Vanuga kamuna Ierusalemia getaluna talimara vanuga pia

raka-kwania, e kuni ai getaluna talimara vanuga

kamuna aonai ati pia laka-toga. ²² Kwalana volaganinai Palagu na taunilimalima geria rakava voira pene veniva Puka Veaga aonai getalokunerato vega-taunataunara. ²³ Volaganinai gare kuviakuvia e melewa valigu garera kika mavetugara! Vitiviti kamu etano ai pene kwara, Palagu na gena pete talimara pene agirorira. ²⁴ Talima reketa vetali kativara na pia vagi-kwaregara, reketa pia gapi-magulira, tanopara mapararai pia lakagira, piave vega-tipurara; e ati Iuda talimara na Ieruselema pia pana-talia, pene ago geria toma peneve gugulu.”

*Taunilimalima Natuna gena vogomai
Mataio 24:29-31; Mareko 13:24-27*

²⁵ “Garo, uve, e mitiu aorai vegailia pia wala. Tanopara petera rawapara e aku kulura na pia kali-rakava. ²⁶ Taunilimalima pia kali-agamotu, geria tugamagi maki roe nea pia aiki pia wala gaura pakurai; kwalana kupa tiavura pia veakaveaka. ²⁷ Volaganinai Taunilimalima Natuna pia gitaa, iloa aona na pene vogomai matiavuna e mamaeka ralema iwavagina ria. ²⁸ Vogaura pia wala aonai, pio kuliiti, pio poeiti, kwalana vega-magulimi warau pekavinagi.”

*Parapore -Vevega-ripa figi gautupuna na
Mataio 24:32-35; Mareko 13:28-31*

²⁹ Iesu na geria parapore ta ekilagiato, netiwato, “Figi gautupuna e gautupu maparara iogitara. ³⁰ Laura valigura gekakavana gogitarana, gomi goripana, garo gena rala laganina warau pekavinagi. ³¹ Voia gelegelenai, gomi maki pene

pio gitara, egaura pia wala genai, pio ripa, Palaguna Basilea pekavinagi.

³² Taunatauna avaikilamina, egulu ati pene aiki, pene ago egaura maparara pia wala. ³³ Kupa e tanopara pia lekwalekwa, na au geku kila vou ati pia lekwalekwa, pia mia-vanagivanagi.”

Pio vegita-tago

³⁴ “Rogomi pio vetole, ganigani e niuniu kamu vagi, etanopara gena tugamagi gaura na gomi aomi irauna evega-metaurana. Ne votoma na neevega-polumina nea. ³⁵ Kwalana votoma tanoparai getaluna talimara maparara geriai pene kwara. ³⁶ Gaura pakurai pio vegita-tago, pio rapali toma mapararai, pia wala gaura maparara aora na pio kali-maguli ulanana, e Taunilimalima Natuna wailanai roe nea piove ruga-ati.”

³⁷ Tomara mapararai Iesu Rupu Veaga aonai evevega-ripawai, lavilavi aina elakatiwai, Olive Golona kukunai eve genowai. ³⁸ Amoamo aina taunilimalima maparara Rupu Veaga aonai getanu-kouwai ia gena kila pia kamonagia ulanana.

22

Iesu pia vagia rauparana getavuato

Mataio 26:1-5; Mareko 14:1-2

¹ Ati egoro-agiana paraoana velekwana arana Pasova warau evekavito. ² Rupu Veaga veler kamura e rova gevevega-ripagiawai talimara na Iesu pia gapia, ne pia vagi-garia rauparana getavuato, kwalana taunilimalima kalira na gekalito.

*Iudas Isakariota na Iesu elewaato
Mataio 26:14-16; Mareko 14:10-11*

³ Volaganinai Satani na Iudas Isakariota, gagalana ruala aorai, talimana ta, eporogiato. ⁴ Ne Iudas Isakariota eagoto Rupu Veaga velera kamura e Rupu Veaga gegita-tagoawai talimara geria vele geriai, Iesu ira gimarai raka pene taokau-tiwaa navugana genavuga-kouato. ⁵ Ira geverere-rakavato, gekilagavu-veniato, moni pia venia negetiwato. ⁶ Iudas Isakariota na egapi-rageato, ne Iesu ira gimarai veavugai pene tao-kaua rauparana etavuawai.

*Vega-nama mamoenā gekala-maavuato
Mataio 26:17-25; Mareko 14:12-21*

⁷ Ati egorona paraoana velekwana e vekapawai mamoenā pia vagia tomana warau ekwarato. ⁸ Ne Iesu na Petero e Ioane etugurato, evaikilarato, “Ioago, Pasova velekwana pio kala-maavua, pita gania.” ⁹ Gevega-geleto, negetiwato, “Ai na ravai paia kala-maavua?” ¹⁰ Ne Iesu na evaikilarato, netiwato, “Vanuga kamunai pio laka-toga aonai, talima ta nanu kwagutuna pene vuaa pio rawalia. Mulina na pio ago, ia pene rage numanai pio rage. ¹¹ Ne numa gatana pio vaiki-ila, nopiotiwa, ‘Vevega-ripa talimana ekilana: Wariwari kovogana arigia, au mageku melo ria vonai vekapawai mamoenā paia gania?’ ¹² Ne ia na kovoga kamuna ta numa kukunai pene vega-gitami, gealeva-maavuato. Vonai pio kala-maavua.” ¹³ Ne gelakato, Iesu na ekilagirato gelegelera gerawalirato. Vonai Pasova velekwana gekalaato.

Velekou na ganikou veagana

Mataio 26:26-30; Mareko 14:22-26; 1 Korinto 11:23-25

¹⁴ Vekapawai mamoea pia gania orana ekwarato. Iesu magena apostolo talimara ria gani-gani kapunai getanu-talito. ¹⁵ Ne Iesu na evaikilarato, netiwato, “Au geku ririwa kamuna evekapawai mamoea gomi ria na pita gani-koukou kunena vou, pana vitiviti. ¹⁶ Kwalana avaikilamina, vekapawai mamoea ati mapana gani-waia, pene ago, vekapawai ganina taunataunana peneve matagai Palagu gena Basileia aonai.”

¹⁷ Ne Iesu na kaperi ta egapiato, eveganamaato, netiwato, “Eia iogapia, maparami na pio niua. ¹⁸ Kwalana avaikilamina, vine nanuna ati mapana niu-waia, pene ago, Palagu gena Basileia pene vogomai vou.”

¹⁹ Ne Iesu na pereti egapiato, eveganamaato, ekala-kava-lugaato, evenirato, netiwato, “E au tauniparaku, gomi avenimina; eia pio kalaa, au tugamagi tagoagiku ulanana.”

²⁰ Gegani-gatuto mulinai, kaperi maegapiato, ekilato, “Ekaperi e Vekapawai Valiguna, au ralaku na pene vega-taunataunaa, pene vepopo gomi vega-magulimi ulanana. ²¹ Na au pene lewaku talimana enai au goti taganigani-kouna! ²² Taunatauna, Taunilimalima Natuna pene kwarega, Palagu na ekilagi-kuneato gelegenai, na pene lewaa talimana rakavana kekei!” ²³ Ne matotaura geverenagi-verenagito, ia rai na vovetaina pene kalaa.

Rai kamu iwavagi

Mataio 20:25-28; Mareko 10:42-45

²⁴ Ne Iesu gena melo matotaura geveituto, ira aorai rai kamu iwavagi. ²⁵ Iesu na evaikilarato, netiwato, “Ati Iuda talimara geria vele na taunilimalima getugu-naginagirana, e vekuneagi talimara kamura na geria rorirori tiavura na geririwamagirana, pe taunilimalima na pia vevatogira negetina. ²⁶ Na gomi ati vovetaina. Gomi aomi ai tau kunena ia tau mulitainai pene ago, e vele talimana vetugunagi talimanai pene ago. ²⁷ Rai kamu, ganigani kapunai etanuna talimana pa vetugunagi talimana? Ganigani kapunai etanuna talimana, ei? Na au gomi aomi ai no vetugunagi talimana.

²⁸ Gomi au geveagare-konekuwai aonai, au lagakau ai gotanu-vaigaokato talimami. ²⁹ Gaura pakurai au Tamaku na rorirori evenikuto, Basileia ta au geku ekilagiato gelegelenai, au na maki Basileia ta gomi gemi akilagiana. ³⁰ Ne gomi maki au geku Basileiai pita ganikou e pita niu-kou, e gomi terona pa vele tanukaurai pio tanu, Isaraela kwalura gagalana ruala pio agirorira.”

Iesu na Petero gena veopatago ekilagi-gavuato

Mataio 26:31-35; Mareko 14:27-31; Ioane 13:36-38

³¹ “Simona, Simona o, ono kamonagi! Au na avaikilamina, Palagu na Satani rorirori eveni-ato, gomi pene ripaganimi, nama e rakava pene taoware-agira ulanana, noo araga talimana na vuiti e momo etaoware-agirana vetaira. ³² Na au

na gemu warauna arapalito, gemu kamonagi ra-gai pene moira ulanana. Ne au geku ai pono ruga waikule genai, walakavamu pono vega-tiligara.”

³³ Petero evega-geleto, netiwato, “Velekou, au goi goti vegata tipura numanai pia taora e pita kwarega-kou!” ³⁴ Iesu ekilato, “Petero, au na avaikilamuna, etoma kokoloku rogoti ere kogo aonai, goi na au vega-toitoi pono opa-tagoku, pono kila, ‘Au ati ripaku ia,’ noponotiwa.”

Paoti, pute e vetali kativana

³⁵ Iesu na gena melo evaikilarato, netiwato, “Au na gomi atugumito aonai, ati gemi molo, palaka, pa tamaka. Gomi gau kwautai goraputo pa?” Ira gevega-geleto, negetiwato, “Aikina!”

³⁶ Iesu na maevaikilarato, netiwato, “Na ewagumona gomi rai magena molo e palaka, pene gapira; e rai ati gena vetali kativana, gena kouti pene voi-agia, ta mapene voia. ³⁷ Kwalana au na avaikilamina, Puka Veaga aonai ekilana, ‘Karoverave talimara ria pia vega-agi-koumi.’ Vokila au geku ai pene taunatauna.” ³⁸ Iesu gena melo gevega-geleto, negetiwato, “Ono gitaa, Velekou, vetali kativara ruala ea.” Iesu evega-geleto, netiwato, “Nea, ragaina!”

Iesu erapalito Getesemane ai

Mataio 26:36-46; Mareko 14:32-42

³⁹ Ne Iesu vanuga kamuna eraokwaniato, Olive Golonai eagoto ekalawai vetaina. Gena melo ia mulinai gelakakauto. ⁴⁰ Vonai gekwarato, ne Iesu na evaikilarato, netiwato, “Pio rapali, pe veripagani ai ragai pio moira.” ⁴¹ Ne gregana elaka-gerevagito, vatu ta piarana geketo-talina

rauna vetainai, evetiu-talito, erapalito. ⁴² Ekilato, “Tamaku o, pene aomu gelegele genai, eviti kape-rina au gekuna ono gapi-gerevagia; na ati au geku ririwa, goimo gemu ririwa.”

[⁴³ Ne aneru ta kupa na emarigoto, Iesu evega-tiligaato. ⁴⁴ Vitiviti kamu vagi na ia aona evega-vonuato, ne erapalito maaona maparana, eagoto, garivuna kwanō ai eketo-talito no rala kapurona vetaina.] ⁴⁵ Erapali-gatuto vou, erugaitito, gena melo geriai ewaikule-waito, maitu maiturai erawalirato, rauparara geve kana-gavuto gaurai. ⁴⁶ Ne ia na evaikilarato, netiwato, “Gomi rakagau gaurai gomaituna? Iokuliiti, iorapali, pe veripagani ai ragai pio moira.”

Iesu vetali talimara na gegapiato

Mataio 26:47-56; Mareko 14:43-50; Ioane 18:3-

11

⁴⁷ Iesu roe waekilakilawai aonai, taunilimalima gutuma gekwarato, Iudas Isakariota, gagalana ruala aorai melona ta, ia na ekunegirato. Iesu eago-veniato pene velavua ulanana.

⁴⁸ Na Iesu na evaikilaato, netiwato, “Iudas o, Taunilimalima Natuna vevelavu ai pono lewaa?”

⁴⁹ Iesu laganai geruga-tagowai melora na gegitaato rakagau pene wala, gaurai gerenagiato, negetiwato, “Vetali kativara na paia patira pa?” ⁵⁰ Ne ira taa na Rupu Veaga vena kamuna gena vetugunagi talimana vetali kativana na ekulu-veniato, tegana ripana kavana epativagiato. ⁵¹ Na Iesu na evaikilarato, “Nea, iovega-aikia!” Votalima tegana egapi-kaulagiato, eveganamaato.

⁵² Ne Iesu gapigapina gevogomaito talimara, Rupu Veaga velera kamura, Rupu Veaga gitatagona talimara geria kamuna e Iuda velera ia na evaikilarato, netiwato, “Gomi pogo vogomai magemi vetali kativara e magemi gapa, noo karoverave talimana ta gapigapina pogo vogomai vetaina?” ⁵³ Toma mapararai au gomi lagami ai Rupu Veaga aonai, na ati gogapikuto. Eegomi gemi ora, mukuna (pa Satani) gena tiavu orana.”

Petero eveopa-tagoto

Mataio 26:57-58; 26:69-75; Mareko 14:53-54; 14:66-72; Ioane 18:12-18; 18:25-27

⁵⁴ Ne ira na Iesu gegapiato, Rupu Veaga velena kamuna gena numai geago-agiato. Petero maki ia mulinai elakakauto, na mavepakana. ⁵⁵ Numa kanana aonai reketa kalova geveagalaato, ne getanu-gegelagiato. Petero maki ira lagarai etanu-talito. ⁵⁶ Aonai vetugunagi vavinena taa na kalova maekanai egitaato, egita-kalakalaato, evaikilarato, netiwato, “Etalima maki Iesu ekwaruwai!” ⁵⁷ Na ia eveopa-tagoto, netiwato, “Vogare a, au ati ripaku ia!”

⁵⁸ Ati lovana kiana, talima taa na Petero egi-taato, evaikilaato, “Goi maki ia taukavara ta!” Na Petero evega-geleto, netiwato, “Vomaru a, au aikina!” ⁵⁹ Ora ta evanagito mulinai, talima ta maekilato maaona maparana na, netiwato, “Tautanatauna, ia maki Iesu ria talimana ta, kwalana ia maki Galileia talimana!” ⁶⁰ Na Petero evega-geleto, netiwato, “A vomaru a, au ati ripaku goi rakagau okilagiana!” Ia roe waekilawai aonai, kokoloku ekogoto.

⁶¹ Ne Velekou eruga-kuleto, ia na Petero egitaato aonai, Velekou gena kila etugamagi-rawaliato, netiwato, “Etoma kokoloku ati pene kogo, pene ago goi na au vega-toitoi pono opa-tagoku.” ⁶² Petero elaka-piatito, etagirakavarakavato.

Iesu gevegarevegare-agiato

Mataio 26:67-68; Mareko 14:65

⁶³ Iesu gegita-tagoawai talimara na gevegarevegare-agiato e gekwariato. ⁶⁴ Matana gekumu-gavurato, gevaikilaato, negetiwato, “Goi peroveta talimana, gaurai ono kilagia, rai na pekwarimu?” ⁶⁵ Kila rakavara vogo ia geveniato.

Iesu kaonsela talimara wailarai

Mataio 26:59-66; Mareko 14:55-64; Ioane 18:19-24

⁶⁶ Elaganiato, Iuda velera, e Rupu Veaga velera kamura, e rova gevevega-ripagiawai talimara getanu-kouto. Iesu gevaiagoato Iuda kaonselara wailarai. ⁶⁷ Ne gevaikilaato, negetiwato, “Ono varamai, goi Keriso, (Palagu na ekilagi-gavuato vevega-maguli talimana), pa?” Iesu na evega-gelerato, netiwato, “Pene au na pana vaikilami, gomi na au ati pio vega-taunataunaku, ⁶⁸ e pene verenagi ta pana venimi, ati pio vega-geleku. ⁶⁹ Na ewagumona pene ago-vanagivanagi, Tau-nilimalima Natuna Tiavu Iwavagi Palaguna gimana ripana kavanai pene tanu.”

⁷⁰ Ne maparara gekilato, “Pe, goi Palagu Natuna notina?” Ia evega-geleto, netiwato, “Gomi na gokilagiana nea.” ⁷¹ Ira gekilato, “Raka vega-taunatauna talimara vetaira roe ata tavurana? Ia

matotauna muruna na pekilagia pata kamona-gia.”

23

Iesu Pilato wailanai

Mataio 27:1-2; 27:11-14; Mareko 15:1-5; Ioane 18:28-38

¹ Ne tanukou talimara maparara gekuliitito, Iesu gevaiagoato kavana Pilato genai. ² Vonai geopagiato, gekilato, “Etalima ea paga rawalia, ai gema taunilimalima evailearana, ekilana, Kaisara, Roma geria vele, gena takiti monira ragai paia venia netina, e matotauna evekilagina, ia Keriso, Palagu na ekilagi-gavuato velenai.”

³ Ne Pilato na erenagiato, netiwato, “Goi Iuda talimara geria king pa?” Iesu evega-geleto, netiwato, “Pa, okilagiana nea.” ⁴ Ne Pilato na Rupu Veaga velera kamura e taunilimalima gutuma evaikilarato, netiwato, “Kepi ta ati parawalia etalima genai.” ⁵ Na votaunilimalima gevigi-rageto, gekilato, “Ia gena vevega-ripa kilara na Iudea talimara maparara aora pekala-vevilira. Galileiai etinaato pene vogomai enai.”

Iesu Heroda wailanai

⁶ Vokila ekamonagiato aonai, Pilato everenagito, netiwato, “Etalima Galileia talimana pa?”

⁷ Na Pilato eripato, Iesu Heroda gena tiavu kapulenai gaurai genai etugu-agoato. Votoma ia maki Ierusalem. ⁸ Heroda everere-rakavato Iesu egitaato aonai, kwalana Heroda Iesu valina ekamonagiato, e rauvagi evealo-agiato Iesu pene gitaa ulanana. Ia eririwato Iesu na kala irau vagira kalara reketa pene kalara pene gitara.

⁹ Gaura pakurai verenagi vogo Iesu eveniato, na ia ati evega-geleto. ¹⁰ Rupu Veaga velera kamura e rova gevevega-ripagiawai talimara vonai geruga-tagowai, Iesu geopagi-rakavavagiawai. ¹¹ Heroda magena vetali talimara na Iesu gemamai-agiato, gevegarevegare-agiato, ne rapuga namana taa na gevega-rapugaato, magetugu-waikuleato Pilato genai. ¹² Pilato e Heroda gevelivuwai, na votoma gevegatato.

Pilato na Iesu gena kwarega ekilagiato

Mataio 27:15-26; Mareko 15:6-15; Ioane 18:38–19:16

¹³ Pilato na Rupu Veaga velera kamura, e Iuda velera, e taunilimalima maparara ekearato, ¹⁴ evaikilarato, netiwato, “Gomi na etalima pogo vaimaia au geku ai, gokilana, ia na taunilimalima evailearana nogotina. Ewagumona au na gomi wailami ai gemi kila gaura patavura na kepi ta ati parawalia. ¹⁵ Heroda maki ia genai kepi ta ati perawalia gaurai, mapetugu-waikulea ita gerai. Gomi na gogitaana, ia kepi ta ati ekalaato gauna na ia pene kwarega. ¹⁶ Gaura pakurai au na ana kwaria vou pana luga-vagia.” [¹⁷ Vanagivanagi evekalagina kalana Pilato na Pasova velekwana tomanai tipura numanai etaluna talimana ta pene lugaa.]

¹⁸ Na taunilimalima maparara gekogoto, negetiwato, “Pono vagia! Barabas ono lugaa, ono venimai!” ¹⁹ Barabas tipura numanai gekana-gavuato, kwalana vanuga kamuna aonai gegalamato e talima ta gevagi-kwaregaato gaurai.

²⁰ Pilato aona evekwalavito Iesu pene lugavagia, gaura pakurai taunilimalima maevaikilawairato, ²¹ na ira gekogowai-kogowaiwai, gekilato, “Ono satauroa, ono satauroa!”

²² Vega-toitoina maevaikilarato, netiwato, “Rakagau gaurai, raka kepi etalima na ekalaato? Au na ia pene kwarega kepina ta ati arawaliana. Gaura pakurai au na maana kwaria vou pana lugaa.”

²³ Na ira gekogoto maaora maparara na, negetiwato, ono satauroa; pene ago ikanai ira geria ririwa eguguluto. ²⁴ Ne Pilato na geria ririwa egapi-rageato. ²⁵ Vogalama e vagivagi pakurai tipura numanai etaluwai talimana, eluga-vagiato geria noginogi gelegelenai, na Iesu evenirato geria ririwa kalana pia kalaa.

Iesu gesatauroato

Mataio 27:32-44; Mareko 15:21-32; Ioane 19:17-27

²⁶ Vetali talimara na Iesu gevaiatiato, geagoagiawai aonai, Kureni talimana ta arana Simona gerawaliato, ia kuni na ema lakatito vanuga kamunai eagowai aonai, vetali talimara na gegapiato, satauro gevega-vuaato. Ia na satauro evuaato, ne Iesu mulinai elakagiato.

²⁷ Taunilimalima gutuma Iesu mulinai gelakato. Ira aorai reketa gare, ira Iesu getagiagiawai e getagi-kilakilawai. ²⁸ Ne Iesu erugakuleto, evaikilarato, netiwato, “Terusalema vavinemi! Au ragai iotagi-agiku, na matotaumi iovetagiagi e natumi iotagi-agira. ²⁹ Kwalana toma rakavara pia vogomai, taunilimalima evetaina pia kila, ‘Gaera garera e latara ati

gerururana garera pia verere!’ ³⁰ Ne golo kamura pia vaikilara, nepiatiwa, ‘Ai atamai ai ioma ketokau!’ e tipatipa pia vaikilara, ‘Ai iokougavumai!’ ³¹ Pene au, gautupu maguliku, na evetaina pia kalaku genai, gomi, gautupu kwaregana, raka pia kala-tiwami?”

³² Karoverave talimara ruala maki Iesu ria gevaiatirato ia ria pia sataurora ulanana. ³³ Kapu arana “Repa Gavana Kapunai” gekwarato. Vonai karoverave talimara ria gesatauroato, ta ripana kavanai, ta kaulina kavanai. ³⁴ Iesu ekilato, “Tamaku o, geria rakava pono tugamagi-piatogara, kwalana rakagau gekalana ira ati riparia.” Ne iru ulana ta gekalaato vou gena rapuga gewarerato.

³⁵ Taunilimalima geruga-talito, gemoalewai, e Iuda talimara kamura na gemamai-agiawai, gekilato, “Ia na talima reketa evega-magulirato, na ia matotauna ati pene vevega-maguli pene ia Keriso, Palagu na evirigiato vevega-maguli talimana.” ³⁶ Vetali talimara na maki gevegarevegare-agiato, ia genai geagoto, vine nanuna vevokaina getugu-rageato, ³⁷ gekilato, “Pene goi Iuda talimara geria vele notina, matotaumu ono vevega-maguli.” ³⁸ Talotalo ta maki ia atanai getaloato, ekilato: “E IUDA TALIMARA GERIA VELE.”

³⁹ Karoverave talimana ta, ia goti gesatauro-kourato talimana, na egoloato, netiwato, “Goi ati Keriso? Goi matotaumu ono vevega-maguli, ai maki ono vega-magulimai!” ⁴⁰ Ia taukavana na ekila-waiato, netiwato, “Goi Palagu kalina na ati okalina? Goi maki pono kwarega ia gegelegena.

⁴¹ Gau kwatunamo, ita taura ruala takwaregana gera rakava voira pakurai, na etalima ati gena kala rakava.” ⁴² Gaurai ia na Iesu enogiato, netiwato, “Iesu, gemu Basileia pono gapia aonai, au pono tugamagiku.” ⁴³ Iesu na evega-geleato, netiwato, “Taunatauna avaikilamuna, etoma goi au goti paradaiso ai.”

Iesu gena kwarega

Mataio 27:45-56; Mareko 15:33-41; Ioane 19:28-30

⁴⁴ Garogota, ora gauna 12 koloko warau egapiato, garo gena tiavu eaikito, tanopara maparana mukuna na egapi-gavuato, pene ago, ora gauna 3 koloko. ⁴⁵ Ne Rupu Veaga aonai veaga iwavagi kovogana vega-gelogavuna rapugana pa ketin everale-kavalugato.

⁴⁶ Iesu ekogoto, netiwato, “Tamaku o, palaguku goi gimamu ai ataoana!” Ekila-gatuto mulinai ekwaregato.

⁴⁷ Vetali velenā na vokala egitaato, ne Palagu evega-rageato, netiwato, “Taunatauna vegata, etalima kala roriori talimana!”

⁴⁸ Moale talimara gutuma na vokala ewalato gauna gegitaato, ne kopara gevalerato, gevetugamagi-rakavato, geria numai gewaikuleto.

⁴⁹ Na Iesu geripaato talimara maparara, Galileia na ia mulina na gevogomaito garera maki, pakai geverugato, gewalato gaura gegitarato.

Iesu getoleato

Mataio 27:57-61; Mareko 15:42-47; Ioane 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Talima ta arana Iosepa Iudea vanugana Arimatea aonai etaluwai. Ia vali nama talimana ta, Palagu gena Basileia ealoawai. Ia maki Iuda kaonsela talimana, na gekila-gavuto kalana ati egapi-rageato. ⁵² Ne Pilato genai eagoto, Iesu tauniparana pene gapi-rigoa netiwato. ⁵³ Voia mulinai Iesu tauniparana egapi-rigoato, rapuga kulokulo nama iwavagina na ekumuato, kala kapunai vatu gekoloato kovoganai etao-togaato. Vokala valiguna, aonai kwarega ta rogoti gere taoa. ⁵⁴ Vokala Paraire lavilavi ewalato, Tapati ulanana gekala-maavuwai tomana, Tapati roli ekwarawai gaurai.

⁵⁵ Galileia na Iesu ria gevogomaito garera, Iosepa mulina na geagoto, kala kovogana e Iesu tauniparana raka etao-toga-tiwaato gegit-aato. ⁵⁶ Ne gewaikuleto Ierusalemata sitinai, mulamula maponara e veiru mulamulara gegapi-maavurato.

Tapati tomanai gepikapikato rova ekilana gelegelenai.

24*Iesu ekuliiti-waito*

Mataio 28:1-10; Mareko 16:1-8; Ioane 20:1-10

¹ Epetoma toma tovo-tonai, garegare amoamo elagani maamamaawai kalai geagoto, mulamula ponara namara gekala-maavurato gaura geago-agirato. ² Kala kougavuna vatuna kule-gerevagi, pakai emia-tagowai

gegitaato. ³ Kala kovoganai gelaka-togato, na Iesu Velekou tauniparana ati gerawaliato. ⁴ Ira roe wageaovoaovowai aonai, maru ruala ira lagarai geruga-talito, geria rapuga kulogarogaro. ⁵ Garegare gekali-rakavato, kwano ai geruputalito, ne votalima na gevaikilarato, negetiwato, “Rakagau gaurai maguli talimana kwarega kapunai gotavuana? ⁶ Ia enai aikina; kwarega na pekuliiti-wai. Galileiai etaluwai aonai, evaikilamito kilana pio tugamagia, ⁷ ekilato, ‘Taunilimalima Natuna rakava talimara geriai pia lewaa, pia satauroa, toma vega-toitoinai pene kuliiti-wai.’ ”

⁸ Ne garegare na vokila getugamagi-rawaliato. ⁹ Kala geraokwaniato, gewaikuleto, vogau ewalato gauna valina maparana Iesu gena melo gagalana kwapuna (11) mataukavara ria gevararato. ¹⁰ Garera ea: Maria, Magadala garena, Ioana, Maria, Teimiti tinana, e magare reketa maki. Ira na evali Iesu gena apostolo talimara geria gekilagiato. ¹¹ Na garegare geria kila ati gevega-taunataunarato, kwalana apostolo getugamagito, ira no gekila-kawakawawai. ¹² Na Petero ekuliitito, erakato, kala kovoganai eve poe-togato, na Iesu gekumuato rapugaramo egitarato. Ne numai ewaikule-wai aonai, gewalato gaura etugamagirato gaurai, evevega-kali-rakavato.

*Iesu Emausa rauparanai evevega-matagaito
Mareko 16:12-13*

¹³ Votomaimo Iesu gena melo ruala Emausa vanuganai gelakato; vokapu vepakana

Ierusalemama na kilomita gagalana kwapuna (11) vetaina. ¹⁴ Geagowai aonai, gewalato gaura gekilagikilagirawai. ¹⁵ Gelaka-vegupuvegupuwai aonai, Iesu maki elaka-kaviagoto, ira ria gelakakouto. ¹⁶ Na taura ruala ati geripato ia voo rai.

¹⁷ Iesu na erenagirato, netiwato, “Gomi rakagau erauparai golaka-vegupuvegupu-agiana?” Ne ira tauria ruala geruga-talito, wailara mavetugara. ¹⁸ Ne ira ta, arana Kleopa, na evega-geleato, netiwato, “Ierusalemama na gevogomaito talimara aorai peiramu goimo geregamu enai pege wala gaura ati ripamu?” ¹⁹ Iesu everenagito, netiwato, “Rakagau?” Ira gevega-geleto, negetiwato, “Iesu, Nasareta talimana, genai gewalato gaura. Ia peroveta talimana, Palagu wailanai e taunilimalima maparara wailarai gena kala e gena kila maki matiavura. ²⁰ Ita gera Rupu Veaga velera kamura e gera vekuneagi talimara na gelewaato pene kwarega ulanana, gesatauroato. ²¹ Na ai gatugamagito, ia na Isaraela talimara pene vegamagilira.

Ekala ewalato pene vogomai etoma warauna toma toitoi pege aiki. ²² Voia atanai, gema gare reketa na ai nugamai pege kala-golugolura. Ira amoamo elagani maamamaavona aonai kalai pege ago. ²³ Na tauniparana ati pege rawalia. Ne pege waikule-wai, pege kila, aneru pege gitara, voaneru na pege vaikilara, ‘Ia warau pemaguliwai,’ nepegetiwa. ²⁴ Ai taukavamai reketa maki kalai pege ago, garegare na pege kilagia vetaina pegeve rawalia, na Iesu ati pege gitaa.”

²⁵ Ne Iesu na evaikilarato, netiwato, “Gomi

kawakawa, peroveta talimara geria kila vega-taunataunarai maki kwaipo vavagimi! ²⁶ Keriso vovetaina pene vitiviti mulinai vou maeka ralema iwavagina aonai pene laka-toga, ei?” ²⁷ Ne ia valina Mose e peroveta talimara geria pukai e Puka Veaga maparanai maki getalorato kilara ganira evega-riparato.

²⁸ Geago-veniawai vanugana Emausa gekav-inagiato, ne ia pene laka-vanagi netiwato. ²⁹ Na gekila-waiato, negetiwato, “Ai ria ita tanu-tago, kwalana pelavia, e garo maki waeverigona.” Ne ira ria vonai gelaka-togato. ³⁰ Ganigani kapunai getanu-tagowai aonai, Iesu na pereti egapiato, evega-namaato, ekala-koruato, tauria ruala evenirato. ³¹ Ne matara gevekala-pakato, geripato voo ia. Na ira wailarai elekwalekwato.

³² Ne tauria ruala gevevaikilato, negetiwato, “Rauparai evaikilaravona, e Puka Veaganai getalorato kilara ganira gera ekilagi-matagairavona aonai, ita nugara pege tiavutiavu, noowane kalova na egalaravona, ei?”

³³ Rorirori gekuliitito, Ierusalem mai gewaikule-waito, Iesu gena melo gagalana kwapuna mataukavara ria tanukou-tago gerawalirato. ³⁴ Ira na tauria ruala na gevaikilarato, negetiwato, “Taunatauna vegata, Velekou pekuliiti-wai e Simona genai maki evevega-matagaito.” ³⁵ Ne tauria ruala na rauparai ewalato gauna e Iesu na pereti raka ekala-koru-tiwato vou, ira na Iesu gegitailiaato geria gekilagiato.

*Iesu gena melo geriai evevega-matagaito
Mataio 28:16-20; Mareko 16:14-18; Ioane
20:19-23*

³⁶ Votalima ruala roe wagekilakilawai aonai, Velekou ira nuganugarai eruga-talito, ne evaiki-larato, netiwato, “Maino gemi ai pene mia.” ³⁷ Ira nugara gepale-vagito e gekalito, ira matapolu gekilato, avuavu ta gegitaato. ³⁸ Na ia ekilato, “Rakagau gaurai nugami gegolugoluna? Rakagau gaurai goaovoaovona? ³⁹ Gimaku e gageku ioma gitara, ne pio ripa e au. Ioma gapi-kaulagiku, ne pio ripa kwalana avuavu ati virigona e ati tiligana, gogitakuna au mavirigoku e matiligaku.” ⁴⁰ Waekilatiwato, ne gimana e gagenavegagitarato. ⁴¹ Na ira roe wageaovoaovowai geria verere e geria nuga palevagi pakunai; ne Iesu na erenagirato, netiwato, “Ganigani kiata nea pa?” ⁴² Ira na magani kapukapu ta geveniato. ⁴³ Ne Iesu na egapiato, wailarai eganiato.

⁴⁴ Ne evaikilarato, netiwato, “Au gomi ria roe watataluwai aonai, avaikilamiwai: Mose gena rova e peroveta talimara geria kila e Salamo ai au kolemake getalorato kilara maparara pia vuvuka.” ⁴⁵ Ne Iesu na aora ekala-pakarato, Puka Veaga kilara ganira pia tugamagi-ilura ulanana. ⁴⁶ Maevaikilarato, netiwato, “Evetaina getaloato: Keriso taunatauna roe wapene vitiviti, e toma vega-toitoinai kwarega na pene kuliiti-wai. ⁴⁷ E ia aranai vetugamagiwai e rakava tugamagi-piatogara pia vopatagi-lovolovora tanopara mapararai, Ierusalem na pene vetina. ⁴⁸ Egaura vega-taunataunara talimami gomi. ⁴⁹ Au matotauku na Tamaku na ekilagi-gavuato Veaga Pala-

guna pana tugua, atami ai pene matagai. Gomi Ierusalem mai pio talu, pene ago, kupa na pene marigo tiavuna pio rawalia.”

Iesu Palagu na egapi-rageato kupai

Mareko 16:19-20; Apostolo 1:9-12

⁵⁰ Voia mulinai Iesu na Ierusalem na evaiatirato, geagoto Betaniai, ne gimana egapi-itirato, evega-namarato. ⁵¹ Evega-namarawai aonai, Iesu ira evega-gevorato, Palagu na egapi-rageato kupai. ⁵² Ira na gealiruputali-veniato mulinai, mavererera Ierusalem mai gewaikule-waito. ⁵³ Ne Rupu Veaga aonai getaluwai, Palagu gevega-rageawai.

CXXX

VEKAPAWAI VALIGUNA
The New Testament in the Kalo Dialect of the Keapara
Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kalo long Niugini

Copyright © 2005 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Kalo (Keapara) (Keapara)

Dialect: Kalo

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-01-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

0d2a28c6-23b2-5919-8f17-cadd5635ef22